

mitti in grada sequentem excluso fisco, argumento dict. c. 72
verfic. item si. iua 2a verfic. his omnibus. l. si ab hostibus. §. si
vir. ff. soluto ma. & ita dicit Polacz de maioratibus Hispa-
nie quest. 4. cu. 13.

20 Secunda pars est, quod cum ex quolibet delicto oritur
duplex accusatio, criminalis ad poenam corporalem, & altera
civilis ad resarcendam damnam, & interesse partium. qui in homi-
ne 25. ff. de falsis glo. off. communiter recepta in l. de facto. ff. de
publici iudi. Quod licet non possint esse principaliter inten-
tari. C. quando civilis actio. l. interdum. ff. de publici iudi.
poterit tamen cum criminali incidenter civilis intentari, ut
docet Cl. li. 5. sententiarum. §. fin. quest. 2. numer. 2. Paz in
praxi. l. como cap. 3. num. 31.

21 Coadunabitur homicidia ad solvendas mercedes medi-
cis prelitatis, ceteraque impendia, que in curatione facta sunt,
& preterea operas, quibus caruit, & universum dñm, quod
filijs & uxori sue ratum est, ut probat tex. in l. ex hac l. ff. si qua
drapes. l. fin. ff. de his qui dixerint §. ob hominem Instit.
de oblig. que ex qua. male. tex. elegans in cap. 1. de iniurijs,
l. 23. titu. 15. parti. 7. Quest. licet loquatur in vulnera-
to in occiso quoque suo intelligenda, ex Atur. in dict. l. ex
hac l. sequitur Cl. dict. §. homicidium num. 23. Paz dict. cap.
3. num. 30. Navar. in Manuali cap. 15. num. 23. Anto. Gom.
3. tom. varia. ex. 3. num. 38. Pla. de delict. cap. 6. nu. 31. Co-
uat. li. 1. Variarum cap. 10. nu. 7. Hinc vero condemnatio
nemo potest nisi: l. in l. facientem iuxta computationem l.
hereditatem 68. ff. ad l. falcidiam docet Abba. in dict. cap. 1.
Covar. Pla. Anto. Gom. ubi supra Pala. Rubens in repetitione
rubricæ de donatione. §. 15. nu. 5. licet Hostiensis in summa ti-
tu. de iniurijs, quod non sequitur Navar. dict. num. 23. putare
re §. 10. aureis videre & timendum est: ex dict. §. ob hominem l.
1. §. 1. ff. de his qui dixerint. Sed in hi videtur iudicem arbi-
trarium solum solum qualiter occisi, & intersectoris & ita
quod ille prædicatur.

22 Et licet quilibet homicide imponentur poena capitis esset
cõfessio bonorum, docet Bosius in prædicto titulo de homici-
dio numero 21. & unde prædicta operaria condemnatio etiam si
capite paritur, facienda est, ut ex Hippolyto singulari 575
docuerunt

docuerūt Coua, & Pla. vbi supra. Imò etis si hi, quibus de iure compellitur pecem defuncti vindicare accepta pecunia iniuriam remiserint, non prohiberentur has operas, & mercedem petere, vt ex pluribus docet Coua. d. nu. 7.

23. Postremo, quia omni sine in homicidas pœna mortis imposita est, et constat ex. Genesi. 9. & Leuitici cap. 24. & Matth. 23, ca. 26. ca. duo ista. in fine 23. quæst. 4. cap. fin. 3. d. cap. 1. de homicidio, iure quoque civili pœna capitis imposita fuit, cum hac distinctione. vt honestiores deponentur in insulam, humiliores bestiis subijciantur lacerandi, vt docet rex. in l. 3. §. legis & in l. penultima. ff. de sicarijs.

Nouiori verò civili iure hæc d. explosa indistincte mortis pœna tenetur, qui hominem occiderit l. 3. C. de episcop. audientia. l. 1. C. quando liceat vni cuiq; l. 3. C. de his, qui ad Ecclesias confugiunt. §. item l. Cornelia. Insti. de publi. indi. docent eleganter Hippol. ex l. penultima. C. de sicarijs in l. 1. à eum. 1. eodem titul. Iacobus Baulen. in l. capitalium. §. famosas numer. 26. & 60. & sequentibus. ff. de pœnis. Bossius dict. titulo de homicidio, titulo 109. Clarus num. 118. Petrus Greg. lib. 36. synagmas. ca. 15. num. 10. Anto. Gom. dict. capi. 3. nu. 1. Pla. cap. 10. num. 2. Plonius de in liem iurando. §. 40. num. 1. & ita in hoc solum est differentia, quod plebei suspenduntur, nobiles vero decapitantur, vt docuit Iacobus in dict. §. famosas, numero. 74. etiam glossa verbo torquentur in l. desertorem de re militari.

24 Et in huius pœnæ consequentiam priuantur homicidæ omnibus bonis, quia vbi deportationis, aut mortis pœna imponebatur bona omnia publicabantur. l. 1. ff. de bonis damnator. Authentica bona damnatorum. C. de bonis proscriptorum, docent Clar. d. li. 5. §. si quæst. 78. num. 1. Meno. controuer. illustrium 2. 96. num. 1.

25 Pontificio quoque iure ferentissime vindicantur. Laiici enim efficiantur irregulares, id est, quod nequeunt ad clericorum ordines promoueri, & de facto promoti ministrare non possunt, capit. si quis iudicium 50. distinctio. cap. lator de homicidio. Deinde ante Ianuam Ecclesiæ iacere debent & communioem in exitum tantum viæ recipere ca. si quis voluntarie, 50. dist. & denique excommunicantur. cap.



1. de homicidio inibi, cum moritur.

26 Cum enim mortis poena canonibus sit ignota. cap. sententiam sanguinis, ne clerici, vel monachi, gloss. in ca. prauaricator. 2. q. 1. 3. Abb. in ca. ad audientiam de crimine falsi. Bartolus & Alexan. in l. 2. de po. Iulicij. Vbi quicunque de mortis poena fit mentio in iur. canonice, intelligitur de excommunicatione, vt notant Abb. per text. ibi & in cap. per venerab. Qui filij sunt, & in cap. 3. de furtis, & in specie Soci. in dict. cap. 1. num. 7. Pia. cap. 2. eum. 17.

27 Clerici vtro hoc iure irregulari tate quoque incurrunt. c. minor. 50. dist. quod nequeunt a maioribus ordinibus promoueri, neque in iam susceptis ministrare, vt constat ex pluribus differentiis irregularitatis, quas tradunt Hostien in cap. 2. de clerico excommunicato Socin. in t. ad audientiam o. me. 4. de homicidio. L. de sma in 2. quest. q. 26. artic. 2. Couar. in dict. Clementina in initio num. 1. Navar. in Manual. cap. 27. num. 191. Deinde deponendi sunt vt in cap. presbyter. 81. d. ca. cum non ab homine de iudicijs ca. Inquisitionis. de accusatio. & in arduum monasterium post depositionem detrudendi cap. sicut dignum §. clericos de homi. Bernar. Diez in practica cap. 94. num. 2. & si sunt incorrigibiles, sunt adualiter degradandi, & iudicijs secularibus tradendi dict. cap. cum non ab homine, vbi auant omnes. Et hac depositio, non est solum ab ordine, sed & a beneficio.

28 Homicida enim priuatur beneficio non ipso iure, sed per sententiam dict. cap. presbyter. dic. c. cum non ab homine. ca. veritatis, de dolo & contumacia ca. clericis, ne clerici vel monachi. c. ex literis de excessibus prelatorum, docuit Innocentius in cap. cum nostris n. 1. de concess. prebend. sequuntur Anania, & Felinus in dict. cap. Inquisitionis. Couar. in dict. Clementina 2. par. §. 3. num. 6. Iulius Clar. dict. §. homicidium num. 21. Plaza cap. 11. bu. 2. Bernar. Diez dict. cap. 94. num. 2. vbi Salzedo in additione 1. infinitos allegat, estque verissimum, licet contrarium defendat Archidiaconus in cap. studeat. 50. distin. Siculus in dict. ca. cum non ab homine num. 13. & alij plures, quos referunt Clarus & Salzedo vbi supra, quorum argumentis respondet Præpositus in dict. ca. studeat nu. 7.

29 Ex qua dq. arina primo deducitur posse clericum homicidam

dam quousque per sententiam priuetur beneficium in alterius fauorem renouare, ex glossa elegant, verbo, finita in cap. 2. vt lice pendente. lib. 6. quam sequuntor DD. ibi & omnes supra relati, Ferrara cautela 44. Rebusus de pacificis possessoribus non. 261. quod procedit, etiam si alius in curia Romana eius beneficium impetrauerit, vt docent Couarr. & Salzedo vbi supra Gomezius in regulas cancellarie de annali possessoris quæst. 42. num. 3. estque verissima hæc communis sententia in beneficijs acquisitis ante homicidium, alia enim de nouo acquirere non potest, & sic nec renouare, vt tenet Salzedo vbi supra verbe notatu tamen.

30. Secundò ex prædicta doctrina deducitur, clericum homicidam dum per sententiam non priuatur fructus ex suis beneficijs perceptos suos facere, quia si potest vsque ad sententiam beneficium licite retinere, poterit & fructus teste Cardinale in Clementina constitutionem §. ceterum, in fine de electione, & in proposito docuit Felinus in cap. de quarta num. 33. de præscriptio. Boetius decisione 98. num. 4. Pla: dict. cap. 11. nome. 3. & 8. & sensu gloss. à nemine allegata in autentico de incestis nuptijs. §. 1. verbo. imminere in fine.

31. Neque obstat tex. in l. 1. C. de his, quibus vt indignis, & in extranaganti cum detestabile de simonia, vbi priuari hæreditate, vel beneficio non faciunt fructus suos. Quibus iuribus moti Paulus & Iason ibi, Ripa, in l. fina. quæst. 46. C. de reuoc. doni. Hippoly. singulari. 555. Couarr. in 4. 2. part. cap. 6. §. 8. num. 7. contrarium tenuerunt.

32. Quia dict. l. 1. loquitur in hærede, qui necem defuncti non vindicauit, quem prohibet l. hæreditatem acquirere necesse non vindicata l. cum fratrem, l. si ea quæstio. l. minoribus. C. eo dem titulo.

33. Constat autem eum, qui aliquid acquirit prohibente. l. adquisitionem fructus suos non facere, quia titulum non habet. Libonæ fidei 48. §. 1. ff. de acquirendo rerum dominio, nos vero loquimur, quoties clericus, titulum habet., quem ante sententiam non amittit.

34. Extraneus autem cum detestabile loquitur in clerico simoniaco, qui ipso iure priuatur beneficijs, & ideo fructus sibi non acquirit ex doctrina glo. verbo, imminere, in

F 5

autem



utentico de inceptis nuptijs. §. 1. quam sequuntur Barro. & Ange. ibi, Felinus in dict. cap. de quarta num. 33. Covar. dict. §. 8. num. 8. & eodem modo responderi potest ad dictam legē primam.

35 Iure autem regio varijs quoque modis homicidij crimen vindicatur. Primo enim condemnandus est homicida in quingentis solidis. l. 4. titul. 17. libro 4. fori, & appellatur hæc pœna apud nos *calafia del homicillo*, & licet quingenti solidi valerent *quatrecentos maravedis*, ut constat ex l. 11. titulo 11. li. 4. Ordicamenti, tamen nouiori iure, & communi Hispanorum stylo hodie condemnatur in sexcentis maravedis ex l. 1. titulo 10. libro 3. Recopilationis. Hodie enim hæc pœna in vsu est non solum ubi agitur de crimine homicidij, verum & de quocunque crimine, ex quo pœna mortis sit imponenda, ut cōstat ex dict. l. 1. Recopilatio: & ex cap. 15. *Deses Corregidores*, l. 3. titul. 10. libr. 4. Recopilationis. Practicatur autem contra homicidas contumaces & fugitiuos: si enim capiuntur cessante pœna del homicillo, ut constat ex dict. l. 4. fori, ibi fugere & ex l. 12. titu. 13. libr. 8. Ordinamenti & dict. l. 3. Recopilatio. Est enim pœna contumaciæ, & ideo praxis est, quod propositio secundo dicto, quo ad iudicium vocantur absentes, & accusata secunda contumacia iud. profert sententiam, in qua condemnat absentem pœna del homicillo. dict. l. 3. Recopilationis, & quia vere sententia est, præcedere debet qualis qualis probatio, qua præter fugam constare possit de delicto, ut doceant plura in proposito cumulantur. Auendanius in cap. prætorum prima parte, cap. 18. à num. 5. Auiles cap. 15. verbo homicillo, Plaça de delictis cap. 10. numer. 13.

36 Et licet in contumacia damnatus si compareat & velit se excusare, audiendus sit intra annum, non solum quo ad pœnā corporalem, sed & quo ad pœnam pecuniariam, post annum in pœna tantum corporali ex l. 3. titul. 10. li. 4. Recopilationis, tamen hanc pœnam non recuperat, etsi innocens sit l. 15. titu. 2. libr. 3. Ordinamenti. & est glo. verbo. vincet in l. & post editum 73. ff. de iudicijs.

37 Præterea hoc iure pœna mortis imposita est, & practicatur contra homicidas l. 2. titu. 8. partita. 7. l. 1. & 2. titu. 17. libr. 4. fori. l. 3. titulo 13. libr. 8. Ordinamenti. l. 3. titul. 23. libr. 8. Recopi-

compilationis. Et licet ex l. 15. titul. 8. part. 7. nobiles hæc pœna capitis non teneantur, sed deportationis in insulam, tamen hodie ex generali consuetudine mortis pœna etiam contra nobiles locum habet, ut diximus supra, & probat Gregorius Lopez in dictal. 15. verbo, *cauallero*. Didacus Perez in l. 1. gloss. 4. titulo 1. libro 4. Ordinamenti, versiculo, item nobilis, & in l. 3. titu. 13. verbo, *muera*, lib. 8. Ordinamenti, et si contrarium velit Anton. Gomez, tertio tomo cap. 3. nu. 2.

38 Qui vero occiderit sagitta, vel percusserit vltra dictâ pœnam, amittit dimidiam partem bonorum. l. 5. titulo decimo tertio libro 8. Ordinamenti, l. 7. titulo 23. libro octauo Recopilatio. Qui vero occiderit con æ cabuz, omnia bona amittit, diuidenda iuxta formam traditam in l. fin. titu. 23. libr. 8. Recopilationis.

39 Hæc autem omnia, & quæ hucusque diximus in eo homicidio procedunt, quod voluntarium esse diximus: nam si homicidium casu fiat, id est præter voluntatem & intentionem agentis, prædictæ pœnæ locum non habent. l. 1. §. Diuus. l. in l. 7. l. Diuus 14. ff. de sicarijs. l. cum autem 23. §. capitalem. ff. de ædilitio edict. l. §. §. ff. magister. l. idem iuris 8. §. mulionem l. qui foueas. 18. l. si putator. 31. ff. ad l. Aquil. cap. lator 9. capi. ad audientium 12. capit dilectus 13. capit. ex licetis primo, & secundo, capit. significasti 16. capit. exhibita. capi. Iosannes de homicidio. docent Doctores in dict. locis Bosius in præxi titulo de homicidio numero 37. Anton. Gom. dict. capi. 3. numero. 17. Covarru. in dict. Clementina 2. parte. §. 4. numero. 1. Iulius Clar. dict. §. homicidium num. 2. & sequentibus Menchaca controuersarum illustrium c. 19. à num. 4. Plaça de delictis cap. 16. Menochius de arbitra. casu. 324. Petrus Grego. lib. 36. syntagmat. cap. 20.

40 In dubio autem semper præsumitur homicidium dolo & voluntate commissum l. 1. C. de sicarijs, nisi ex genere armorum, aut ex alijs probationibus & indicijs contrarium appareat. d. l. 1. §. Diuus. docent Bosius & Anto. Gom. ubi supra.

41 In hoc autem homicidio casuali distinguendi sunt aliqui casus. Prior est cum lata culpa præter voluntatem tamen homicidium committitur, tunc enim quia dolo proxima

ma



ma est: quod Nerva, 31. ff. de positi. l. 1. ff. si mensor falsum modum, licet nec poena mortis, nec ordinaria homicidij teneatur homicida criminaliter tamen erit puniendus, puta ad triremes, aut exilio, aut deportatione, ut in eo, qui versus turbam hominum proiecit lapidem, & in exemplo dict. §. si magister, docet. l. 9. tit. 8. par. 7. Clarus d. §. homicidium numer. 3. & §. fin. q. 84. Boscius in praxi. tit. de defensione reorum nu. 68.

42 Alter casus est, quando homicidium fit culpa leui, ut in eo qui cum ramū ex arbore deieceret, non proclamauit, & transeuntem interfecit; & in exemplo dict. l. qui fouens dict. l. idem iuris. §. mulierem caput. conuinebatur cap. ad audientiam, de homicidio, & tunc licet apud nos l. pariter poena exilij imposita sit, ex l. 5. tit. 8. par. 7. & deinde ad poenam dei homicillo restricta ex l. penultima tit. 13. libro 8. Ordinamenti & ex l. 13. tit. 23. lib. 8. Recopilationis, tamen poena erit arbitraria, ut notant Clar. Pla. Menchaca & Menoch, ubi supra.

43 Vltimus casus est quando homicidium sine culpa etiam leui sequitur, ut in casu capituli, dilectus cap. significasti el primero cap. Ioan. de homici. vel quando quis sufficientem adhibuit diligentiam, ut in casu capi. ex literis el primero. de homicidio, & in eo, qui in loco solito & consueto equo currēs hominē offendit, & interfecit, & tunc verissimum est nulla poena etiā extraordinaria occiderem tenei, si portabat cascaue les. l. 3. tit. 23. lib. 8. Recop. dict. l. supulator, ubi Bart. in sumario idem Bartol. in l. respiciendum. §. delinquent num. 4. ff. de poenis gloss. in capi. 2. de constitutionibus Boscius dict. titulo de homicidio, num. 66. Menchaca dict. cap. 19. numer. 11. Petrus Gregor. dict. cap. 20. num. 2. & sequentibus.

44 Ex hac sententia admittēda mihi videtur, etiam si homicida operā daret rei illicitæ dummodo necessariā adhibuerit diligentiam, ut homicidiū sequatur, cum pluribus exemplis declarat Menchaca dict. cap. 19. num. 15, & Conar. dict. §. 4. num. 2. ubi discrete scribit reum esse illius actus illiciti, cui operam dabat, non vero homicidij, docet Soto lib. 5. de iust. & iure. q. 1. artic. 9. contra S. Thom. 2. 2. quæst. 64. artic. 8. & Caietanum ibi, & communem canonistarum, qui voluerunt contrarium, qui-

quibus non suffragatur recte in cap. dilectus. cap. Ioannes. cap. ex literis. cap. fina. de homicidio, quia nihil directo probant, sed à contrario sensu, quod argumentum inefficax est, si absonum aliquid resultat cap. à nobis el segundo, de sententia excommunicatio.

45 Quod vero diximus supra relatas pœnas in homicidio voluntario procedere, cessare autem in casuali, ita intelligendum est, ut irregularitatem non comprehendat: hæc enim perinde est in homicidio casuali contrahitur, sicut in voluntario cap. presbyterum, cap. continebatur capit. ad audientiam, de homicidio. in modo tamen dispensandi longe differunt. Si enim irregularitas procedat ex homicidio voluntario licet possit Papa dispensare, tam ut promonatur, quam ut ministret in suscepris, ut ex regul. cap. proposuit. de concessione præbendæ docuerunt Abbas num. 12. & ibi communis in capi. sicut dignum. de homicidio. Felinus num. 3. Socius nu. 390. in dict. cap. ad audientiam Covarr. dict. 1. part. 5. 3. num. 3. Nauarr. in Manuali cap. 27. numer. 239. tamen nunquam solet dispensare, nisi cum religiosis, aut volentibus ingredi religionem, ut docent Covarr. & alij supra & ita accipienda & reducenda est gloss. magna in dict. cap. sicut dignum. 4. fina. quæ videbatur adimere facultatem dispensandi. Episcopus vero in hac irregularitate dispensare non potest, non solum quo ad ordinis sacros, prout expressum est. in dict. capit. continebatur, verum, neque ad minores, ut docent Innoc. & Abbas num. 7. in c. 2. de clericis pugnantis Felin. num. 4. & Socius num. 397. in dict. cap. ad audientiam Salzedo in additionibus ad Bernar. Dier dict. cap. 94. litera. B. licet contrarium voluerint, & male Hostiensis Anto. & Ioan. Andre. in dict. cap. 2. Covarr. dict. 5. 3. num. 5. Nam text. in dict. cap. continebatur & in dict. ca. ad audientiam, quibus fundantur loquantur de homicidio casuali: potest tamen Episcopus. quoad obtinendum beneficium simplex cum homicidia voluntario dispensare ex text. eleganti in dict. cap. 2. de clericis pugnantis, ubi norant Innocen. Abbas & communis. Felin. & Socius in dict. capi. ad audientiam, Cona. ubi supra num. 6. Nauarr. in Manuali capi. 27. nu. 240. Salzed. ubi supra Sciphius de literis gratiæ, pagin. 78. In curato vero dispensare non potest argumento capi. 1. de filiis

lijs



lijs presbyterorum in 6. & ex cap. fin. de rescriptis, eodem lib. & docent Abbas & ceteri ubi supra. ~~hodie~~ die vero ex dispositione Concilii Tridenti. Sessio. 14. cap. 7. de reformatione, expresse interdicta est Episcopis dispensatio in homicidio voluntario, etiam occulto, etiam quo ad simplicia beneficia, idque procedit etiam si homicidium adeo sit occultum, quod nequeat per testes probari, ut recte sentit Salzedo ubi supra contra Couar. qui sub dubio tenuit contrarium.

46 Perpetuo tamen notabis quod si homicidium voluntarium sit occultum, & homicida probabiliter potest inire, quod incidit in suspensionem, si se à celebrando abstineat, poterit etiã suae dispensatione licite celebrare, post debitam confessionem, & contritionem, ut docuit Naeur. dict. cap. 27. numer. 239. in principio. Quod si procedat irregularitas ex homicidio casuali, licet neque tunc possit dispensare, nisi Roman. Pont. ut docet Abbas in dict. capi. continebatur numero. 3. Socinus in dict. capit. ad audientiam numero 403. Couarrucias, & Salzedo, ubi supra probat. l. 5. titulo. 6. parva 1. tamen facilius dispensatur cum homicida casuali, ut constat ex dict. cap. continebatur, & dict. cap. ad audientiam, imò hodie si homicidium sit occultum, poterit Episcopus dispensare ex Concil. Tridenti. Sess. 24. ca. 6. de reforma.

47 Quod autem diximus irregularitatem contrahi ex homicidio casuali, in duabus prioribus speciebus obtinet indistincte, id est, quando aliqua culpa etiam levis interuenit, si vero leuissima interueniat culpa, non est sufficiens ad inducendam irregularitatem capit. quæsitum, de pœnitentijs & remissio. ubi notat Abbas Villadiego in tract. de irregularitate capit. de percussore. column. 7. Syluester in summa, verbo homicidium 2. column. 2. Couar. in dict. Clement. 2. parte. §. 4. licet gloss. in cap. significasti in principio, de homicidio teneat contrarium. Quod multo magis procedit, si nulla culpa, sed casu tantum contingat homicidium, ut in eo, qui necessariam adhibuit diligentiam cap. ex literis 1. cap. dilectus de homic. & in hoc conueniant Theo. & Canon.

48 Cum distinctione tamen actus liciti, vel illiciti, ut si is, qui leuissima culpa, aut casu hominem occidit, dabit operam rei licite, & ex eo actu inopinate sequatur homicidium, immunis

munis sit ab irregularitate, si vero daret operam rei illicitæ efficiatur irregularis, ita docet gloss. verbo. consilium in cap. sicut. §. si. de homi. Abb. Anania, & Felin. in cap. pr. absterum eodem titu. Castro. lib. 2. de potestate l. parricidis capit. 14. verbo. 2. D. Thom. 2. 2. quæst. 64. artic. 8. ubi Caiceta. Soto lib. 5. de ius. & iure quæst. 1. arti. 9. Vill. diego ubi supra column. 6. Alber. Troncos de foro & perfecto clerico. l. 2. cap. 27. & iuxta hanc distinctionem interpretantur text in cap. tuos, in cap. sicut, in cap. dilectus in cap. ex literis et segundo cap. Ioan. cap. ex sibi. de homicidio. Mihi vero qui superius docui cūm parricentem homicidium capitaliter, et si operam dare rei illicitæ immūnem esse à potestate etiam extraordinaria, longe veim videtur etiam si operam dederit rei illicitæ, si necessarium adhibuit diligentiam, non fieri irregularem, quia hæc irregularitas, aut oriri debet ex culpa illius actus illiciti, cui operam dedit, aut ex culpa, quæ contigit ex negligentia non præcauendi. Ex hac autem oriri non potest cum proponamus nullam culpam fuisse ergo oriatur ex illa quod esset absurdum, cūm illicitus actus præter homicidij, aut detractionis non incurrat quis irregularitatem. Et ita pluribus exemplis confirmando docuerunt Covar. dic. §. 4. num. 10. Mench. controuersiarum illustrum cap. 19. num. 13. Socius in dict. cap. ad audientiam, num. 403. Pla. de delictis cap. 28.

49 Ne preiubstant text. in dict. cap. dilectus, & in dict. cap. ex literis secundo cum alijs supra, ubi Pontifices fundari videntur in opera licita, vel illicita: quia & ego fateor discrimen esse. Nam si actus illicitus sit ordinatus sibi propria natura ad homicidium, aut saltem est periculosus, vel ex illo frequenter sequitur mors, quia agens videtur esse in aliqua culpa homicidij, efficietur irregularis, ut sentiunt illi iuri, & docent Socius in dict. cap. ad audientiam num. 49. Soto dict. artic. 9. Covar. dict. num. 1. vnde in hac specie solum is dicitur rei illicitæ operam dare, qui actum fecerit prohibitum ratione vitandi homicidium, aut membris abscissionem.

50 De homicidio autem necessario, id est, ad vitæ defensionem illud est adnotandum, superius relatas penas in eo quidem cessare: cum enim cuilibet se ipsam d. schdeie iure nature

per-



perimitur. l. vt vim. ff. de ius. & in re. l. 1. §. cum arietes. ff. quadrupes pauperiem. l. 1. §. cum vi. l. 3. §. cum igitur. ff. de vi, & vi arma. cap. 2. cap. significasti. de homicidio. c. dilectus. de sententia excommunicata in 6. qui alium se defendendo occiderit, ab omni poena immunis est. l. 2. & 3. C. de si aris, & apud nos confirmatur ex. l. 3. titu. 8. parti. 7. l. 1. titu. 17. libr. 4. fori. l. 4. titu. 13. fi. 8. Ordinamenti. l. 4. titu. 23. lib. 8. Recopi. Et id non solum in poena procedit, verum & io culpa, vt contra Accursium in dict. l. vt vim, verbo, nam interdocent Bartol. & Paulus ibi, vbi Fortunius Bologne, & communis D. Thom. 2. 2. quæst. 64. artic. 7. Soto lib. 5. de iustitia & iure quæst. 1. artic. 8. Couarr. in dict. Clementi. 3. part. 5. vñico num. 1. Plaz cap. 28. num. 2. quod intelligendū est, dum tamen modum defensionis non excedat l. 1. C. vñ de vi. Clementi. si furiosus, de homicidio.

§1 Quædo autem modum excessisse dicatur iud. arbitrio relinquitur, vt docent Tiraquel, in l. si vñquam, verbo, omnia num. 31. C. de reuocandis donationibus Menoch. de arbitra. casu. 277. num. 5. si vero modum excesserit non teneri ordinaria homicidij poena, sed aliqua extraordinaria arbitrio iudicantis probat text. elegans in l. si adulterium, cum incestu. §. Imp. ff. de adulter. & in cap. significasti de poeni. & reuocatio. dæci gloss. in summa 23. quæst. 1. Romanus singulari. 3. Decius in dict. l. vt vim num. 18. Couarr. dict. 4. vñico num. 3. Plaz dict. cap. 28. num. 13. Menoc. casu. 278. num. 2. Ex quibus constat, si cum, qui me percussit, iam fugientem occidam op esse omnino immunem a poena, licet non teneat ordinaria glq. verbo secularibus in c. 3. de homicidio. Coua. vbi supra ver. 3. & Plaz num. 7.

§2 Quod vero atinet ad irregularitatem, licet plures existimauerim eam omnino contrahi ex homicidio, necessario, vt constat ex gloss verbo. consilium in cap. sicut. 3. fina. de homicidio D. Thom. dict. quæst. 64. articu. 7. tamen hodie certum est, immunem esse ab irregularitate, qui mortem a iter vitare non valens alterum occiderit, ex text. vñico in Clementina, si furiosus, de homicidio, docent Couar. & Plaz vbi supra Nicolaus Plobinus de irregularitate. 35. irregularitate. Quod si aliter mortem vitare posset, id est, moderamen inculpatæ

tuelæ

tutela excedat, quia sufficit homicidium esse culpofum, vt contrahatur irregularitas, vt fuprà fiet irregularis di&f. Clemen-
tina, & omnes ibi rexelegans inca. significaffi. el fecondo de homicidio.

53 Ex quibus primo deducitur, quod etfi liceat laico propter vitandam iniuriam perfonalem, quam vel alapa, vel fuffibus, fibi inferendam aliter vitare non poterat, inferentem occidere itippolytus in l. 1. limitatione. 9. de ficiarijs, Carrerius in praxi capitulo de homicidio. §. 6. num. 94. Couarru. di&f. 5. vaico numer. 4. tamen eo cafu efficietur irregularis, vt docet Plaça numer. 17.

54 Secundo deducitur, quod quanuis is, qui fugiendo poruit mortem euadere finoluit fugere, & occidat aggrefforem, non teneatur de homidio vt docuit Bartol. in di&f. l. vt vim, num. 10. & ibi Iaf. no. 32. & communis Alexand. confil. 109. volu. 1. tamen incurret fine dubio irregularitatem, vt notat glos. in di&f. Clemen. glo. & ibi Abbas in ca. fufcepimus de homicidio, quod intelligendum eft, nifi fuga mortis induceret periculum, vt voluerunt Abb. vbi fuprà, Sylueft. verbo. homicidium. 1. q. 9. & verbo homicidium. 3. q. 4. Plaça numer. 10. & Couarru. num. 4.

55 Vltimò ex his deducitur, quod licet vtroque iure liceat non folum ob defenfionem perfonæ, fed etiam rerum, hominem occidere l. furem vbi gh. & DD. ff. de ficiarijs l. 4. ff. ad l. Aquiliam l. 1. C. vnde vi. cap. 3. de homicidio, docet glo. verbo, iure in di&f. l. vt vim vbi Bartol. Iafon nu. 23. Decius, Fortunius & Bologne. etfi in iure canonico diffentiat glos. in fuma 23. quæft. 3. & Canoniftæ in capit. 2. de homicidio, quos refellit

Couarr. di&f. 5. vaico numer. 6. tamen fi pro rerum defenfione occidat incurret irregularitatem, glos. in di&f. c. 2. vbi Abb. & Fdin. Plaça,

Couarr. & alij, vbi

fuprà.

G

De

De iniuriarum pœna, Caput decimum sextum.

Summarium ad Caput Decimum sextum.

Iniuria verbum quid significet. num. 1.

Iniuria specialiter pro contumelia sumitur eaque tribus modis irrogatur. num. 2.

Convictum propriè quid significet. num. 3.

Iniuriam quando quis alteri verbis fecisse dicatur. num. 4.

Iniuriarum tenetur, qui coningatum animo iniuriandi, virum bonum appellaverit. num. 5.

Iniuria ex animo atque affectu facientis consistit. num. 6.

Iniuriosa verba, qui alteri dixit animo iniuriandi dixisse presumitur nisi contrarium probetur, secus in verbis qua de sui natura iniuriosa non sunt. num. 7.

Iniuriarum an teneatur, qui aliqua crimina in iudicio, contra testes sibi adversarios obiecerit, si ea non probet. num. 8.

Iniuriarum an teneatur, qui protestatur se animum iniuriandi non habere, veluti si dicat, mentiris saluo honore tuo. numero. 9.

Iniuriam alteri dicens à quo alia iniuria fuerat provocatus an & quando iniuriarum teneatur. num. 10.

Iniuriam alteri facientes qualiter ex lib. 12. tab. punirentur. numero. 11.

Iniuriarum pœna noniori iure arbitraria facta est. numero. 12.

Iniuriantes infames efficiuntur & hoc in qualibet iniuria procedit. numer. 13.

Iniuriam olim qui dicebant se non fecisse abinire tenebantur, vel eum, cui fecerant iniuria indignum esse. num. 14.

L. lex Cornelia. 9. hac lege. ff. de iniurijs declaratur. numero. 15.

Clerici iniuriam facientes quomodo Pontificio iure plectantur. numero. 16.

Cle-

Clerici non sunt cogendi palinodiam recantare & quare. numero. 17.

Iniuria verbalis pœna etiam hodie iure regio arbitraria est, & quid si iniuria fuerit ex illis quas dicimus de las cinco palabras. num. 18.

Pœna palinodie damnati infames efficiuntur. num. 19.

Nobiles quos hidalgos dicimus, palinodiam recantare non coguntur. num. 20.

Palinodia quibus verbis cantenda sit. num. 21.

Palinodia non solum in maioribus conuicijs & à Rege expressis locum habet, sed etiam in alijs similibus, & quæ similia dicantur. num. 22.

Indeum qui alterum appellat an palinodiam canere debeat. numero. 23.

Iniuriarum pœna quis non tenetur si conuicium quod alteri obicere verum sit. Et quando hoc procedat. num. 24.

Iniuria absenti quogue fieri potest & quando absens iniuriarum agere possit. num. 25.

Iniuria vna sepius in eadem rixa repetita vnâ tantum pœnam meretur, & quid si plures iniuriæ, & diuersæ dicta sint. numero. 26.

Iudex pro verbali iniuria non nisi ad accusationem partis procedere potest. num. 27.

Iniuria scripta quot modis fieri possit. num. 28.

Famosus libellus quando dicatur. num. 29.

Famosi libelli pœna iure antiquo. num. 30.

Famosi libelli pœna iure Pontificio. num. 31.

Famosi libelli pœna iure regio. num. 32.

Famosum libellum scribens non excusatur etiam si contenta in libello vera esse probauerit. num. 33.

Famosi libelli tenentur qui versus in alterius infamiam canit, aut compositis & qui pillura ei dederit irrogat. num. 34.

Famosi libelli tenentur qui libellum inuentum statim non rumpit. num. 35.



G 2

LATIS.

IATISSIME patet iniuriæ verbum, significat enim quidquid non iure fit l. 1. ff. de iniurijs, principium Inst. eod. titu. ius enim & iniuria contraria sunt. Vnde & iniuriæ facere bruti negantur, quia necque iure quidquam facere possunt l. 1. §. 1. ff. si quadrupes pauper. & inde iniquitatem & iniustitiam verbum, iniuria, significat, vt cum dicimus iudi. contra ius aliquid fecisse, vt in l. qui proprio. §. procurata. ff. de procura. l. si per imprudentiam. c. 1. ff. de euictionibus. l. 3. ff. quod l. mors causa. l. 1. C. de rerum permutatione.

2. Specialiter tamen in hoc cap. pro contumelia sumitur, quæ quia à contemnendo dicta est, dict. l. 1. tribus modis irrogari potest, facto, verbis, aut scripto dict. l. 1. versic. iniuriam autem. §. 1. instituta. eod. De ea, quæ fit facto, diximus in præcedentibus & dicemus in sequentibus capitulis. Verbis vero fit, si cui conuictum fiat dict. l. 1. dict. §. 1.

3. Vnde cum hoc conuicti verbum, quod propriè quamlibet reprehensionem significat, vt ex Cice. & alijs probatis auctoribus docet Rebardus lib. 1. variarum cap. 3. & in eo sensu accipitur in l. iudici. 42. ff. de iniurijs in l. illud. 8. ff. de appellat. interpretetur Consul. in litem apud. 15. §. conuictum. ff. de iniurijs pro concitatione & vocum tumultu, non videbatur verbis iniuria fieri, nisi quid cum vociferatione dicatur, dict. l. item apud. §. ex bis.

4. Sed verius est, & si quid infamandi & iniuriandi animo dicatur, iniuriam fieri dict. §. ex his, ex quibus constat, non solum cum, qui crimen aliquod in specie, vel in genere alicui obieceris, iniuriam fecisse videri, vt notant DD. communiter in l. 3. in principio. ff. de libe. & posthumis, vel qui alicui bonis moribus contrarium Titio dixerit, vt docuit Corneus consilio. 80. volumio. 3. sed etiam ille, qui quæcunque verba etiam quæ iniuriam non sonant, animo tamen iniuriandi dixerit.

5. Vt si quis diceret conjugato, tu es vir bonus, tunc enim iniuriarum tenebitur, quia illis significauit adulterium vxoris patienter pati, vt docent Clar. lib. 3. sententiarum. §. iniuria. num. 3. Did. Per. in l. 2. verbo. coram. c. 9. lib. 8. Ordina. Per. l. adorus rerum quotidianarum 1. p. c. 17. cum. 4. plura tradit Boetius cons. 4. 3. num. 9.

e Iuio

6. Injuria enim ex animo & affectu facientis consistit. Illud. §. v. ff. de iniurijs. l. qui iniuria. l. verum est la segunda. ff. de fortis. Multum autem interesse puto inter verba, quæ natura ipsa iniuriosa sunt, ut latro, proditor, & similia, & ea quæ per se iniuriam non sonant.

7. Nam qui iniuriosa verba protulerit semper præsumitur in iniuriandi animum habuisse, ut docent Parisius. conf. 149. num. 19. lib. 4. Cla. d. §. iniuria num. 72. quia talis animus præsumitur, quælibet sunt verba. l. Labeo. ff. de supell. legata. l. scire. ff. de tute. & cura. datis. At proinde si vel se excusare quod non dixit animo iniuriandi, teneatur illud probare iuxta text. in l. si non conuicij. C. de iniurijs. Si vero verba non iniuriosa obiecti: ut si mulieri diceret, *Says bona muger*, tunc bonus Probandi, quod habuit animum iniuriandi incumbit ei, qui se his verbis dicit offensum ex dict. l. Labeo, cum alijs. Et ita intelligenda doctrina Iaco. de Belouiso in præst. iudiciaria. o. de iniurijs, num. 6. Pro qua sententia facit doctrina Grammatici decisio. ne. 37. num. 3. in fine, & sensus Petrus de Belapertica in repetitione dict. l. si non conuicij, num. 12.

8. Varij autem modis poterit qui aliqua crimina alteri obiecit, probare non iniuriandi animo obiecit, ut à pæna iniuriarum excusetur Primus erit, si ea crimina in iudicio contra testes sibi aduersantes opposuerit, asserens hæreticos, periueros, vel latrones esse: quia licet ea non probauerit iniuriarum non tenebitur maximè, si proficietur sui iuris consequendi causa non iniuriandi obijcere, ex text. in l. qui cum maior. §. si libertus. ff. de bonis libertorum. l. fiscus in questionem. §. delatoris. ff. de iure fisci. l. iniuriarum. §. is qui iure. ff. de iniurijs, l. fin. ff. quod quisque iuris. Vbi ita docuerunt Bald. Pat. & alij, idè Pauli. in l. 3. ff. de liberis & posthu. dicit communem Corrasius exemplans in causis capitulibus, ac infamie incl. si tam angust. n. 7. ff. de seruitijs. Sed mihi verius videretur, si crimina testibus opposita non probet iniuriarum tene ri, quia qui non probat, quod excipiendo proponit, videtur vim calumniari. l. 7. C. de advocatis diuersorum iudiciorum. Deinde quia illa protestatio non releuat iniuriosam, ut dicimus statim, & ita probant Alex. & Iason num. 2 in dict. l. fin. Abbas in cap. cum te num. 28. de re iudicata, Boerius consil. 4.

oumer. 23. Petrus Gregor. lib. 38. syotiagn. capie. 5. numer. 6.
 9 Alter modus est, si conuicium inrogans protestetur, si non.
 iniuriandi animo facere, ut si in his verbis, Tu mentiris, quæ
 sint dubio iniuriosa sunt, Bart. in l. item apud. 9. ait Prætor nu-
 mer. 3. ff. de iurijs. Alexan. in dict. l. 3. Boerius dict. confi. 4.
 nu. 10. Boffius in praxi cita. de iniu. du. 7. dicat quis saluo tuo
 honore, mentiris, quo casu non teneat iniuriarum, testatur An-
 ge. in repertorio versic. verba illa, tu mentiris Bertrachinus in
 repertorio verbo iniuria col. 3. licet si verba illa, tu mentiris
 præcedant & sequatur protestatio saluo honore tuo non excusa-
 ri testetur Bart. in l. si quis extraneus in principio num. 3. vbi
 Cum. & alij. ff. de adqui. hære. Sed ego indistincte verius pu-
 to, siue sequatur iniuria, siue præcedat protestationem non ex-
 cusiari protestantem ex rez. generali protestationem cõtrariam
 factõ non releuare protestantem capit. cum. in. de constitu-
 tio. cap. sollicitudinem de appellatio. dict. l. si quis extraneus,
 docent Alex. & Iaso. num. 3. in. d. l. fin. ff. quod quisque iuris
 idem Alex. in dict. l. si quis extraneus & in. l. turpia legata in
 fine de lega. 1. idem Ius. in l. non solum. 5. morte num. 49. ff. de
 noui operis nuntiatione Abbas in dict. ca. cum te, Cia. dic. 5.
 iniuria num. 13. Corra vbi supra num. 5. Couar. lib. 1. varia. cap.
 11, num. 1. Plaça cap. 1. num. 11. Dida. Perez in l. fina. vers. ulte-
 rius quæritur, ritu. 1. l. 1. Or. linat. coti. idemque foret, si quis
 diceret, non dicis verum ex Couar. vbi supra.

10 Tertius modus erit, si verbum iniuriosum obijciens, alio
 prius esset provocatus: tunc enim licet in iniurijs non sit locus
 mutue cõpensationi, ut notat Abb. in ca. 2. de iniu. Felin. in ca.
 dilecti nu. 10. de exceptio. Boffius. d. cit. de iniurijs nu. 8. & pro-
 bat text. in ca. veniens, ibi, alternatim conuicia inferendo, de
 iure iuraz. tamen quia provocatus censetur propulsandi conui-
 cij gratia, non iniuriandi animo verbo iniurioso retorquere,
 cessabit iniuria, & pœna l. qui cum maior. 5. si libertus. ff. de ho-
 nis liberto. tex. elegans in l. quæ omnia 25. §. 1. ff. de proce. in l. 6
 ex plagijs. §. 2. §. 1. ab. rñarius. ff. ad l. Aquiliam. Quod sane intel-
 ligendum est, si conuicium à provocato obiectum tendat in
 defensionem prioris, ut puta si dicenti. Tu es luter, replicetur
 mentiris: secus si dicatur, & tu es hæreticus.

Ita docet eleganter Bart. in d. l. quæ omnia vbi Paulus &
 alij

alij Alexand. de Is. in. d. l. fin. ff. quod quisq; iur. Claudius in h. v. v. m. n. 100. & ibi Cuius nom. 40. ff. de iusti. & iur. Abb. in dict. cap. cum te n. 15. Corrañus vbi supra num. 6. Bóerius n. 25. Menoch. consil. 45. nu. 9. & 10. lib. 1. Et ita esset iudicandum; licet contrariam sententiam communem esse dicat Clarus dict. §. iniuria num. 14. Ema. Suarez li. communium opinio num. versic. iniuriarum nu. 13. Quorum sententia procedere posset, si conuicium, cui pronocatus replicauit, mentiris, esset verum, vt ex l. cum qui nocentem. ff. de iniur. docent supra relati, & Felinus in dict. cap. dilecti num. 11. de exceptio.

11 Puniuntur autem verbis iniuriantes antiquo iure civili satis molliter. Ex l. enim 12. tabularu pœna. 25. denarijs imposita erat, his verbis. Si alteri iniuriam faxit. 25. aëris pœne sunt, vt referunt Aulus Gell. li. 20. noctiu Aticarum cap. 1. Alexand. ab Alexand. lib. 6. dierum ca. 10. Anton. Aug. de ll. ad ll. 12. tabul. l. 33. Otomanus ad eandem ll. pag. 218. Verum quia ea. l. nimis erat indulgens, & pœna contemnebatur, referunt enim Lucium Neratium improbum ciuem pro delectamento habuisse faciem liberi hominis manu sua verberare, aut conuiciu ciuibus inferre, seruoque, quem cum trumena assium plena ducebat iubere solitum, vt iniuriam passo. 25. aëlis ex. l. 12. tabul. numeraret, ideoque abiit in deluerudinem.

12 Et nouiori iure huius criminis pœna effecta est arbitraria. §. in summa Instis. de iniurijs. Serui enim flagellis ex li dominis restituuntur, liberi vero humiliores sultibus subijciuntur, ceteri vero exilio temporali coercentur. l. fin. ff. de iniur. docent Felinos in dict. cap. cum te num. 3. Clar. dict. §. iniuriar. num 7. Granierius decisioe 37. num. 11. Menochius de arbit. casu 263. num 3.

13 Et præterea iniuriantes efficiuntur infames l. 1. ff. de his, qui notantur infamia. Quod non solum procedit in atroci iniuria, sed & in minima, vt probat text. in cap. cum te, de re iudica. & docent ibi Abbas num. 8. Felin. num. 9. & communiter DD. Clar. vbi supra numer. 7. Corrañus in tractatu de iniis. 2. part. num. 26. Salzedo in additio. ad Bernar. Dicz pagin. 66. littera. A. licet contradicant plures relati à Felin. vbi supra Plac. dict. cap. 1. num. 22.

14 Fuit quoque et iure aliter vindicande iniurie modus, quia

G

rcus

reus abiurabat se iniuriam non fecisse, aut cui fecerat indignum esse iniuriam, ut probatur ex Marciale. libr. 2. epigram. 80. ibi. Nihil in te scripsi Bitinice credere non vis, & abiurare habes mala falsificare, & ex Terentio in Adulpho. actu. 2. Secunda. vbi Sannio indignis acceptus mōdis ab Eschino. inter alia dicit. Noui ego vestra hæc nōllam factum, dabitur, qui iurandum est: te indignum iniuria hæc, & confirmatur ex adductis per Brissoniam li. 8. de formulis pag. 818.

15. Atque ita interpretandus est tex. difficilis in l. lex Cornelia. §. hac l. ff. de iniurijs.

16. Pontificum autem iure clerici conuicijs iniuriantes poena quoque iudi. arbitraria tenentur cap. 1. de maledicis, docent Hostiensis in summa eodem tituli. num. 3. Felinus. vbi supra numer. 3. & Gra. num. 11. Betnat. Diez in practica. ca. 66. num. 1. Sunt tamen cogendi veniam ab iniuriato postulare, quod si facere recusauerint disponendi sunt cap. clericus maledicus. 46. dist. Et præterea si hac actione condemnentur efficiuntur infames dist. cap. cum te vbi DD. notat Bernar. Diez vbi supra & ibi Salzedo in additio. Murmurantes verbi religiosi sunt, & superioribus suis detraxerint, illis poenis subiacebunt, quæ secundum eorum regulam pro grauibus culpis imponi consueuerunt Clementina. 1. §. quibus de privilegijs.

17. Ex quibus apparet quod et si huius regni iure, ut statim dicemus maiora conuicia inferentes teneantur ad satisfactionem iniuriati, palinodiam canere, & possit Eccles. Iudex quando poenæ canonice deficiunt imitari, consuetudinem & l. Regni, ut docet Pala. Rubens in repositione Rubricæ. in initio num. 1. & ibi Betrat. in additionibus liter. H. tamen hoc casu non poterit clericum condemnare, ut canet palinodiam, tum, quia contra poenā iure canonico indictā est ad partis satisfactionem solum dist. ca. clericus maledicus: & quia poenales, quos huiusmodi appellamus quibus equiparantur clerici, gl. in cap. Audiat. 50. d. & in d. miles. ff. de re iudicata, ex poena non recipiunt, ut dicam statim. Et ita contra Bernar. Diez dist. cap. 66. in hac tenore. Dida. Pet. in l. 9. tit. 1. l. 1. Ordinamenti Pla. d. ca. 3. num. 1. & ad illud l. quauis num. 9. C. de iur. & iur. igno. Parladorus. 1. par. rerum quotidianarum ca. 17. num. 10. lib. 12. & l. iute, quoque Regio poenā contra iniurias ab iniuriato est

l. 1. tit. 9. part. 7. Ex quavis pro iniuriis commissa centum morabinorum pœna indicta esset in l. 3. tit. 9. li. 8. Ordinarius tamen denuo arbitraria effecta est in l. 3. tit. 10. li. 8. Recopil. exceptis tamen quibusdā verbis, scilicet, *Gasa, fomerico, corindos, traydor, hereje* aut mulieri coniugata, puta. Quæ qui obiecerit, cetera huius regni pœna tenetur: condēnatur enim in trecentis solidis, quorū valorem tradit Cour. li. 1. par. 1. c. 1. tit. 3. li. 1. de delictis ca. 2. & cogitur palinodiam canere h. 2. tit. 3. li. 4. for. l. 2. tit. 9. li. 8. Ordinamen. l. 2. tit. 10. li. 8. Recopil. 19 Ex quibus constat, quod etiam hæc pœna cantandi palinodiam omnem animam honorem & per se importet infamiam, ut constat ex l. 8. tit. 3. par. 2. l. 2. tit. 5. eadem part. li. 8. tit. 8. li. 8. Recopil. quod damna: us actione iniuriarum pro his maioribus committitur efficietur sine dubio infamis, ut docet Plazā dict. xp. 1. num. 22.

20 Idoque subinfertur optimo iure nobiles, quos hidalgos appellamus, exceptos fuisse in eadem l. 2. ab hac pœna cantandi palinodiam, hos enim non oportere ignominiosi pœna puniri late comprobatur Plazā dict. cit. num. 23. & alij supra cit. 21 Verba autem quibus debet palinodiam canere hæc sunt. *Digo que menti en dexir tal cosa de fulano*, prout expresse probatur. l. 8. tit. 3. part. 7. neque sufficeret ostendere, quod erravit, & exceptus fuit, aut non bene dixit, ut notat Greg. Lopez in d. l. 8. verborum mentio, quem sequitur Parladocap. 7. num. 16.

22 Circa quam retractationis pœnam nonnulla sunt advertenda. Prima ut expresse in d. l. 3. cantum esse, cum pœnam pro alijs quoque iniurijs, similibus tamen illis convicijs imponenda esse. Dicimus autem, esse similes, quæ maiores aut æquales fuerint. neque. li. 1. de l. & probat. l. 3. eisdem tit. li. 1. Unde si quis dixerit, *Goy alefso, bechitzo, tuxo, & alibuto*, eadem pœna tenebitur, ipsa deo criminas prodit. ori. heretico & radeo et æqualis sonitus, et silem non minora.

23 An lex non impendat, quod in eo admittitur dum sit, qui aliquem appellat. voluit de Contrah. r. var. unius. l. 2. num. 2. tit. 1. de l. 1. d. l. 1. tit. 1. num. 4. restantem in tempore ut lex sit habere, & illi pravi recte infamiam, & ita infamie iudicium habere. Pœna quædam est criminalium cap. 1. num. 1. A quibus diffinitur. Bar. Jo. in d. cap. 7. num. 6. 1. 1. T. G. 5. 8. Sa.

8. Salazar de vsu & consuetudine curiæ cap. 1. à num. 87. Qui bus ego libenter accedo, tum quia hoc conuicti in simile non est hæretico, cum non eo sensu obijciatur, quasi sectam Iudæorum sequatur, sed vt indicet ex genere Iudæo descendere, vt late probat Peguera dict. cap. 13. cum quia in eadem l. 2. pro conuictio isto, cornadizo, cui simillimum est id, de quo loquimur, diuersa pœna, quam retractationis imposita est, scilicet, de diez mil maravedis.

24. Secundò obscurandū est, quod si conuictum Titio obiectum verum sit obijciens non tenebitur actione iniuriarum, vt probat text. in l. eum qui 18. ff. de iniur. melior text. in l. 1. tit. 10. l. 9. parti. 7. Quod in his conuictijs verum esse intelligit ibi Bartol. quæ nota esse expedit Reip. vt si appellare latronem, hæreticum, &c. quod si ea conuictia nota esse non expediret, perinde iniuriarum actionem locum habere asumat, ac si falsa fuissent obiecta ex text. in l. 2. C. quando & quibus 4. pars, hb. 10. sequitur Alexand. num. 6. & Iason in l. 3. in principio. ff. de liberis & posthu. Abbas in cap. cum te num. 27. vbi Eelius de re jud. Bqerius. dict. consil. 4. Clarus dict. 5. iniuria, num. 15. Anto. Gom. 3. tomo variarum cap. 6. num. 2. dicunt communem plures relati in 1. tomo communium opinionū, pagin. 21. 23. & 25. Didac. Perez, in Rubric. tit. 9. li. 8. Ordinamenti colūna. 3. Salazar dict. cap. 1. num. 101. Ego vero longe aliter se hanc rem habere existimo. Nam cum in principio dixerim iniuriam ex affectu & voluntate facientis consistere l. 3. §. 1. ff. de iniur. necessarium quoque esse assumo, vt quonies animo iniuriandi conuicta inferuntur, sine vlla distinctione, an sint vera vel falsa, producant iniuriarum actionem: facit text. in cap. cum minister, cap. relegantes 23. quæst. 5. li. 2. C. de officio Rectoris, l. 1. C. de famosis libellis. Et ita defendit Couarru. dict. capit. 11. numer. 6. Plaça dict. cap. 1. numero. 3. Peguera dict. capit. 13. nu. 9. & 16. Salzedo ad Berner. Diez in practica dict. capit. 66. litera. B. & in regulis, regu. 784. vbi late Dida. Pe. vbi supra Parlado, dict. cap. 17. Quod ita temperandum est, vt si conuictum sit verum, licet teneatur conuictians actione iniur. tamē nō ordinaria pœna, sed aliqua extraordinaria puniendus erit, siue notum esse expediat Reipb. siue non, vt resoluunt Couarru. Pla. Salze. & Parlad. vbi supra.

Tertiò

25 Tertiò obseruandum est, quod licet iniuriam absenti fieri certissimū sit ex litem apud. 15. §. conuiciū et segundo. ff. de iniurijs l. 1. titul. 9. parti. 7. tamen ut is, qui absens fuit, possit iniuriarum agere, necessarium erit, ut eo animo conuicia dicta sint, ut in eius aditiciam peruenirent, quod ex loco & personis facile erit deprehendere, docet Couar. d. ca. 1. num. 4. verba. et ita vero, Parla. num. 14.

26 Quæritò obserua, pro vna iniuria sæpius repetita in eadem rixa vnicam tantum pœnam imponendam, notat Bartolin litem apud. §. ait prætor. ff. de iniur. quod si diuersæ speciei plures iniuriæ obijcerentur, puta, *ladron, cornudo, berre*, tot essent pecuniarum multæ imponendæ, quot fuerunt iniuriæ, l. nunquam plura, vbi gloss. Ordinaria. ff. de priu. delict. docent: Placa dict. cap. 1. num. 17. Salic. vbi supra cap. 10. numer. 18. vbi id limitat in matraca. Couarr. tamen lib. 2. varia. cap. 10. numer. 8. indistinctè existimat, vnicam tantum pœnam imponendam, cuius sententia praxi seruator esse Pla. vbi supra.

27 Vltimò obseruabis super iniuria verbalis non posse iud. nisi ad accusationem partis procedere, ut dispositum est in l. 4. titulo, 10. libro. 8. Recopilatio. & hæc de iniuria, quæ verbo fit.

28 Scripto verò dupliciter iniuria fieri potest, aut cū aliquid contumeliæ causæ absque infamiz oratione in aliquem scribitur, vocando eum stultum, aut spurium, aut quid simile ludibrij causæ, quo casu eadem pœna imponitur, quæ pro verbalis iniuriæ esset imponenda, ut docuit Vv: sembechius ad titulum. ff. de iniurijs numero. 9.

29 Aut ad infamiam alicuius imputatur ei delictum aliquod infame, aut notabile: & hæc iniuria appellatur famosus libellus in Rubrica. ff. de iniurijs, & C. de famosis libellis. Sæpe enim quod irrogat infamiam, dicitur famosum l. si quid. ff. de solutio. l. sed et si hæc. §. prætor. ff. de in ius vocando. l. neque. ff. de vi. & vi. l. Di. u. ff. de integram restitutio. l. fuit. ff. de his, qui accantur infamia. Et cum hoc delictum grauius conuicio sit cum consilio factum sit, & diutius daret in conspectu hominum, ut in l. 1. titul. 9. parti. 7. seuerius quoque pœniri solet.

30 Iure enim civili antiquo poena capitis imposita fuit. Ita enim in tri. tabulis scriptum erat: Si quis occiderit viſſet, ſuo carmen conſidiſſet, quod infamiae ſaceret ſigitiſſimve ab teri, capitale eſſet, vt ex Cicerone & D. Auguſtino reſerunt Alexand. ab Alexand. l. 6. dierum cap. 10. Oſſomanus ad l. duodecim tabu. pagin. 218. Anton. Auguſt. ad paſſem Il. l. 34. Deinde hæc poena mutata fuit, & ad ſtus: fuſſum redacta, vt conſtat ex Heraſio libro. 2. Epiſtolarum Epiſtola. 1. ibi: Vere- tere modum formidine fuſſis, ad benedicendum delectan- damque redact. Eamque fuſſe auguror Corneliam de iniu- rijs, non quod nominatim eam poenam imponeret, ſed quia id iudi. arbitrio puniendum. reliquit l. lex Cornelia. §. final. & l. ſequenti. ff. de iurijs. Et quodam Sena. Con. hoc ad- d tum fuſſi, vt de hoc crimine dampnati eſſent inſtabiles. l. ob carmen. ff. de teſtibus. l. is cui. §. primo. ff. de i. ſtamentis. Et tandem Imperatorum iure poena. 1. 2. tabula. ſuſcitata fuit, in l. 1. C. de famoſis libelliſ.

Quæ ita temperanda eſt, vt tunc mortis poena locum ha- beat, quando crimē in libello comprehenſum deductum in iu- dicio vltimum ſupplicium mereretur: alias enim iudicis a bi- traria poena locum habet, prout cam l. primam eleganter in- terpretatur Accur. ibi gloſſ. 1. quem ſequuntur Cinus, Salico- tus, & alij, ibi Plaça de delictis cap. 3. numer. 2. Anton. Go- mez 3. tomo variarum cap. 6. numero. 1. Gregorius Lopez i9 l. 3. verbo, aquella pena, titol. 9. parti. 7. Menoc. de arbitrijs caſu. 263. numer. 43. in hoc, notat gloſſ. final. in ca. final. §. q. 2. & ibi ordinarij.

31 Pontificum aurem iure flagellorum, & excommunicatio- nis poena imponitur in cap. 1. & fin. §. q. 1. Sed hodie clerici deponantur, vt notat Plaça diſt. ca. 1. num. 4. Menoc. vbi ſu- pra n. 35. Sylueſt. in ſumma verbo, libellus nu. 5.

32 Regio vero iure famoſos libellos compoſitibus ea poena imponitur, quæ diſſamatio eſſet imponenda, ſi crimen obiectū probaretur in iudicio. l. 3. titu. 9. part. 7. Et tandem plurimum in ea re poterit arbitrium iudic. vt conſtat ex diſt. l. 3. docet Clarus libro quinto ſententiarum. §. final. quaſtione 68. nu- mero. 27.

33 Aduerſas autem in hoc crimine non excuſari reum, etiam ſi probet

si probe: vera esse in libello contenta glos. 1. in dict. l. eū qui
18. Angel. in dict. l. 1. & approbatur in dict. l. 3. licet contrari-
am docuerit glos. verbo fieret in. §. 1. Infr. de iniurijs & Sali-
cetus in dict. l. 1.

34 Secundò etiam hoc crimineteneri qui versus, cantilenas,
aut epigrammata canunt, aut componunt in alterius dedecus
vel infamiam. l. lex Cornelia. 4. f. n. vbi Angel. ff. de iniurijs.
Sunt enim pu: iendi corporaliter vel pecunialiter arbitrio iud.
dic. l. 3. parti. & idem si pictura alicui infamia irrogaretur dic.
l. lex Cornelia. 5. f. n. Clar. dict. num. 25.

35 Vltimò ad iertus eadem pœna teneri & eum qui libellum
reperit, & statim non lacerauit dict. l. 1. dict. l. 3. parti. etiam si
non publicauerit, vt docent Anto. Gom. & Pla. vbi supra qui-
bus contradicit Menoch. num. 39.

De incestus pœna, Caput decimum- septimum.

Sommarium ad caput decimum septimum

Incestus vnde dicatur num. 1.

*Incestus appellatio ad quam coniunctionem propriè referatur.
num. 2.*

*Incestus inter ascendentes & descendentes in infinitum, inter colla-
terales vsque ad quartum gradum committitur. num. 3.*

*Affinitas. ex copula etiam illicita inter coeuntes & eorum consan-
guineos contrahitur. num. 4.*

*Incestum committit qui coit cum consanguinea eius, quam antea fue-
rat fornicatus, intra quartum gradum & quid hodie post Concili.
Trident. num. 5.*

Concil. Trid. sess. 24. c. 4. de reforma. matr. declaratur. num. 6.

*Affinitas per sponsalia de præsenti, ante carnalem copulā non contra-
bitur & sic neque cum consanguinea sponsæ incestū cōmittitur nec
pœna incestus locum habet. num. 7.*

*Publica honestatis impedimentum ad quem gradum hodie restrictum
sit. num. 8.*

*Incestus crimen adulterio grauius est, & licet apud multas nationes
fuerit*



- fuerit impunitum iure tamen cōmuni adulterij pœnis subiacet. n. 9.
 Incestus sub figura matrimonij cōmissus quibus pœnis puniatur. n. 10.
 Incestus pœna iure Pontificio. num. 11.
 Incestus nuptias scienter contrahentes excommunicari sunt & hodie post Concil. Trident. separandi, & quid in ignorantibus: numer. 12.
 Incestus sub figura matrimonij commissi, & sine figura pœna iure Regio. num. 13.
 Adulterij pœna nouiori regni iure arbitraria est. num. 14.
 Incestus qualiter hodie in nobilibus & plebeijs & qualiter in eis qui sorores matres aut filias cognouerunt, plecti soleat. num. 15.
 Incestus pœna in ignorantibus consanguinitatem vel a finitatem locum non habent, & lata etiam culpa excusat. num. 16.
 Incestus crimen non facile neque ex ordinarijs copula præsumptionibus probatur, & ideo index hac in re arbitrium interponet. n. 17.



ESTVS erat cingulū Veneris, quo antiquitus nuptiarum solemnia celebrabantur, vnde coniunctio eorum, qui li. aut moribus contrahere prohibentur, incestus appellatur, quasi in his nuptijs minime adsit celsus, id est, cingulum illud Veneris, vt docet Couarr. in 4. 2. part. cap. 6. §. 8. num. 1. Petrus Gregor. li. 9. synagmaticum cap. 11. & li. 39. cap. 7.
 Sed licet quilibet interdicta coniunctio incestus possit prædicta ratione appellari, vt in l. sororis 39. ff. de ritu nuptiarū. l. si adulteriū. 38. §. 1. ff. de adulterijs, tamen quia grauior prohibitio est inter affines & consanguineos, incestum accipimus in hoc cap. procoitu inter sanguine coniunctos cap. lex illa. 36. quæst. 1. docent Couarr. & Greg. vbi supra Anton. Gom. in l. 80. Tauri num. 15. Iuli. Clar. lib. 5. sententiarum §. incestus numer. 1. & probat lex fina. ff. de ritu nuptiarum.
 Intereos autē, qui ascendunt, vel descēdunt in infinitū cōiunctio est prohibita, ideoque si coeant, incestum committunt. Inter collaterales vero vsque ad quartum gradum. Hæc enim regu. perpetua est, quod is committit incestum, qui iure prohibente cum ea, cum qua coiuit contrahere non potest. Constat autē in quarto consanguinitatis gradu nuptias esse prohibitas. cā. non debet. de consan. & affini.

4 Vnde deducitur, quod cum ex copula etiam illicita cōtrahatur affinitas inter coeuntes, & eorum consanguineos capit. discretionem, de eo qui cognouit consanguineam vxoris suæ cap. in literis de testibus, cap. 2. de consanguinitate, docet gl. verbo prohibendum in l. 1. ff. de concubinis, sequuntur Decius in cap. per tuas, notabili secundo de probatio. Coua. vbi supra cap. 6. §. 7. num. 3. Paleorus de nohis, & spurijs. cap. 7. licet contradicat Corr. li. 1. miscellaneorum c. 3. nu. 22.

5 Si quis coierit cum consanguinea eius intra quartum gradum, cū qua antea fuerat fornicatus, committit incestum, & poterit puniri eius pœna, vt cōtra Hippolytum singulari. 254. docent Ber. Diez in practic. cap. 84. numero. 3. & ibi Salzedo l. 1. D. Couar. di. cap. 6. §. 8. num. 3. Hodie autem, cum noua sanctione Concilij Tridenti. Sess. 24. cap. 4. de reformat. matri. affinitas ex fornicatione illicita cōtracta solum impediat matrimonium in. 1. vel 2. gradu, si quis rem habeat cum cōsanguinea eius in tertio gradu, cum qua antea coieuit, non committit incestum cum solum hoc crimen committatur, inter affines prohibitos contrahere matrimonium, vt diximus & in specie probat Didac. Perez in l. 4. gloss. 1. tit. 15. li. 8. Ordinamenti. Salzedo vbi supra, versicu. hodie vero.

6 Neque obstat quod decretum Concilij solum loquitur, quo ad dirimendū matrimonium iam contractū ac proinde videtur prohibitionem contrahendi non aufere, quia Pij. V. Ponti. Max. motu proprio ad eam rem facto die. 26. Nouembris anni. 1566. & relatum inter motus proprios. pagin. 52. declaratum fuit, affinitatem ex fornicatione in tertio, vel quarto gradu, non solum, non dirimere, verum nec impedire contrahendum.

7 Vt erius deducitur, quod si vera esset D. Thomæ sententia in 4. distin. 41. quæst. 1. artic. 1. existimantis ex sponsalibus de præsentī etiam ante copulam oriri affinitatē, quem sequitur Florentinus in summa. 3. par. tit. 1. c. 1. in fine principij, sequebatur incestum committere eum, qui sponsalia cōtraxit cum Bertā, & postmodum eius consanguineam cognouit, licet Bertā non cognouerit. Sed tenenda non est, D. Tho. sententia, quia ex sponsalibus ante copulam non oritur impedimentum affinitatis, sed tantum publicæ honestatis. Vt docet

Abbas,



Abbas, & Præposit. in capi. sponsam de sponsalibus. Syluester in summa, verbo, matrimonium. 8. §. 14. Coua. d. c. 6. §. 7. nu. 3. Vnde in prædicto caso non punietur pœna incestus, sed iudici arbitrio, vt ex glos. verbo, eos, in Clem. voica, de consangu. & affinita. docet Coua. d. c. 6. §. 8. num. 4. & Salze. vbi sup. licet contrarium censeat glos. in d. c. lex illa. 36. q. 1.

8. Hodie impedimentum publicæ honestatis ex Conc. Trid. Sess. 24. c. 3. de reformatio. matri. ad primum gradum restrictum est. Quod nouissime à Pio. V. prima die Iulij anno 1568. declaratum fuit procedere in impedimento ex sponsalibus de futuro, sicut ex matrimonio de præfenti, vt habetur inter motus proprios pag. 191.

9. Hoc autem incestus crimen, cum sit adulterio grauius ca. adulterij. 32. quæst. 7. licet apud multas nationes fuerit impunitum, vt refert Alexan. ab Alexan. lib. 1. dierum ca. 2. & 24. Tiraque. in l. 7. conubiali. d. num. 32. iure ciuili eadem pœna vindicatur, qua adulterium. eo iure diximus vindicari l. si adulterium cum incestu vbi glo. Bartol. & DD. l. inter liberas. ff. de adulter. docent Couar. dict. §. 8. num. 2. Clarus lib. 5. sententiarum. §. incestus num. 2. Anto. Gomez in l. 80. Tauri numer. 15. Didac. Perez in dict. l. 5. Ordioamenti. Quod intelligendum est quando sine figura matrimonij consanguinei aut affines coeunt.

10. Nam si contracto matrimonio incestum committerent alijs afficerentur pœnis. Principio enim dos, donationes propter nuptias, & quod ab alterius liberalitate in alterum procedit, vt indigno, indignumque aufertur, & fisco vindicatur l. 4. l. si quis in incesti. C. de incestis nupti. deinde nouiori iure omnibus priuantur bonis, ipso iure & in exilium mittuntur nobiles omni dignitate priuati: humiles vero flagellantur, autentico de incestis nuptijs §. 1. collat. 2. autentica incestas. C. de incestis nuptijs docent Couar. Anton. Gom. Cla. & Didac. Per. vbi supra Decius in l. certum numer. 7. C. vnde legissimi. Crotus in Rubrica. ff. soluto matrimonio. num. 49. & seqq.

11. Iure vero Pontificio laicus, si sit coniugatus priuatur perpetuo, ne possit ab vxore, cuius consanguineam cognouit debitum petere: & vxore mortua non potest cum alia matrimonium contrahere c. 1. & 2. de eo qui cognouit consanguineam, c. si

e. si quis eū matre. 34. q. 2. speculum coniugiorum. 1. part. 23. & potest excommunicari, docet Pan. Grillan. de penis emissa-
 riam coitus q. 33. Clericis autem deponendus est, notat gl. in
 ca. non debet. 30. q. 1. glo. prima iuncta. textui incap. 1. tot. 2.
 q. 7. docent Bernar. Diez in pract. de. ca. 84. & ibi Salze. Co-
 nar. di. 5. 8. nu. 3. Claus. di. 80. 5. incestus num. 2.

12 Quod si in figurā matrimonij cōmittatur sunt excommuni-
 cati ipso iure, ex Clementina vñica de consanguinitate & affini-
 tate: possunt tamen ab Episc. absolui, et notat ibi gloss. verbo.
 obtine. c. recepta communiter ex Cardinale in Clementina,
 monasteriorum, versis. si quis num. 4. de rebus Ecclesie Dida.
 Perez in di. 1. 5. Ordinamenti Salzedo vbi supra, & Cona. nu.
 19. Ique intelligendum est quando scienter contraxerunt:
 vel pratermissis denuntiationibus, quæ hodie desiderantur
 ex Concilio Tridentino Sessio. 24. ca. 1. Quibus casibus ho-
 die ex eodem Concilio dict. Sess. 24. capi. 5. separandi sunt,
 sine vlla spe dispensationis. Caterum si ignoscente contrax-
 erint, & pratermissis dictis denuntiationibus non incurram ex-
 communicationem, & facilius gratisque dispensatur ex d.
 ca. 5. Sessio. 24.

13 Regio autem iure incestus in figura matrimonij cōmissus
 eadem penam habet, quam iure civili imponi diximus in
 dict. autentica incestus nuptias ex. 1. 3. titu. 18. parti. 7. Si vero
 sine matrimonio. c. cōmittatur, viro & fornicæ adulterij pœ-
 na imponitur, in dict. 1. 3. Vnde in viro erit mortis, in for-
 mina flagitiorum, & detractionis in monasterium. l. penulti-
 ma titu. 17. parti. 7. resoluit Gregor. in dict. 1. 3. verbo la-
 mugey, & pratermissis honorum dimidia pars fisco erit applican-
 di. l. 5. titu. 1. 15. lib. 8. Ordinenti. l. 7. titulo. 20. li. 8. Reco-
 pilatio.

14 Cæterum, quia nuptioribus huius regni l. ea adulterij
 pœna immutata fuit, ne quæ alia certa constituta, ut constat
 ex l. 82. Tauri, pœna quoque incestus incerta est, & iudici arbi-
 traria, v. tra. h. Anco. Gom. in dict. 1. 80. Tauri num. 15. Auen-
 dan. responsio. 7. num. 3.

19 Et ideo erit imponenda ætenua grades proximitate, &
 qualitate personæ. Nobilis. etiam pecunia mulctari & in exi-
 lium mitti solent, Picceij fustigari, & ad triremes damuari.

H

Sivero

Si vero committatur inter consanguineos in primo gradu, ut Frater cum sorore, pater cum filia, aut filius cum matre, non dubitatur mortis penam imponere, cum ita sepius iudicatum esse referant Iulius Cla. dist. 3. incestus num. 2. Boerius decision. 318. Per. Greg. li. 36. syntagm. ca. 7. num. 7. & semper facienda est confiscatio dimidiae partis bonorum ex dict. l. 5. & 7.

16. Adversus autem primo in eorum excusari ab incestu peccatum, qui ignorans consanguinitatis, vel affinitatis conjunctionem commisit incestum, qui contra. C. de incestis nuptijs docent Barol. & Angel. in d. l. si adulterium cum incestu. Alii citant l. 1. de verborum signific. pagin. 34. Bald. Novellus in tractatu de dote. l. part. 1. §. part. numero. 8. Auendanius in dictionario, verbo, incestu. Clarus num. 9. Coua. dict. §. 8. num. 12. Imò ignorantia etiam iuris cum lata culpa excusaret incestus nuptias contrahentes & confiscatione bonorum, ut ex Bar. & alijs tradit Coua. nu. 19.

17. Secundò adversus; quod licet ad probandam copulam sufficiant regulariter presumptiones relatæ in ex. l. iuris, de presumptionibus, scilicet, quod si reperitur nudus cum nuda, vel in eodem lecto iacentes, tamen non videntur sufficere ad probandam incestum; eam inter consanguineos foras naturale non pariat aliquid inhonestum presumi, l. cum qui. 19. C. de Episcop. & cleri. l. si qui adulteri. C. de adulte. ca. cum in iuventute de presumptionibus. ca. penultimo de cohabita. cleri. Unde de premissis presumptiones inter consanguineos non sufficere ad probationem criminis testantur Botrigarius & Salicetus in dict. l. si qui adulteri. Angel. in d. l. 24. fin. num. 3. ff. de adulterijs & Cructa consil. 32. defendit tamen ab incestus suspicionem, qui biennio in eodem lecto cum sorore iacuerat, Contrarium tamen verius esse probat text. in dict. cap. l. iuris express. loquens inter consanguineos, & probat ibi Abbas in fine Felin. colum. 1. Anto. Gomez in dict. l. 80. Tauri num. 17. Ego autem iudic. arbitrium plurimum in ea re posse existimo, qui ex gradus proximitate, personarum qualitate, & bonis, vel mala fama estimabit, an sit probatum incestum; ut videatur in effectu sentire Anto. Gom. dict. num. 17.

De incendiariorum pœna, Caput decimum octauum.

Summarium ad Caput decimum octauum.

Incendia vt vrbis maxime periculosa qualiter veteres arserint carcerum numer. 1.

Incendiariorum malitia pessima & horrenda appellatur. num. 2.

Incendij sedandi causa potest insit vicinis, vicini ades, ad quas ignis peruenit demoliri, & vniuersa vicinia ad resarciendam dampnū tenetur. num. 3.

Incendia omnia etiam leui culpa exorta punienda sunt. num. 4.

Incendium quando & quo respectu dicatur casu fortuito contingere: num. 5.

Incendij de causa cum non constet contra domum habitantes praesumitur, & an hi ad dampni emendationem vicinis eruantur, & quando. num. 6.

Incendij ex tenuissima culpa exorti dampnum nemo resarcire tenetur. numer. 7.

Incendij, si res deposita locata vel pignori data pereat domini periculo perit secus incommodata & quare. num. 8.

Incendium si leui conductoris culpa in domo locata contingat ad quid teneatur conductor. nu. 9.

Incendium lata culpa emittentem datum quomodo plectatur, & qua dicatur lata culpa. num. 10.

Incendij dampnum & aestimatio quomodo probetur nu. 11.

Incendium lata culpa datum non solum civiliter sed & criminaliter arbitrio iudicis puniri potest. num. 12.

Incendium dolo malo & data opera committens, iure civili ultra dampni affirmationem capitali pœna malleatur. num. 13.

Incendiarius lege Cornelia capitaliter puniebatur, lege. 12. tab. vinctus & buri imdebatur, ex qua differentia plures. 2. intelliguntur. n. 14.

Incendiariorum pœna iure Pontificio. num. 15.

Incendiarij clericis circa pœna pontificio iure posita non est qua tamen affici debent. num. 16.

Incendiarij iure regio hodie absque vlla personarum distinctione morte dampnandi sunt, nisi eis Ecclesia communis prodest. nu. 17.

H 2 S i i n

1.



Sed in vrbe exoritur incensium quantum reip. periculum immincat testes sunt veteres, qui plures magistratus arcendis incendijs erant, & septē cohortes, vt super binis vrbis regionibus vigilarent. D. Augustus constituit. l. 1. 2. & 3. ff. de officio præfecti vigiliū, docent Alexand. ab Alex. lib. 6. dictum cap. 20. Sactonius 10. Augustus cap. 30. Rofcius lib. 7. antiquitatum Romanarum cap. 34. P. Gre. li. 36. syntag. ma. cap. 19. numer. 13.

2. Et hinc malitia incendiariorum pessima depopulat ix, ac horrendi appellatur cap. pessimam. 23. questio. 8. Et hinc grauius incendia in vrbē, quam rure exorta ponuntur, vt suo loco dicemus, & docet Iosephus Ludouicus decisione. Perw. fia. 25. num. 8. 1. parte.

3. Hoc etiam potest vicinus & les alienas vicini demoliri, ita tamen ne ad se ignis perueniat. si quis fumo. 49. §. quod dicitur ff. ad l. Aquilianam. docent eleganter ibi Florianus, Bal. in l. 2. ff. de officio præfecti vigiliū. Afflictis in consuetudines Neap. lib. 1. Rubrica. 26. num. 1. Rebusus de privilegijs schol. argum. præ allegio. 103. num. 7. Cassaneus in consuetudines Baroniæ Rubrica. 1. num. 50. Quod ita accipiendū est, si ignis posset ad eas les peruenire. si alius. 7. §. est & alia. ff. quod vi aut clam. & licet is qui eas ardes demolitus est, ad damnum non reueatur, vniuersa tamen vicina ad refarciendum damnum tenebitur, ex text. elegant in l. si laborante. §. 1. in fine. ff. ad l. Rhodium. vbi hoc nouit Bud. Barq. in dic. §. est, & alia Florianus in dic. §. quod dicitur Benedictus in cap. Ripuntinus verba domum sum. 27. Felinus in cap. significasti et secundum, num. 14. in fine. de homicidio.

4. Inde quoque fit quæcunque incensia et am leui culpa exoritur, esse puniendæ, quæ ex actibus, vel igne extinguere, et ita mutare ne euegetur. Et seruus. 27. §. si fornicarius. ff. ad l. Aquilianam, exceptis tamen his, quæ fortuito contingunt. l. si fortuito. ff. de iactis. no. vna, Menoc. de arbitratu. 390. num. 2. de ci. ho. Perona. 25. num. 2. 1. parte.

5. Sed debium fieri, qualiter possit incendium fortuito accidisse videri, & casum esse fortuitum in dict. l. si fortuito, & in l. cum res. C. de periculo tutorum, & in l. cum dupbus. §.

ni

1. 1.

dam.

damna. ff. pro socio, cum sit regula generalis incendiū inhabitantium culpa semper exoriri. l. 3. verficulo, & quia plerumque. ff. de officio præfecti vigilum. l. si vendita. ff. de periculo & commo. rei venditæ. l. qui Insulam. §. final. ff. locati. docent Grammaticus decisione. 3. Afflictis decisione. 57. Socinus regul. 178. Menochi. consilio. 53. volumine. 1. Verum facile resolutio, incendium etiam dolo malo exortum, casum esse fortuitum respectu eius, qui in nulla culpa fuit, ut videmus in rapina & incurso latronum, & probat Iossi. in §. item is, cui Infituta quibus modis re contra. Et hoc incendium licet casu accidat, est tamen publice respectu eorum, qui in dolo, vel culpa fuerunt.

6 Deinde regula illa dicti verficuli, & quis plerumque, solum inducit præsumptionem in casu dubio. Ceterum si probetur exigne maximo in platea propter aliquod magnæ latitudinis ruitum succedere incensum aliquam in domum euolasse, atque inde incendium fuisse excitatum, certum est fortuito accidisse, & omnino esse impunitum. Itaque in casu dubio cum de causa incendij non constet, contra domum habitantes ius præsumit, idque eos teneri ad damni emendationem vicinis, licet nisi vicini probaverint, testatur Alexand. consil. 70. numer. 2. volum. 1. Berto. in l. prætor ait. §. in vero. ff. de eodem, re; & tertium Felini. ver. de incendio. Sed cum incendio non solum culpa patri-familias, sed & familie, & feruorum possit exoriri dicti. l. si vendita, videtur illa præsumptio esse generalis, nec contra certam personam indicta, & ideo ratione inexcusabilis nullius esse momenti, ac proinde non esse condemnandos inhabitantes ad refarciendum damnum, nisi specialiter de alicuius culpa probetur, testatur Afflictis decisione. 57. Molineus in additionibus ad Alexand. dicti consilio. 10. nom. 5. Menoch. num. 4. Iosephus Ludouicus decisione. 25. nom. 17. vel nisi vocatum persona domum habitaret, ut docet Ioso. in dicti. prætor ait. nu. 31. Menochi. ubi supra, nu. re. 11. Quod magis fradetur ex eo, nam licet in dubio præsumatur culpa inhabitantium, ea tamen culpa leuissima est gl. off. verba. debet in. §. præterea inst. quibus modis re con. recepta communiter ex Croto in l. 4. §. Cato. numer. 33. ff. de verbo. Saliceto in l. quæ fortuitus eorum. final. C. de pig-

notatitia 2810. Iose. Ludo. vbi supra nu. 15. Menoch. nu. 6.
 7 Constat autem ex incēdio leuissima culpa exorto non tene-
 ri ad damni emendationem, vt resoluunt plures relati à Iose.
 Ludo. num. 13. licet contrarium velint Afflic. dist. ru. 26. nu-
 mer. 12. Gramma. decisione. 3. num. 18. moti ex l. capitalium,
 §. incendiarij, ff. de pœnis.

8 Ex quibus deducitur, quod si res aliena sit penes inhabi-
 tantem domum ex contractu gratia tantum dantis celebrato,
 vt ex deposito, quia in eo solū recipiēs teneatur de dolo, vel la-
 ta culpa l. contractus, ff. de reg. iur. l. quod N. rva. ff. de positi,
 licet incendio pereat non tenebitur ad æstimationem, cū eius
 culpa incendium exortum esse præsumatur. Idemque erit in
 contractibus celebratis gratia viriusque, vt in locato, & pigno-
 re, cum enim solum recipiens teneatur de dolo, culpa lata,
 & leui, l. in iudicio. C. locati dic. l. contractus. l. si vt certo. §.
 nunc videndum. ff. commo. etiam si culpa leuissima præsu-
 matur incendium exortum, non tenebitur conductor aut
 creditor. Ceterum si gratia tantum recipientis contractus
 fieret vt commodatum, quia in eo etiam leuissima culpa præ-
 sumitur c. 1. de commo. d. §. nunc videndum, teneretur recipiens
 ad rei æstimationem, ex eo solū, quod in eius domo incēdium
 exortum probeatur, vt docet eleganter Alex. d. consi. 50. nu. 9.
 Ias. in l. sed et si quis. §. quæsitū nu. 4. ff. si quis cautio. Fran.
 Mire. decis. 61. num. 7. 1. part. Meno. d. caso. 390. nu. 7. Iose.
 Ludo. dist. decis. 15. num. 13. & 19. Possunt tamen si cile hanc
 iuris præsumptionem enervare inhabitantes, si legitime pro-
 bauerint se diligentiam adhibere solitos, quā diligentissimi
 quique solent adhibere, vt notat Mari. Soci. in c. si egressus à
 n. 37. de iniurijs, Iose. Ludo. num. 22. Meno. nu. 18. Et hæc de
 incendio, leuissima culpa exorto.

9 Quod si leui culpa domus succendatur (quæ autem sit leui
 culpa colligitur ex Bart. & Accur. in dist. l. quod Neua glos.
 verbo. debet in §. præerea Insti. quibus modis re contra. & in
 proposito docet Maria. Socin. in d. dist. cap. si egressus num. 21.)
 tunc si conducti sit tenebitur conductor locatori ad æstimatio-
 nem: quia teneatur de leui culpa l. si quis saniam. §. Imperat.
 ff. locati docet in terminis Bald. consil. 149. volumin. 2. Cro-
 tus in dist. §. Cato. numer. 74. Menoschius. num. 12. Imò ad
 damni

damni emendatione tenebitur vicinis. l. qui occidit. 30. §. in hac. ff. ad. l. Aquiliam. Hippolytus in l. 1. num. 115. ff. de sicarijs. Bald. vbi supra Iose. Ludo. num. 10. et que à icidi. puniendus criminaliter suo arbitrio, vt docent Meno. & Iose. Ludo. vbi proxime.

10 Si vero lata culpa incēdium exortum fuisse probetur (est autem lata culpa facere, vel omittere id, quod nullus cōmuni ter fecisset, vel omīssisset. l. lata culpę. ff. de verbo. signi. glo. & Bar. in dict. l. quod Nerua. dict. gloss. verbo. debet. in dict. §. præterea Maria. Socinus in dict. cap. si egressus num. 19) tunc rei incendio peremptæ æstimatio ab eo præstanda est, qui in ea culpa fuit, siue eam ex contractu haberet, gratia dantis celebrato, siue gratia recipiētis, vel veriusque cum de dolo & lata culpa quilibet teoeatur dict. l. contractus. Tenebitur etiam ad refarcieudum damnum vicinis, vt constat ex dict. l. qui occidit. §. in hac, docent Bald. in l. data opera num. 4. C. qui accusare non possunt. Menoch. dict. casu. 390. num. 24. & probatur in l. 10. Vbi Gregor. verbo. fuisse dāno, & in l. 11. titu. 15. partit. 7.

11 Huius autē damni æstimatio, si aliūde probari non possit, probabitur per iuramentum damnum passi, vt docent Iose. Ludo. num. 9. Plotus in l. si quando nume. 731. C. vnde vi. l. 9. vbi Gregor. verbo. iurare, titu. 10. partit. 7. Imò criminaliter puniendus est, l. si fortuito. ff. de incendio, ruina. Et hanc criminalem pœnā mortis esse testatur Iaco. de Arctio à Bald. relatus in dict. l. data opera num. 4.

12 Sed verius est citra mortē arbitrio iudicis esse imponēdā, atq̃ta qualitate personæ, culpæ & incēdij magnitudine, vt argumēto. l. in l. iuncta. l. 1. in principi. ff. de sicarijs, & §. suspectus Insti. de suspectis rutoribus, docent Bald. vbi supra & ibi Salic. Ad dictis in constitutiones Neapolis lib. 1. rubric. 26. nu. 11. Menoc. & Plotus vbi supra, quę omnia vñico processu faciet iud. vt notant Bald. & alij supra.

13 Denique si dolo malo, & data opera incendium exoritur propriē delictum est huic capi. & huic tractatui conueniens. Pununtur eim ciuili iure, qui tale incendium fecerint, vltra anni æstimationem vicinis, & rerum dominis præstandam, capitali pœna l. 1. l. si quis dolo. ff. de sicarijs. l. data opera. C.

qui accusare non possunt. l. qui, xdes, l. fina. ff. de incendio ruina l. capitalium §. incendiarij. ff. de penis, docent Bal. & Salicetus in dict. l. data opera Bartol. 1. §. ff. de officio prefati vili-
gilum, & in tractatu de differentijs vtriusq. iuris numer. 78.
Cailenus in consuetudines Burgundie Rubrica 1. num. 501.
Borrius decisio 36. num. 17. P. t. Gregor. lib. 36. cap. 19. nu.
14. Iose. Ludo. & Menoch, vbi supra.

14 Ceterum quia predicta iura circa modum imponendi prædictam poenam, videntur variare relictâ Bald. & Salice. dist. in-
fectione, vbi sup. obferuabis quod si incendium fiat in vrbe, du-
plex poena in vsu fuit, vna l. Cornelie, quæ erat simpliciter ca-
pitalis, de qua loquitur dict. l. qui dolo, dist. l. data opera, &
dict. §. incendiarij in principio altera fuit l. duodecim t. bu. qua
incendarius viuus comburendus est, dict. l. qui xdes dic. §. in-
cendiarij. Vnde poterit iud. quam el. gerit im- po. er. ex his, quæ
resoluit Menoch. de arbitrarijs li. 1. quæst. 85. & in specie Bal.
in dict. l. data opera num. 1. Menoch. dist. casu 390. num. 31. sed
si tunc fiat incendium leuior poena imponenda est ex dict. §. in-
cendiarij, & erit iudi. arbitraria, vt resoluit Menochius, nu-
m. 10. 32.

15 Pontificum autem iure incendiarij ad satisfactoriam
dammorum tenentur, & tribus annis poenæ e. c. debent capit.
si quis damnum 3. de iniurijs. Hæc autem poena, quia fori
penitentialis est, & hodie poenitentia pro quocumq. crimine
est Sacerdoti arbitraria, e. m. enfuram de poenit. distin. 1. in vsu
tutum est, quo ad damni satisfactionem, incurrit præterea
excommunicationem capit. nos, de sint. n. excommuni-
cationis.

Et hoc ita, vt si Ecclesiastic. vel loca sacra incendiant,
eum ipso iure incurrant dict. capitul. tuos. Si vero alia lo-
ca profana denuntiatio necessaria sit, capitulo peshim. m. 13.
quæstione. 8. Ita gloss. final. in dict. capitul. tuos, vbi Felinus
& Abbas. Menoch. num. 39. à qua excommunicatione post de-
nuntiationem generaliter, vel nominatim factam à solo Papa
absoluantur, Syluester in summa verbo, excommunicatione sep-
time, in septima excommunicatione, Ioannes de Lignano in
tractatu de censura Ecclesiastica §. 16. num. 1.

16 Contra Clericos vero hoc iure certa poena indigere non
est,

17

est, ut testatur Bernard. Drez. in practica capit. 105. ideoque iudic. esse arbitariam testatur Marcus Amon. Cucus in instituta canonica libro. 4. Rubric. de diversis delictis, versiculo, qui incendium. Ego autem ex sententia Abba. in capit. nox de penis, quam nos supra in cap. de falsa moneta probauimus existimo, deponendos esse ab ordine & beneficio, & in monasteriū detrahendos, beneficia nanque amittere testatur Rubu. in praxi. titulo de modis amittendi beneficia. n. 60. 17 Regio vero iure vlt. & damni satisfactionem, incendiarij comburendi sunt. l. 1. titulo. 5. libro. 4. fori, quæ poena partitarum iure in nobilibus temperata est, mutata in exilium perpetuum. l. 9. titulo. 10. partita. 7. Hodie vero etiam contra dominos nobiles; & prelatos mortis poena imposita est io l. 6. titulo. 12. libro. 8. Recopilatio. Et si hominis necandi causa fiat incendium etiam si mors non sequatur dimidia bonorum pars confiscanda est. l. 36. titulo 19. libro. 8. Ordinamentum. l. 8. titulo. 2. libro. 8. Recopilatio. & tandem immunitate Ecclesiæ non gaudent l. final. titulo. 5. libr. 1. fori. l. 3. titu. 2. libr. 1. Recopilationis.

*De infringente domum alienam, vel carceres,
Caput decimum nonum.*

Summarium ad caput decimum nonum.

- Domus sua tutissimum cuiusque refugium est. num. 1.*
Effractorum crimen graue & qui effractores proprie sint. nu. 2.
Effractores qualiter si furandi causa fracturam faciant iure civili puniuntur. num. 3.
Effringens non furandi animo, sed violanda castitatis causa, domum alienam qualiter puniatur & quid si cum armis infringat. n. 4.
Effractores iure pontificio excommunicantur & si clerici sint deponuntur. l. 1. tit. num. 5.
Effractores partiarum iure verbis, le. ibi. si morte plerumque si furandi causa fractura fiat, & i. casus de hinc non te acriter possunt. Et quod talis iure non puniatur. num. 6.

II 5

Efra-



Effractorum pena iure regio constituta ut locum habeant, qua sine necessaria. num. 7.

Carcerem effractores etiam si absque vi recedant graviter delinquant & mortaliter peccant. num. 8.

Carcerem si ruperit is, qui iniuste detentus, vel iniuste damnatus est non peccat. num. 9.

Carcerem data sibi occasione non fugiens, qui ibi iniuste detinebatur, non peccat. num. 10.

Carcerem effringens iure civili ea pena puniuntur qua si delictum, pro quo detinebatur, probarentur venire puniendus, & quart. num. 11. Comparativum. num. 12.

Lex in eos. D. de Custodia reorum, declaratur. num. 12.

Carcerem effringens, ut carcerati aufugiant, quibus panis plectatur. num. 13.

Carcerem rumpens in foro conscientie ad quid teneatur, & clericus pro tali delicto qualiter sit puniendus. num. 14.

Carcerem ruptores iure regio varie puniti, hodie praxi, vel flagellis, vel alia simili pena arbitrio iudicis efficiuntur. num. 15.

Carcerem fugiens, & statim maioribus induciis praesensans, nullam penam incurrit. num. 16.

Carcerem custodes, quorum ob culpam carcerati aufugerint quam penam patientur, remissive. num. 17.

1 **S**I vim inferre videtur, qui de domo sua in ius aliquem vocat, quia sua cuique domus tutissimum refugium est. l. pletitq. ff. de in ius vocando. l. nemo. ff. de regul. iuris, quod quoadmodum intelligendum sit docent relati ab

Alfano collectanea vigesima quinta. Robertus libro tertio sententiarum capit. 1. Scipoli in l. qui neque numer. 2. ff. de verborum significat. Didacus Perez in l. 42. titu. 19. libro octavo. Ordinamenti.

2 Dubium non est graviter delinquere, qui alienas res infringunt & hi proprie appellantur effractores, in l. prima. ff. de effractor. docet Menochius de arbitrar. esu. 299. m. 4. Pet. G-e-gor. lib. 17. syntagma. cap. 14. num. 2.

3 Puniantur autem iure civili, si furandi causa fractura fiat gravius, quam fures ut ex capit. 22. Exodi probant Scipoli in

auth-

autentica, sed nouo iure num. 93. C. de seruís fugitiuis Boetius decisione. 173. num. 4. Menoch. vbi supra num. 5.

Vnde si die feterint plebei in opus publicum dantur, honestiores vero relegantur. l. 1. in fine. ff. de effraCTORIBUS: si vero nocte fustibus ex si in metallum dari solent. l. fin. ff. de effraCTORIBUS.

4 Qued si non furandi animo, sed violandæ castitatis causa fractura fiat, mortis poenam incurrunt vt arguuntur. l. si quis non dicam rapere. C. de episcop. & cler. docet Bald. in l. fin. ff. de rerum diuisione, & eum sequutus Greg. Lopez in l. 18. verbo, mater, colum. 4. versiculo, item si bene aduertis titu. 14. part. 7. Et si cum armis infringat l. Iulia. de vi publica tenentur. l. penultima. ff. de l. Iuliam de vi public. 4. item l. Iuliam. de vi. Insti. de public. iudic. docent Menochius de arbitri. casu. 594. num. 91. Didacus Perez in l. 42. tit. 19. lib. 8. Ordinamenti. ac proinde poena deporationis dict. 5. item l. Iulia. Et tandè poenam esse arbitriam docet Consol. indi. l. 1. ff. de effraCTORIBUS. Menoch. dict. num. 15. & dict. num. 91.

5 Pontificum autem iure effraCTores Ecclesiarum sunt ipso iure excommunicati, & ante denuntiationem possunt ab Episcopo absolui, post denuntiationem vero à solo Papa cap. conquesti. vbi gloss. Abb. Fel. & Mar. Socinus, de sententia excommunicationis, lal. Clarus lib. 5. sententiarum. 5. final. quest. 77. num. 20. Florentinus in tractatu de excommunicatione ca. 12. Quæ excommunicatio propter solam effraCTuram non incurritur, quia dictum cap. conquesti. simul requirit spoliationem, docent Stephanus Aufferius in tractatu de potestate Ecclesie num. 39. Remigius de Gon. in tractatu de immunitate Ecclesiarum fallentia. 33. Clarus vbi supra.

Clerici autem effraCTores, quia pro delictis atrocibus deponendi sunt: essent etiam deponendi ex regula. capitul. tuæ de poenis. Constat enim hoc delictum esse de atrocioribus. l. final. ff. de effraCTORIBUS. ita docet Scorpola in dict. autentica, sed nouo iure num. 93.

6 Regio vero iure partitatum, si fractura fiat furandi causa poena mortis imposita non est, sed verberum ex l. 18. titu. 14. part. 7. vbi Gregor. gloss. mag. iure vero fori mortis poena in dicta est, ex l. 6. titulo. 5. lib. 4. fori. Imo & qui inuenit infring-



gentem domum propriam poterit eum occidere propria auctoritate l. 4. titu. 23. lib. 8. Recopil. & qui ascendit per parietem, vel fenestram eandem mortis poenam incurrit l. 74. del. filo. Hodie autem infringentes alienam domum cuiusque maleficij causa dimidiam honorum partem amittunt, & eorum personæ sunt *á merced del Rey* l. 6. titulo. 26. libro. 8. Recopilatio.

7 Aduertas autē, quod vt prædictæ poenæ locū habeāt, & hæc nouissima l. 6. Recopil. cum loquantur de his, qui horadarent, requiritur quod violēt parietem foderint, aut fenestrā, aut portam, aut vester, aut cardines fregerint, vel positis scalis ascendunt, vt in specie docent *Franc. de Placca* in tractatu de excommunicatione. §. 29. numero. 5. *Florentinus* eodem tractatu capitulo. 12. nu. 2. *Stephanus Aufie* ius dict. numer. 39.

8 Hi quoque, qui in carceribus detenti cum ipsorum carcerum fractura aufugiant grauius delinquant, & mortale peccatum incurrunteriam si sine vi commentitientū illa recedant, vt docent *Henricus* quod libe. o. 9. articu. 25. *Anca* in regu. possessor. quæst. 3. *Conar.* lib. 1. variorum cap. 2. nume. 14. *Plaça* de delictis, cap. 23. num. 5. *Salze* in additioni. ad *Bern. Diaz* regu. 303. versic. ex quo infert. licet contradicat *Colseta* nus. 2. 2. quæst. 69. articu. 4. & *Soto* libro. 5. de iustitia & iure quæst. 6. artic. 4.

9 Quod intelligendum est in his, qui in ille carceribus detinentur, nam si iniuste detineantur possunt data occasione licite à carcere fugerentimò si iniuste damnentur possunt carcerem infringere, & vincula dirumpere, notat gloss. verbo, per violentiam, in *Clementina* Pastoralis, de re iudicata sequuntur *Bar.* & *DD.* in l. vis eius. C. de probationibus. *Hippoly.* in præd. §. diligenter. nu. 50. *Dueñas* regu. 393. limitatione 4. *Gratia* regu. 406. cum. 2. *Boerius* de cibone 25. num. 30. *Conar.* ubi supra num. 11. & 12. *Plaça* dict. nume. 5. *Menocius* de arbitratu 301. num. 14.

10 Non peccaret tamē etiam oblata sibi fugiendi occasione non vteretur, vt constat in martyribus, quia nō faciunt actū immediatum à mortem, vt resoluit elegantissime *Coua* dict. nu. 10.

11 Puniantur grauisime ciuili iure, ea enim afficiuntur poena, qua essent afficiendi si delictum, pro quo detinebantur, ve-

rum

ram & legitime probatum esset, fuga enim facit, et habeantur
pro confessis, tex. elegans in l. in eos vbi glossa verbo penitent
da. ff. de custodia reorum doctot ibi Bartol. Angel. & Alberic.
Balt. in l. 1. C. de ferois fugitiuis. Felinus in cap. nullus num.
3. de præs. Paul. Grilandus in tractatu de relaxatione in-
carceratorum, titu. de fuga in carceratū questione. 1. num. 1. 7 b
Vibius libro. 1. communium opinionum, opinio ac. 1. 9. & se-
quenti Bernar. Dicitur dict. regula. 303. limi. 2. & ibi Salzedo;
Gratian. regula. 127. num. 5. Boetius decise. 1. 15. an. 9. Clau-
li. 5. sententiarum. 6. fin. quæst. 2. numer. 25. Doctot. Raz in
praxi. 1. tom. cap. 3. §. 3. an. 7. Pet. Gregor. lib. 36. synagma.
cap. 25. num. 1. 33. quod verum est: intelligit, quando fractis
carceribus effugerent, secus si per negligentiam commenta-
riensis, vel fractis ab alio carceribus, tunc enim fugiendū non
poteant, ut constat ex l. mo. & Antarrano in dict. Clementiar
pastoralis, Achidiseauo in capit. cum homo. 13. questione. 5.
Corouarr. d. ca. 1. nu. 10. versic. 1. secunda, neque pro confessis
habentur, sed solum puniuntur arbitrio iudicis ex pluribus re-
solvunt Lasfrancus in repetitione. 1. admonendi. num. 56. de
iure ierado. Iuli. Clau. dict. num. 25. Couar. num. 1. in fine, Me-
noch. 2. 2. & 5. Azuiedo in l. 3. titu. 10. lib. 4. Recop. n. 37. plu-
res refert Salz. vbi supra Auiles in capitula pratorū. c. 18. n. 39
11 Ego vero in distincte verius esse puto, in carceratos fugien-
tes, siue cum effractione carceris, siue non, nunquam haberi
pro confessis, nec puniendos esse poena delicti, pro quo deten-
ti sunt, sed arbitrio iudicis quia in eos, quæ fundatur Accur. &
communis sequeantur, euidenter probat, dum solum ait, & si
in 3. centes repariantur puniendos esse: cum enim certam
poenam non exprimat, eam videtur iudicis arbitrio remississe, ut
est textus ad hoc celebris in l. 1. ff. de effractionibus, & in specie
codici. communem dicit Ripa. in dict. admonendi. nu. 170
Clarus dict. nu. 2 §. An. Com. tom. Varix. c. 9. nu. 1. & in l.
176. Tassilou. 1. 2. Peguere quæstionum criminalium cas. 1. per
tom. & ita hodie est præstariandum ut infra subiiciam. Certe-
tūm dict. l. in eos, loquitur de his, qui conspirauerunt, ut sub-
gerent, non tamē qui confitentur. Sunt tamen his poenæ et in his
hoc iure moribus est l. 1. 12. ff. de effractionibus. l. 1. in l. 1. 2. 4.
et in l. 1. ff. de effractionibus. l. 1. in l. 1. 2. 4. in l. 1. 2. 4. in l. 1. 2. 4.
& l. 1. 2

& ita docent Couarr. Meno. Pe. Greg. & Peguera vbi supra. in 13. Qui vero carcerē effregerint, vt aufugiant carcerati, huiusmodi de crimine condemnatus aut confessus aufugerit tenentur crimine laesae maiestatis, l. cuiusque versic. penultim. o. ff. ad l. lul. maiestatis. Ber. Diez reg. 98. Quod intelligendum est quando is qui iam confessus aufugit, erat detentus crimine laesae maiestatis, vt docuit eleganter Acursius ibi per bo. reum Anz. Gom. 3. tom. variat. c. 1. nu. 7. Greg. l. o. id. l. 14. tit. 19. part. 7. Gracia, regul. 1. 1. nu. 5. Pa. Gre. d. c. 25. nu. 30. & probatur in l. 1. titu. 2. parti. 7. versic. la onzena, alias enim solum ea poena puniuntur, quae tinerentur hi, qui aufugerunt l. 1. C. de his, qui litrones. docent Ange. & Alex. in l. 1. §. 1. Bartolin l. 1. qui. in fine. ff. ne quis eum, cui in ius vocatus est. Meno. d. c. 1. 30. l. 1. nu. 26. & approbatur in l. 14. tit. 19. part. 7. l. 5. tit. 12. h. f. Ordin. facit l. 4. C. de custodia reorum ca. dif. finient. 17. quæst. 4.

14. Iure vero pontificio tenetur carceris effractor in foro interionit praeium viaculorum rupique carceris rescire, & ad restituendum damnum quod reipublici commentariensi, vel alijs priuatis illatum fuit, ex effractione; puta, si alij pro delictis aut are alieno clepti aufugerint. l. x. quones. C. de exactionibus. trahuntur in l. 10. docet Barcin tractatu de carceribus nu. 18. Caceranus. 2. 2. quæst. 79. arti. 4. Couarr. d. d. ca. 2. num. 14. Menoch. vbi supra. n. 23. Clerici vero quotidie arbitrio iudi. puniuntur vt resoluunt omnes supra relati.

15. Regio autem iure carcerati, si facta conspiratione fractis carceribus omnes vel plures aufugiant, habentur pro confessis & poenae criminis, pro quo singuli sunt detenti puniuntur. Si vero his non cōcurrentibus aufugiant arbitrio iudi. plectuntur. l. 1. §. 1. titu. 19. parti. 7. iuxta quæ in l. partitæ distinctionem decipienda sunt notiora iuxta l. 34. titu. 19. di. 8. ordin. in l. 7. titu. 26. di. 8. recopilationis, quæ indistincte à carcere fugientes pro confessis haberi iubent. Sunt namque intelligenda, si cōspiratione & effractione facta fugiant, vt docent Gre. in d. l. 13. Aniles in capitula pratorum. ca. 18. nu. 37. Salze. ad Ben. Diez d. d. reg. 303. versic. 10. Azemido io l. 3. nu. 8. titu. 20. di. 4. recopil. licet contra dicat Olanus in suis antinomijis, literal. F. nu. 15. Hodie vero communis prae. receptum est, vt carcerum

rum

rum effraiores flagellis cedantur, vel alia simili arbitraria, puta, ad remos, vt docent Clarus dic. q. 2. l. nu. 25. Peguera dic. c. 1. Dida. Per. in dict. l. 34. ordina. verific. tu dic.

16 Aduertas autem, quod si quis à carcere fugerit, & se statim præsentauerit coram maioribus iudiciis, nulla pena puniatur. si quis sit fugitiuus. ff. de edilictio edictio l. sed si per prætorum. §. final. ff. ex quibus causis maio. docent in specie Paul. Grillan. vbi supra num. 20. Auiles dict. ca. 8. num. 70. & Didac. Per. in dict. l. 34. in fine.

17 De pena autem commentariensis, cuius culpa in carceratus aufugit, videnda est. l. 4. C. de custodia reorum: & ibi DD. l. 12. titu. 29. part. 7. Anto. Gom. 3. tom. varior. cap. 91. num. 13. verific. item adde, Auiles d. c. 18. num. 7. & sequentibus Menoch. de arbi. casu. 302.

● De Lenocinij pena, Caput vigesimum.

Summarium ad caput vigesimum.

Lenocinium, vnde dictum, & quibus modis committatur. num. 1.

Lenocinium committit maritus qui vxoris adulterio consentit, & quando consentire dicatur. num. 2.

Lenocinium longè grauius est crimen quam adulterium. nu. 3.

Maritus quando vxoris adulterio consentire dicatur. num. 4.

Marito turpe esse cum vxore adultera commercium habere, imò & in eo mortaliter peccare. num. 5.

Maritus vxorem adulteram rursus cognoscens, irregularis efficitur. numer. 6.

Maritus etiam hodie citra lenocinij crimen adulteram retinere non potest, contra glos. & alios. num. 7.

Autio, sed hodie. C. de adul. & c. inter opera de spons. interdictus. numer. 8.

Maritus tacendo, vel dissimulando adulterium vxoris lenocinio consentire videtur, & vt leno puniri potest. num. 9.

Maritus leno vxoris adulterium non potest accusare, & quomodo hoc procedat. num. 10.

Mariti tenent infamiam, adulterij, & mortis penas subeunt. n. 11.

Mariti



Martius lino de iure regio ab accusatione uxoris arceatur, quia nec ab alio eo casu accusari potest. num. 12.

Martius lenones in his regnis olim morte, postea varie puniti, & quid hodie post novas sanctiones. num. 13.

Lenocinium etiam committunt, qui quareve feminas ad fornicandum cum illy alliciunt. num. 14.

Lenocinij autem & quando ventatur qui domum suam gratis alicui ad rem cum feminis habendam concedit. num. 15. & quid in eo qui ad hoc domum locat. num. 16.

Leno dicuntur matres, quae accepta pecunia filias fornicandas tradunt, imo & si nihil accipiant, & qui puniuntur. num. 17.

Lenones, quos alci hunc dicimus, qualiter percellit, vel non percellit flagitio puniuntur, & Constantinus sententia in eos animadvertit. num. 18.

Lenones iure nostro regio severe olim varieque puniuntur, & quid hodie praxis obsequet. num. 19.

Lenonum opera viantes, iudicis etiam arbitrio puniendos. num. 20.

Lenones eorum quoque dici, qui ex feminis, quas prostitutas habent, quae suum faciunt. num. 21. & eorum poena iure communi, & regio, numer. 23.

Lenones sunt etiam hi qui occasione alicuius artis vel officij feminas domi retinent, se paucim prostituentes. num. 22.

Lenones ad verbum profectura promittere Heliozabelus destinavit. n. 24. Mulieres, quae lenones habent, ut puniantur. numer. 25.

LE N O C I N I V M. ab alliciendo dictum quod iuvenes ad stupra alliciat, varijs modis committitur, vi docent glossae. & DD. in l. 2. C. de adulterijs Iacobus de Bellouiso in pmi. titulo de lenonibus num. 11. Pe. Grell. 36. syntagm. c. 11

2 Et primo a marito, qui ad alterius uxoris consentit dicitur l. 2. l. siue ruffa. C. de adulterijs l. 1. §. lenocinij. l. m. i. c. ff. eodem titulo.

3 Et hoc longe grauius est adulterio, docet glossa in l. athletas. §. qui lenonum. ff. de his qui notantur infamia. Bartol. & Imo. in l. si quis reus. ff. de publi. iudicijs. Plura enim in huius criminis detestationem cumulant Guillelmus Benedictus in cap. Re. y autius verbo, quidam Petro num. 62. Palz. Rubens in

repe-

repetitione cap. per vestras notabili 3. §. 1. num. 23. Aulesio in capitula pratorum cap. 43. verbo. manceba num. 3.

4 Tunc autem dicitur maritus consentire, quando vel aliquid accipit ab adultero dict. l. 2. §. lenocinij l. mercalem. C. de cōditione ob turpem causam, vel quando vxorem in adulterio deprehensam retinuerit dict. l. 2. C. de adulterijs, dict. l. mariti. l. auxilium. §. sine. ff. de mmo.

5 Et enim marito turpe carnale commercium habere cum vxore adultera, quæ nondum pœnituit ea. si vir. de adulterijs, cap. 1. cap. si quis 32. questio. 2. Imo peccaret mortaliter maritus si debitū redderet vxori publicæ adulteræ, nisi scandalum ab eo vitetur, & correctio vxoris salua, docet Caieta. in summa, verbo, matrimonialis vsus cap. 10. Conarr. in 4. 1. par. cap. 7. §. 2. nu. 4.

6 Et hinc est quod maritus cum carnaliter cognoscens, quia leno est, efficitur ipso iure irregularis, ac si à principio cum corrupta contraxisset text. & gloss. in cap. si cuius. 3. dist. & in cap. 2. de biga. sequitur Abbas in cap. constitutus colum. 2. de conuersione coniugatorum. Benedict. num. 62.

7 Et licet gloss. in autent. sed hodie. verbo. recipere. C. de adulterijs. putauerit hodie ex illu text. posse maritum absque suspitione lenocinij vxorē adulteram retinere, quam sequuntur Salicetus in dict. l. sine metu & Angel. in dict. l. maritū, tamen contrarium verius est.

8 Quia d. a. u. loquuntur quādo vxor illa esset emēdata, & correctā prouertis intelligitur text. inf. inter opera, de spons. & docent in specie laco. de Belouiso vbi supra num. 12. Petrus Follierius in prædic. 1. parte, 2. partis, versicul. item quod fuit leao. n. 27. Poguera questionum criminalium. c. 15. n. 9.

9 Item videtur maritus vxoris adulterio coconsentire, si adulterium dissimulet, tacendo, puta cum sit in vicinia publicum. Tunc enim licet ad imponendam pœnam ordinariam hoc nō sufficeret l. mariti. §. qui questum. ff. de adulterijs: hodie tamen apud nos sufficiet cum pœna extraordinaria puniatur, ut dicemus, & ad hoc facit dict. l. mariti. in principio versicu. tunc, docet Salicetus in dict. l. 2. & Grego. Lop. in l. 2. verbo, à su mger, titul. 22. parti. 7. Follierius vbi supra nu. 26. Pe. Gre. dict. c. 11. nu. 9.

10 Puniuntur autē mariti lenocines iure ciuiliſſimam ab accuſando vxoris adulterio exceptione lenociniꝝ repelluntur. l. cum mulier. 47. ff. ſoluto matrimonio. Quod intelligendum eſt, ſi exceptio opponatur, antequam nomen vxoris receptum ſit ioter reos. l. ſi maritus la ſegunda. §. præſcriptiones. ff. de adulteriꝝ, & licet ab accuſando excludatur maritus hoc iure impunitum non eſt adulterium vxoris. l. 2. §. ſi publico. ff. de adulteriꝝ. Alij enim admittuntur ad accuſandum l. conſtante. ff. de adulteriꝝ.

11 Puniuntur etiā infamiſſi nota. l. 1. l. athletas. §. qui lenociniꝝ, ff. de hiſ, qui notantur infamia: & pœna adulteriꝝ tenetur dic. l. 2. diſt. 1. mariti, §. pœditur, & poſtremo mortis pœna indiſta eſt in autepitico: de lenonibus. §. præconiſamus, docent la cob. de Bellouuſu diſt. numer. 12. Follerius numero. 3. & 10. Peguera dum. 10. Gm. Benedi. num. 62. & alij infra reſe-
rendi.

12 Regio verò iure maritos leno repellitur ab accuſatione adulteriꝝ. l. 7. titu. 17. parti. 7. Vnde cum apud nos marito non accuſante nullus admittatur ad accuſandum adulterium. l. 2. titu. 19. lib. 8. Recopilationis, & adulterium eo caſu non punietur, & ita prædicatur: ex Gregor. Lop. in diſt. l. 7. verbo, porquita, & incurrit infamiam. l. 4. titu. 6. parti. 7. vbi Greg. Pœna quoque mortis impoſita eſt in l. 2. titu. 22. parti. 7. quam prædicari teſtatur Ludo. Gomecius in cap. mulieres, num. 23. de iudiciꝝ lib. 6. Menoch. de arbit. lib. 1. queſt. 88. cum. 16. Sala. Earde uſu & conſuetudine curiæ cap. 1. num. 91.

13 Hodie tanquā hanc mortis pœnam de generali totius regni conſuetudine uſo ſeruari, teſtantur Iul. Clarus lib. 3. ſententiarũ. §. ſin. queſt. 68. n. 23. Anto. Gomez. l. 80. Tauri. n. 75. Peguera diſt. cap. 15. o. 13. Dida. Pertz in l. ſina. verbo, ruſianus, titu. 14. lib. 8. ordina. Sala. vbi ſupra & cap. 2. num. 24. Auiles diſt. c. 47. verbo, manceba, num. 3. Vnde varie puniuntur. Aliibi enim à propria vxore manipulo aliorum publice flagellatur, alibi ad ignominiam trahitur cum mitra & colo cornibus circumdatus, vt teſtantur Anto. Gomez. Dida. Per. Auiles & Sala. vbi ſupra. Et licet leuſ hęc pœna videatur Anto. Gom. vbi ſupra & mortis pœnam libenter à iudicibus eſſe impoſendam aſſermet Pala. Rubeus diſt. §. 2. num. 23. tamen nouiſſime noua
pragm.

pragmatica lata anno 1585. quam refert Salazar dicti. numer.
91. dicti. mortis pœna innouata est. & inductum quod pro pri-
ma vice ad ignominiam publicam trahantur; & per decem
annos damnentur ad remos; pro secunda flagelleator seuuile;
que perpetua; & illa ignominia fieri poterit prædicta solem-
nitate.

14. Secundò committitur lenocinium à viro vel femina, cum
muliere intercedente, ut cum alio fornicetur. l. palam. §. leno-
cium. ff. de ritu nuptia. l. mariti. §. plerumque. ff. de adulterijs,
l. 1. titu. 22. parti. 7. & hos appellamus interuocatos, seu alca-
huetes. Et quandois dicti. l. 1. & 2. eiusdem tituli videantur exi-
gere quod aliquid pro mercede accipiant, tamen id exprimunt
non quia necessarium, sed quia frequentius contingit. Docet
gloss. in dicti. §. lenocinium Gregor. Lopez in dicti. l. 2. verbo,
por algo.

15. Et non solum qui verbis, & intercessione hoc delictum
suadet, lenocinium committit, sed qui domum suam, vel adul-
terium, vel stuprum fiat præbuerit, qui domum. §. ff. de adul-
terijs dicti. l. 1. parti. etiam si gratis, amico, puta, concedat. l.
et si amicis 9. ff. de adulterijs.

Quod tamen verum esse intelligo, quando mulier, que in
amici domo stupratur coniugata esset, virgo vel vidua, quo
casu loquitur dicti. l. qui domum & dicti. l. et si amicis, secus au-
tē esset si mulier esset soluta. Tūc enim cum hic accessus inue-
ipso non sit penibilis, neque is puniti debet, qui domum gra-
tuito præbuit ex doctrina Bald. per text. ibi in l. cum *Amici* *Amici*
n. 8. C. de incestis nuptijs.

16. Is vero qui domum locauerit, indistincte, tenetur, ut
docet Gregor. Lopez in dicti. l. 1. verbo, *en su casa*.

17. Matres quoque quæ accepta pecunia filias prolixiunt &
fornicandas vendunt leor dicuntur, & grauius sunt pœnidae.
Apud Neapolitanos enim truncatione oarum puniri testan-
tur Afflicti in cōstitutiones Neapolis li. 3. Rubri. 49. n. 41. Fol-
lerius ubi supra n. 29. Quo et si nihil accipiatur, sed solum filie
fornicanti consociant, sunt arbitrio iudi. puniendæ, ut idem
Afflic. docet dicti. li. 3. Rubri. 41. n. 3. Ex quo constat, quod cum
pœna, qua hodie puniuntur hæ lenæ extraordinaria sit, ut di-
cimus eadem sunt plectendæ matres filiabus consociantes.

18 Penſantur autem internuntij iure ciuili, ſi fuerit virginis vidua, coniugata, aut alterius honeſtæ femine perfectio flagitio pœna capitis dict. l. qui domum, dicto. §. plectitur, & Conſtantine ſtatuit, vt eis qui miniſterium violandi puellas præbuerunt, meatus oris & faucium, quibus nefaria hortamenta præbuerunt liquentis plumbi ingeſtione claudantur, in. l. prima. C. de raptu Virginum in. C. Theodoſiano.

Imperfecto vero flagitio in Inſulam deportantur. l. 1. §. final. ff. de extraordinarijs criminibus. Si vero contra aliam mulierem hoc crimen committatur, imponenda eſt pœna extraor-
dinaria, vt reſtatut Anto. Gomez in l. 80. Tauri num. 74. effi-
ciuntur præterea infames. l. 1. l. athletas. §. qui leoocinium. ff. de his, qui notantur infamia.

19 Regio autem iure præter infamiz notam inductam in. l. 4. titu. 6. part. 7. mortis pœna puniuntur l. 2. titu. 22. part. 7. Et iure fori imperfecto flagitio, ſcum nupta intercedant, tra-
duntur nuptæ vel ſpôſo, vt de his faciat, quod libuerit, excep-
ta morte, vel membri mutilatione. Perfecto vero delicto mor-
tis pœna confirmatur. Si vero cum alijs intercedant pœna pec-
uniaria iuducta eſt in. l. 7. titu. 10. libro. 4. fori. Hodie vero
contrario iudicium vſu hæ omnes pœnæ in deſuetudinem abie-
runt, vt teſtantur Dida. Pe. in. d. l. fina. titu. 14. li. 8. ordin. &
Sala. de vſu & conſuetudine curiæ cap. 2. num. 24. Vſu enim
receptum eſt, vt vincti melle & plumis veſtiti cum mitra fla-
gellantur, vt docent Did. Per. & Sala. vbi ſupra Peguera dic.
cap. 7. num. fin.

20 Aduertas autem, quod non ſolum internuntij hæc, quam
diximus, pœna puniendi ſunt, ſed & is arbitrio iudi. punien-
dus eſt, qui eorum opera vritur. l. 1. §. omnem l. ſed eſt quæ ſi-
tum. §. fina. l. item apud. §. ſi quis Virgines. ff. de iniurijs. §. in-
iuriarum. Inſtituta eodem titu. l. 7. titu. 10. lib. 4. fori, l. 5. ti-
tu. 9. part. 7.

21 Terriõ committitur lenocinium ab his, qui feminas ha-
bent prostitutas, lucri cauſa, quos vulgò appellamus, ruſiacoſ.
l. palam, §. lenocinium. ff. de ritu nuptiarum. l. 1. titu. 22. part.
7. Eſt autem neceſſarium, vt infra referendis pœnis punian-
tur, primo quod eas alijs prostituui patiaotur. Secundo quod
aliquid ab eiſdem mulieribus accipiant ex eo luero, quod ip-
ſæ

se faciunt, vt constat ex autentico de lenonibus in principio, & apertius ex dict. l. 1. part. ibi, tomando su parte de lo que ellas ganau, docet Iacob. de Belouifu in practica. Rubric. de lenonibus num. 14.

22 Vnde apparet non solum eos hoc crimine teneri, qui huiusmodi feminas prostitutas in publica lupanaria ducunt, & reducant, sed & eos, qui alicuius artis, vel officij occasione domi habent feminas, se prostituentes, vt caupo, stabularius, & tabernarius. l. palam. §. si qua cauponam. ff. de ritu nuptiarum dict. Kathlerus. §. siue autem, docet Peguera dic. cap. 15. nu. 5. Quod est vsque adeo verum, vt predicti tabernarii, vel caupones etiam ex eo solo teneantur, quod lenones apud se recepti, dict. autent. de lenonibus. Id autem intelligendum est quando scienter continuo & per plures dies eos receptassent, secus si ignoranter ex doctrina Bald. in l. omnes. C. de agricolis lib. 10. & in specie Follerius dict. versicul. item quod fuit leno. no. mero. 49.

23 Puniantur autem ciuili iure lenones infamiae nota dict. l. 1. dict. §. qui lenocinium, docet Alexand. ab Alexand. libr. 5. dierum cap. 5. quauis idem referat lib. 6. cap. 20.

24 Helio gabalus Imperator omnes lenones ad praefecturam vbis prouehere destinasse. Demum Iulianus. mortis poenam imposuit in dict. autentico de lenonibus. §. preconizamus, docet omnes supra relati. Regio autem iure, si domini lenones sint suarum ancillarum, id est, eas prostitui faciant, vt lucrum inde consequatur prius sit dominio, & ipse fuit liber & l. 4. titu. 25. partit. 4. Quae poena iure quoque ciuili cognita fuit in l. si lenones. C. de episco. audientia. Lenones vero aliarum formarum teneantur eas dotare. Quod si nolint, aut non possint morte puniendi sunt. l. 2. titu. 23. part. 7. Nouiori iure lenones indistincte pro prima vice flagellantur, pro secunda eiiciuntur perpetuo à ciuitate: pro tertia furca suspenduntur, & amittunt vestes, & arma l. fin. titu. 14. libr. 8. Ordinamenti. l. 4. titu. 11. libr. 8. Recopila. Et nouissime ex l. 5. titu. 11. libr. 8. Recopilati. pro prima vice trahuntur ad ignominiam, & per sex annos condemnantur ad triremes, quod tempus ad decennium extensum est in l. 10. eiusdem titu. pro secunda vero publice flagellantur, & perpetuo seruire debent aere mis.

25 Mulieres autem; quæ lenones habent verberibus publice ceduntur, & vestes amittunt di&.l. fin. &c. 14. li. 8. Ordinam. di&.l. 4. titu. 1. lib. 8. recopilationis.

De Lasa maiestatis crimine, Caput vigesimum primum.

Summarium ad caput vigesimum primum

*Delictum quodcunque principi, magistratui & parti offensa laesionem
afferre. num. 1.*

Lasa maiestatis crimen propriè quod dicatur. num. 2.

Lasa maiestatis crimen, ut dicatur necesse est quod in personâ principis, tâquâ principis, nō tamquam privati offensa dirigatur. n. 3.

*Lasa maiestatis reus est, qui regios consiliarios offendit, item & it
qui aliquid in Pontificem vel Cardinales molitur. nu. 4.*

*Lasa maiestatis crimine ut quis teneatur debet esse eius subditus, in
quem crimen dirigatur. num. 5.*

*Lasa maiestatis tenentur etiam clerici, qui contra temporalem printi-
pem aliquid moluntur, licet multi dissentiant. num. 6.*

*Lase maiestatis crimen in clericis à iudicibus Ecclesiasticis puniri, si-
cet aliquando secus sit factum. num. 7.*

*Lasa maiestatis tenetur qui sciens machinationem in principem fieri
eam non reuelat, & an eam etiam machinationem reuelare teneat
tur quam ipse probare non potest. num. 8.*

*Lasa maiestatis crimen quod machinabatur non reuelans, ut punia-
tur. num. 9.*

*Lasa maiestas privatione omnium bonorum delinquentis, à die com-
missi criminis vindicatur: nihilque ex eo die alienatum, aut ven-
ditum tenere num. 10. Imò & fructus publicari, num. 11.*

*Crimina morte extinguunt quod dicitur, in Lasa maiestatis delicto locum
non habere, indeque ab hæredibus, vel alijs mortuo etiam res bona
per fiscum auferri. nu. 11.*

Lasa maiestatis reus futura bona non perdit sed presentia. num. 12.

*Lasa maiestatis reus, si filius fam. sit vivente adhuc patre, legitimæ ei
compeitura non publicatur. num. 14.*

*Lasa maiestatis rei vsque ad sententiam deglatoriam bona retinere
possunt. num. 15.*

Lasa

Læsa maiestatis vltio, etiam in filios delinquentis porrigitur, & in se
quidquid multi dixerint. num. 16.

Filijs iam susceptis, aut conceptis tēpore, quo pater in læsa maiestatis
diuina vel humana crimen incidit, an aliqua pœna irrogetur. n. 17.

Filijs etiam naturalibus paternum læsa maiestatis crimen nocere, item
& emancipatis, licet Acc. dissentiat. num. 18.

Læsa maiestatis crimen nō solum si à patre, sed etiam si à matre com-
mittatur filijs præiudicat. num. 19.

Filia, cuius pater læsa maiestatis reus fuit, ex eius bonis dotari debet.
num. 20.

Filijs clerici, an prouentur beneficijs propter paternum crimen, & in-
tellectus, rex in. e. non impetrat. 1. quest. 4. num. 21.

Læsa maiestatis rei morte afficiuntur, & qualiter hodie eis impona-
tur. num. 22.

Ciuitates multe ob rebelliones, & læsa maiestatis crimina morti da-
tas & aratro circumdassat, & de huius pœna forma. num. 23.

Læsa maiestatis rei in re Pontificio excommunicati, clerici degradati
sunt & de qua degradatione accipere debeat text. in ca. si quis lai-
cus. 22. quest. 5. num. 24.

Cisberius Toletanus præsul ob læsa maiestatis crimen sede priuatus.
num. 25.

Clericus læsa maiestatis reus, an sit seculari brachio relaxandus.
num. 26.

Læsa maiestatis vindicta in re regio quæ sit tam in committentes, quā
in eorum filios. n. num. 27.

Læsa maiestatis rei morte damnantur, & quomodo est in nobilibus, &
ignobilibus practicanda. num. 28.

Furca pœna deformis est, & impura. num. 29.

Læsa maiestatis rei domus dirui debet & sale aspergi. num. 30.



X quocunque delicto læduntur Princeps, Ma-
gistratus, & pars ipsa. offensa l. si quis in uitam
l. meminerint. C. vnde vi. l. si quis ad se fundū.
C. ad l. Iuliam, de vi, notant Canonistæ in c. 1.
de restitutione spoliatorum.

a Sed quia nō princeps læditur principaliter, sed secundo-
rio, non quocunque delictum appellatur læsæ maiestatis, sed illud
duntaxat, in quo ipse vel res publica læditur principaliter, vt

in exemplis l. 1. & 3. cum sequentibus ff. ad l. Iulium maie-
sta. l. quisquis. C. eodem titulo; plura tractant in proposito
Angelus in sua practica versiculo, que ha tradito la sua pa-
tria, in principio. Clarus lib. 3. sententiarum. 4. laxe maiestatis
num. 1. Bofsius in practi. hoc titulo numer. 2. cum sequenti-
bus Follerius in practi. versicul. item quod commisit crimen la-
se maiestatis per totum Martinus Laudenis in tractatu deci-
mine laxe maiesta. questio. 1. 2. & sequentibus Petrus Grego-
libi 3. synagoga. 1. & lib. 3. ca. 1.

3 Imo requiritur, quod principi iniuria fiat, tanquam supe-
riori, puta in schismate aliquid contra eius vitam, vel sta-
tum. Nam si cum uxore eius adulterium committatur, aut fur-
tum ei fiat, quia hæ iniuriæ ipsi tanquam privato sunt, non
committitur crimen laxe maiesta. vt in specie docent Bartol.
in extraneis; ante, qui sint rebelles verbo, rebellis, Bofsius vbi
supra num. 2. & 3.

4 Hincque fit, vt si aliquid contra consiliarios Regis in eo-
rumque iniuriam fiat, quia membra sunt corporis Principis laxe
maiestat. crimen committitur text. elegans in l. quisquis. C.
ad l. Iuliam maiesta. Quod intelligendum est de his consiliarijs,
qui assistunt Principi & appellantur supremi Bofsius vbi supra
num. 7. Clarus numero, item 74 Hinc etiam cum hoc crimen
non solum contra Principem temporalem, sed & contra Pa-
pam committatur ca. in primis. 5. de persona. 2. questione. 1. &
docent omnes supra relati, si quis Cardinalem occidat, aut ali-
quid in eum molietur incidit in hoc crimen text. elegans in
cap. felices, de penis, li. 6. docet Gigas in tractatu de crimine
laxe maiesta. questio. 7. Clar. vbi supra num. 4. quia Cardinales
reputantur tanquam membra Pontif. docet Hostien. in capit.
antiqua num. 5. de privilegijs, vbi ex hac ratione scribit Cardi-
nales fidelitatis iuramentum Pontifici non prestare, relatum
in cap. ego Nide. iure iuran.

5 Requiritur præterea, vt hoc crimen committatur, quod
is, qui aliquid in Principem machinatur ei subditus sit text. in
Cle. pastoralis vbi gloss. verbo, omnia subfuit, de re iudicata, di-
cent communem Rolandus consi. 4. num. 1. Cla. vbi supra no.
6. Bofsius num. 8.

6 Ex quo inferunt quod clericus per sacri ordinis suscep-
tionem

tionem eximur à potestate & iurisdictione principis temporalis, licet aliquid in eum principem molitur, non incidere in crimen læſæ maiestatis, norat gloss. magna in dict. Clementina pastoralis versic. nota, & ibi. lmo. & Cardina. Boetius in tractatu de seditione versic. præsuppone etiam nom. 2. Bossius numer. 86. & Cla. 7. vbi supra Bernar. Diez in præct. ca. 119. & ibi Salze. litera. B. infinitos refert. Sed mihi contrarium videtur verius, quia clericus quoad temporalia, & protectionē, subest principi seculæ. c. omnis anima de cēsibus, facit optimus text. in ca. fin. 4. 1. de officio delegati, lib. 6. Et sic quotidie videmus præceptum iniungi episcopis, & iudicibus Ecclesiæ. vt aliquid faciant sub pœna amittendi temporalia: & ideoratione huius originis, & subiectionis possunt crimen læſæ maiestatis committere, vt in specie docet Barbacia consi. 21. colum. 1. volu. 3.

7 Et licet hoc ita sit, verum esse agnosco, quod præcitati docent, non posse iudicem, aut principem secularem propter crimen læſæ maiestatis clericum capere, aut punire, antequam sibi à iudice Ecclesiastico remittatur, quamvis de facto aliquando principes seculares contrarium seruent, Florentiæ enim Archiepiscopum quendam fuisse suspensum testatur Clarus dict. numer. 7. & Medinæ fuit quoque suspensus Episcopus camorensis, docet Salze. in dict. additione litera. B. in fine.

8 Committit etiam hoc læſæ maiestatis crimen, qui sciens fieri machinationem in principem non reuelauit, d. l. quisquis. 4. penultim. Idque adeo verum esse intelligit Bartol. in l. vtrum. ff. ad l. Pompe. de parricidis, vt licet regulariter non teneatur quis delictum accusare, quod legitime probari non potest. l. nostris. C. de calumniatoribus, tamen in hoc crimine tenetur proditorum etiam improbabilem reuelare, ne ipse incidat in crimen. Ita tenet idem Bartol. in l. 1. 4. de reſtit. ſpoliatorum laſon in l. vt cum num. 31. & ibi Curties Iuonr numer. 60. de iustitia & iure, & præci ſeruari testatur Decius in c. 1. num. 7. de officio delegati Bossius vbi ſup. num. 48. Sed ego exiſtimo hanc Bartoladiſtinctionem eſſe falſam, cum is qui hoc crimen deſert, ſi legitime non probauerit tormen-

I s fit

fit subijciendus. l. 3. C. ad l. Iulii maiesta. Nullus autē teneatur se periculo aut carceris squalori exponere. l. fin. C. de accusationibus. l. neminē & ibi glo. C. de infamibus. Et ita contra Bart. docuerunt Felin. in ca. de cetero n. 17. de re iudicata Decius ubi supra, & Boscius n. 48. Hippoly. singulari. 164. Follerius d. vers. l. an. 109. Capicius decisione 102. n. 65 & 68. elegantissimi de decisio Pedemontana 80. nume. 1. & sequentibus, dicit magis communem Cagnolus in l. culpa carēt. n. 12. de reg. iur. Alci. in l. 4. §. Cato. notabili. 4. ff. de verborum & facit glo. in clementina volentes. §. notari. verbo. valeant, de hæreticis.

9 Sed quauis qui non releuauit mortis poena puniendus nō sit, vt dixi, tamen arbitrio iudi. puniendus erit, quia reuelando potuit delictum vitare, vt tradit dict. decisio Pedemontana 80. n. 6. & confirmatur ex traditis à Meno. de arbitrarijs ca. su 355. nom. fina.

10 Puniantur autem seuerissime hoc crimē committentes iure ciuili. Primo enim licet hodie bona ad mortem damnatorum non applicentur fisco autentica, bona damnatorum. C. de bonis proscriptorum, tamen in hoc crimine bonis omnibus priuatur. l. quisquis. C. ad l. Iuliam maiesta. autentico, vt nullo iudicium. §. fina. collatio. 9. Et hæc bonorum priuatio incurritur ipso iure à die commissi criminis, vt constat ex l. fina. C. eodem titu. Vnde ab eo die censetur domitium in fiscum esse translatum l. commissi. ff. de publicanis & vestiga. Quo fit vt res quælibet ab eo post crimen alienata possit à fisco vindicari precio emptori non soluto, prout ex regula. l. a. C. de furtis docuit Bartol. in l. post contractum, & ibi Annibal. 2. part. nu. 360. ff. de donationibus, Simancas de catholicis institutionibus, titu. 9. num. 21. Couar. in 4. 2. part. cap. 6. §. 8. nume. 8. & hac pertinent plura, quæ de bonis hæreticorum diximus supra cap. 14.

11 Hinc etiam fit vt licet crimina extinguantur morte. l. 1. & 2. C. si reus, vel accusator cap. admonere. 33. questio. 2. cap. causam quæ, el segundo, qui filij sint legitimi, ubi gloss. tamen etiam si is qui hoc crimen comisit iam decesserit, quia eius bona ipso iure fisco applicantur, poterit fiscus ab hæredibus vel alijs carepere gloss. singularis in l. 3. §. quod autem ff. quod quisque iuris, facit text. in cap. accusatus. §. penultim. mo iun

mo iuncto ca. cum secundo. II. de hæreticis lib. 6. sequuntur plures relati à Couarru. dict. §. 8. numero. 6.

12 Hinc etiã fructus à die commissi criminis suos non facit, gloss. notanda in autenti. de incestis nuptijs. §. i. verbo, imminere, quã sequitur DD. communiter, vt diximus supra cap. 15.

13 Amisit autem omnia bona, quæ eo tempore habuit: futura enim non publicantur test. elegans & difficilis in. l. si mandauero tibi. §. 45. cuius. ff. mādati. Vnde in publicatione non veniunt bona quæ ex substitutione proueniunt. l. ex facto. §. fin. ff. de vulgari.

14 Neque si filius hoc crimen committat & eius bona publicentur comprehendetur ipsius legitima, si pater eo tempore viuat, docent Alexand. consil. 37. volumi. 1. Couarru. li. 2. variarum cap. 8. sub num. 8. versicul. sic delinquente.

15 Et quauis huius criminis rei sint privati ipso iure dominio & administratione bonorum, vt diximus, licite tamen ea bona retinent quousque foratur sententia declaratoria, dic. c. cū secundū. II. in fine & notauimus supra cap. 14. & facit gloss. singularis in capit. fraternitas 12. questione. 2. communiter recepta ex Couarru. dict. §. 8. numer. 10. versicu. prima ratio.

16 Secundò puniūtur: nam licet regulariter filius ex delicto patris puniendus non sit. l. crimen paternum. ff. de pœnis. l. 1. C. ne filius pro patre ca. crimeo. 1. quæst. 4. tamen in huius criminis detestationem propter rationes ab Imperatore expressas, & aliam, quam adducit Mercerus lib. 2. opinionum cap. 14.

14. filij committentis hoc crimen in perpetua viuunt infamia inextinguibiles, bonis privati, & incapaces successionis paternæ, & maternæ dict. l. quisquis. §. filij. Et hanc pœnam esse iustā elegantèr defendunt Couar. li. 2. variarum cap. 8. per totum. Simanc. dict. cap. 9. num. 2. & sequentibus Pet. Gregor. dict. li. 35. cap. 1. numer. 25. & sequentibus contra Corrasium in. l. qui liberos num. 62. ff. de ritu nuptiarum, & licet constitutionem dict. §. filij. fuisse sublatam per l. sancimus. C. de pœnis doceant Budeus in l. 1. ff. ad. l. Iuliam maiestatis. & Igneus in l. fina. ff. ad Syllanianum contrarium tamen verius, & receptius est, vt notauit gloss. marginalis in dict. §. filij. Sed tamen quia odiosa est & contra regulas communes semper in dubijs est restringenda.

Vnde

17 Vnde existimo in filiis susceptis, aut conceptis ante com-
missum crimen, hanc poenam non habere argumen-
to. l. si quis Decurio la tercera. C. de decurionibus, lib. 10. l.
si cohortalis. C. de cohortalibus lib. 12. l. fin. C. de his qui spō-
te munera sebeunt. libro. 10. & ita docuit gloss. in. l. Diuo
Marco. ff. de questionibus. Cinus, Petrus, & Ange. in dict. l.
quisquis Castro. li. 2. de iusta hæreticorum punitione, ca. fina.
Horof. in l. emancipatum, ff. de senatoribus Anto. Gom. 3.
tomo variarum cap. 2. num. 16. Couar. li. 2. variarum capit. 8.
num. 5. versicul. 2. plures refert Gracia. regul. 55. numer. 24.
Cla. vbi supra num. 1. Bossius oum. 138. & apud oos hæc se-
rentia probata est l. 6. titu. 27. parti. 2. l. fina. titu. 31. partit. 7.
l. 3. titu. 9. lib. 4. Ordinamenti, idemque practicanda erit. li-
cet in puncto iuris contraria verior sit, vt testantur Anto. Ge-
mez, & Couarru. vbi supra Gregor. Lopez in dict. l. 6. verbo,
sus filios, glo. 10. cap. si quis. §. filij vero. 6. quæst. 1. Salice. & Al-
bericus in dict. l. quisquis plures, quos refert Gra. dict. nu. 24.
eandemque distinctionē admittendā ceoseo in filiis hæreticorū
cum Calderino consi. 3. sub. tit. de hæreticis. Præposito in ca.
quo iure. 8. d. col. 1. penultima. Tiraq. de iure primogenitorum
quæst. 31. num. 4. Simaocas vbi supra titu. 29. num. 4. Clarus,
§. hæresis num. 16. licet Coua. d. ca. 8. nu. 5. & Greg. d. reg. 55.
nu. 25. contrarium teneant.

18 Existimo tamen hanc poenā etiam filios naturales compre-
hendere, licet in potestate patris non sint, principium iusti. de
patria potestate. §. fina. Insti. de nuptijs. vt docent Cinus di.
l. quisquis Claudius in l. ex facto §. si quis rogatus n. 11. ff. ad
Trebellia. Cla. d. §. l. ex factu. nu. 11. Vnde nō sitis mihi pro-
batur Accur. sententia glo. 1. in dict. l. quisquis. §. emancipatio-
nes, existimantis hanc poenam ad emancipatos filios non peri-
nere, quem sequitur Pe. Gre. d. ca. 1. nu. 23.

19 Item licet hæc poena nō solum habeat locū patre delinquē-
te, verum & matre, vt docet Accur. verbo minus in. d. l. quis-
quis sequentur Ang. de malificijs vers. *che ha tradito* dict. n. 12.
Marfil. consi. 53. post numerum. 8.

20 Tamen in persona filiarum non procedit, his enim assignan-
da dos est ex bonis patris, vt docet Impe. in d. l. si quis. §. ad
filias, vbi notant omnes.

Et



et Et quamvis filij omnibus priventur bonis, tamē si clerici
sint nō priuantur beneficijs ex glos. ad i. singulari per text. ibi
in cap. satis perversum. § 6. dist. in. pro qua facere videtur tex. in
cap. non impunatur. 1. quæst. 4. Qui secundum veram interpre-
tationem nihil facit, quia dum loquitur de officio & benefi-
cio Ecclesiæ intelligendus est de suffragijs, & eorum commu-
nionē, Sacramentis & eorum perceptione: Quia August. ibi so-
lum dicit pro peccatis parentum filios non esse plebeios spi-
rituali pœna, priuatio autem beneficij Ecclesiastici in alio sen-
su non est spiritualis pœna, sed temporalis, vt rectē cōsiderant
Cuar. dict. ca. 8. num. 6. versiculo, ceterum.

22 Tertiō puniuntur huius criminis rei mortis supplicio. l.
3. ff. ad. l. Iuliam maiestatis, l. quisquis. in principio. C. eodem
titu. §. 1. Insti. de public. iudi. docent Clarus dict. §. lese maie.
num. 8. Bossius vbi supra num. 131. quam à multis principi-
bus, & varie fuisse impositam, refert Pe. Greg. dict. l. 35. cap. 1.
à num. 9. Hodie verò ita imponi solet, quod in frustra scinduo-
tur, vt refert Clar. dict. num. 8. & nobiles possunt suspendi non
obstante priuilegio nobilitatis secundum Bald. in cap. cū
quidam, de iur. iuran. Hipp. singulari. 16.

23 Quin & ciuitates & vrbes eidem subiacent pœnæ, multas
enim propter rebellionem fuisse excisas, & deletas refert Pe.
Gre. d. c. 1. num. 19. & 20. & id Carthagini contigisse probat
cōsultus in l. si vsus fructus. ff. quibus modis vsus fructus am-
ittatur ibi, & aratrum in ea inducatur. Nam sicut in condendis
vrbibus solebant antiqui iunctis boue, Tauro, & vacca, aratro
fulcum facere, intraque oppidum mouebant ædificabantque,
& inde vrbes dicebantur ab vrbando, vrbare autem est aratro
definire l. pupillus. 239. §. vrbes. ff. de verbo. signi. sic & idem
mos in iisdem euertendis observabatur, vt declarat Cælius
Rodiginus lib. 14. sectionum antiquarum cap. 5. & constat ex
Horatio lib. 1. carminū ibi *Imprimeretque muris hostile aratrum,*
& Cice. in Philippica. 1. ibi. *Vs vexillum tolleret, & aratrum cir-
cunduceret.*

24 Pontificum autem iure laici excommunicantur, & relicto
seculo monasterium, vt perpetuo peniteant, ingredi debent.
Clerici verò degradandi sunt ca. si quis laicus 22. q. 5. Verum
quia duplex degradatio est c. degradatio. de pœnis. l. 6. & nos
dixi-



diximus late supra. c. 10. sepe in practica dubitatur, de qua de gradatione sit accipiendus text. io dict. capit. si quis laicus, & verior sententia est verbalem tantum degradationem non verò actualem, id est, depositionem ab ordine & beneficio contra clericum esse imponendam. Ita resoluit Albertinus in ca. quoniam q. 15, de hære. lib. 6. Ber. Dicz in pract. dict. ca. 119. Curtius Iunior conf. 159. num. 1. Villalobos in thesauro communium opinionum liter. F. num. 99. Covar. lib. 2. variarum cap. 10. sub num. 7. Quæ sententia aperie confirmatur ex synodo Tolentana. 16. à sexaginta & vno Episcopis celebrata, anno. 663. quam referunt Ber. Dicz vbi supra in fine Pe. Gr. lib. 35. syntagma. c. 2. num. 9.

25 Vbi patres secundum canonum veterum instituta, Cistercium Tolentanz sedis præfulem solum loco & honore priuarunt, eo quod Flauium Egicam tunc Castellæ Regem non tantum priuare regno, sed & cum alijs interimere diffiniuit.

26 Ex quibus apparet falsam esse opinionem Abb. in ca. arti clerici. in fine de iudicijs existimantis clericum pro hoc crimine degradatum tradendum esse curiæ seculari, quem sequitur Pet. Greg. dict. num. 9. ex ca. nouimus. 27. de verborum significatione. Sed ille text. nihil facit cum loquatur de clericis degradatis propter crimen falsi: traditio autem facienda non sit, nisi specialiter exprimatur ex reg. ca. cum non ab homine de iudicijs, & ita in proposito contra Abba. docuerunt Barbacia io. dict. ca. arti clerici. finalibus verbis Bossius vbi supra num. 86. & ca. de foro competenti num. 137. Iulius Clarus. li. 5. sententiarum §. fina. quæst. 36. num. 27.

27 Regio vero iure plures casus recensentur, in quibus committitur hoc crimen læsæ maiestatis. in l. 1. titul. 2. par. 7. l. 1. tit. 7. lib. 8. Ordinamenti. l. 1. tit. 18. li. 8. Recopi. & iuris civilis pœnz a rege confirmantur: omnia enim eius bona confiscantur. l. 1. tit. 7. li. 3. Ordinamenti. l. 2. tit. 18. lib. 8. Recopilaria. excepta tamen vxoris dote, & dimidia parte bonorum quæstionum constante matrimonio. l. 10. tit. 9. lib. 5. Recopila. Deinde eius filij perpetua notantur infamia successione & bonis privati, & incapaces l. 2. tit. 2. par. 7. vbi elegantissime Gregor. Lopez in dict. l. 1. Ordinamenti.

28 Et tandem ultima mortis pœna in omnibus supra dictis expressa

• expressa est, quæ ita imponenda erit vt prius ad eandem equi per terram trahatur, deinde furca suspendatur. l. 12. titu. 13. lib. 8. Ordina.

29. Et licet ex doctrina Bald. vbi supra, hæc furcæ pœna etiã cõtra nobiles esset practicãda, tamẽ quia deformis est, & impu- ra, vt elegãter tradit Tiraq. in tracta. de nobilitate c. 20. n. 106. Did. Per. in d. l. 12. verbo. y enforquẽ lo, apud nos etiã pro hoc delicto nobiles non suspendi, sed retrõ decapitari testantur Couar. li. 1. variarum. ca. 9. n. 4. Dida Per. in di. l. 1. Ordinam. 30. Et quia proditoris insignia delenda sunt. l. eorum qui. ff. de pœnis, notat Romanos singula. 476. & 669. Couar. d. nu. 4. l. apud nos. expressum est eius xdes diruendas esse in. l. 6. titu. 29. l. 6. titu. 27. part. 2. quæ pœna ita practicatur quod diruõ x edificio falsi aspergitur, docet Greg. Lop. in. l. 2. verbo. camara, titu. 2. par. 7. Parladorus. 1. tomo rerum quotidianarum cap. 21. vbi huius consuetudinis rationem explicat.

De Ludi pœna, Caput vigesimum secundum.

Summarium ad Caput vigesimum secundum.

Ludus quid & quomodo ludis vti liceat. num. 1.

Ludus quando etiam citra veniale peccatum sacerdotibus permittitur. num. 2.

Ludus fere semper multa vitia continet, & ideo crimen dicitur, & prohibetur. num. 3.

Aleorum appellatione qui ludi propriè comprehenduntur. nu. 4.

Ludi qui permittantur. num. 5.

Ludi scilicet acorum omnibus etiam clericis permixti, eadem in alijs qui pendunt tantum ex industria. num. 6.

L. 8 & 9. tit. 7. li. 8. recop. declarat. num. 7.

Ludis permixtis vsque ad quam quantitatem ludere liceat. num. 8.

Ludenti qui pecuniam mutuatam dat tam non potest repetere, & quo modo id procedat. num. 9.

Lu

Ludens ludo illicito, lucrum quod fecit restituere cogitur, licet infusa conscientia ad id non teneatur. num. 10.

Ludentes ludo improbatō arbitrio iudicis iure communi puniri. n. 11.

Ludentium receptatores nec pro iniuria aut furto sibi facto agere possunt. num. 12.

Ludens falsis chartis quivē per vim aut blanditijs alium ludere cogit qua pena multandus. num. 13.

Latomia apud Romanos quid. num. 14.

Clericus aleator quomodo Pontificio iure puniatur. num. 15.

Ludus taxillorum regio iure graviter puniunt. num. 16.

Ludus chartarum hodie iure regio intra duo ragalia permissus, ultra prohibitus, & quomodo ludentes puniendi. num. 17.

Receptorum ludemium iure nostro pena. num. 18.



VDVS dicitur, quod seriam non est: unde si eo utamur, ut relaxetur animus a rebus serijs defessus, nullum crimē committimus: est enim vir tus eutrapeliæ, ut docet D. Tho. 2. 2. quæst. 168. artic. 3. Ludo enim & ioco uti licet, inquit Cice.

li. 1. officiorum, ut somno & cæteris quietibus, ita si grauibas cæterisque rebus satisfecerimus, & id probat late Pet. Greg. lib. 39. syntagmatum cap. 2. Parlado. 2. tomo rerum quotidianarum, cap. 7.

2 Unde licet ex Soci. sententia libr. 4. de iustitia & iure quæstione. 5. art. 2. sacerdotibus citra mortale peccatum uti non liceat ludis vetitis, ac præserjim religiosis, & præsulibus, tamen etiam sine veniali culpa his permittitur ludere ad recreandum animum, & absque alicuius iustitiæ violatione, ut docet Nauar. in Manuali cap. 19. num. 3.

3 Sed quia raro ludentes modum non excedunt ludus indistinctè appellatur crimen in præmio digestorū. §. fina. vbi Cagnolus num. 2. tot enim vicia ludus producit, quot sunt in taxillis puncta, docet Hostiensis in summa tit. de excessibus prælatorum. §. Clericus. Florentinus 2. part. summæ tit. 1. cap. 23. §. 6. columna. 1. & 2. Petr. Grego. di. li. 39. cap. 3. num. 10. Paris de Puteo, & Casalupus in tractatibus de ludo Menor. de arbitrarijs casu. 399. oom. 2. elegantissime additio ad Didac. Perez in l. 37. titul. 19. lib. 8. Or linamenti, & ideo indistinctè

ludus

Ludus prohibetur, autētica alearum vsus. C. de tel. & sumpt. func.

4. Quauis enim proprie alearum appellatione solum comprehendantur ludi pendentes à fortuna, vt taxillorum, & similes: alea enim ipsis consultis incertum significat, vt in. l. neque emptio. 8. ff. de contrahenda emptio. tamen sub illa prohibitionē omnes ludi continentur, etiam si à casu ancipi, & industria hominum simul pendeant vt chartarum, tabularum & similes, docet Clarus lib. 5. sententiarum. 5. ludus num. 2.

5. Exceptis tamen his, qui Græce ab Imper. recensentur in dict. J. alearum vsus, quos explicat Alciatus lib. 1. prætermittorū col. 2. Adrianus Turneus li. 27. aduersariorū ca. 33. & generaliter omnibus, qui industria & ingenio hominis tantū exerceant, vt schacorum, id est, *del axedrez*, in quo neminem dissentire refert Benedictus Capra, reg. 96. num. 3. Clarus vbi supra.

6. Eumque ludum clericis quoque esse permissum docet glossa in autentico, de Sanctis. Episcop. 4. interdicimus collatione. 9. glossa in autentica interdicimus. C. de Episcop. & cleric. vbi Odofredus & Albericus, Archidia. & Præpos. in c. Episcopum. 35. d. Abbas in ca. clerici num. 4. de vita & honestate clericorum Greg. Lop. in le. 57. verbo, tejuelo titul. 5. p. 1. Salzedo in add. ad Ber. Diez in pra. ca. 70. littera A. versiculo sed an clerico, Patlad. dict. cap. 7. Quia ratione dicendum est ludos, quos dicimus *de pelota, bolos, argolla*, & similes, nunquam videri prohibitos cum ex industria solum pendeant.

7. Indeque interpretanda est l. 8. & 9. tit. 7. lib. 8. recopil. in quibus prohibetur, ne in ludis permissis ludatur habita fidei vel sub pignore. Ludi enim permissi ex predictis sunt in quibus nihil fortuna, sed industria totum potest.

8. Et licet hi permittantur ludi tamen precium moderatum esse debet: antiquo enim iure ultra vsum auream ludere fuit prohibitum dict. leg. alearum vsus, apud nos tamen vsque ad triginta aureos singulis diebus extēsa facultas est in dict. leg. 9. tit. 7. li. 8. recopilat. Et cōsuetudine induci poterit, vt in his ludis permissis liceat ultra summā lege. præfixā ludere, vt docet Bald. & Salic. in dict. J. alearum vsus. Capra dict. regul. 96. n. 23. 9. Rationem autem ludentes iure civili, quod mutuanis pecuniis ad ludendum eam deinde repetere non potest, dict. leg. alearum vsus, argumento l. 2. ff. quarum rerum actio non datur.

K

Quod

Quod intelligendum est quando is, qui mutuum dedit simul indebat glo. quod si minor. §. pecul. ff. de minoribus, glo. in l. si quis cum se ret. ff. pro emptore, & ibi Bartol. Abbas, Imo. & alij in dict. c. clerici. Grammaticus decis. 40. n. 3. Vini. l. 2. communium opinionum opinione. 165. Parlad. dict. 2. tomo capit. 7. n. 14. vel quando ludum vel ludentes in domo sua receperat, secundum Imo. & Abb. vbi supra Cacia lupus in dict. tractatu de ludo quæst. 8. n. 33. Parlad. dict. numer. 14.

Secus autem esset si mutuum fieret à tertio, vel extraneo non ludente: tuoc enim & datur actio ad repetendum secundum gloss. in l. fina. ff. de aleatoribus: notat omnes vbi supra Capra dict. regul. 56. numer. 64. Stephanus Costa in tractatu de ludo articulo 6. principali num. 1. & sequentibus.

10. Deinde puniuntur quod compellendi sunt lucrum restituere dict. l. aliarum vsus. gloss. verbo aleas in dict. cap. clerici. vbi canonistæ. Ausserius decisione. 192. Guid. Papæ decisione. 48. Alexi. consilio. 77. in fine volumine. 5. quod intelligendum est, si à parte petatur. Acquisita enim in ludo cõs à l. improbatò in foro cõscientiæ non sunt restituenda, vt ex multis probat Coua. in reg. peccatum 2. parte. §. 4. Meno. dict. casu. 329. numer. 8. Clarus vbi supra num. 7.

11. Et tandem licet alia pena legibus expressa nõ sit, puniendos esse arbitrio iudicis. testatur Cacia lupus dict. tractatu de ludo. num. 60. Clarus num. 6. & Meno. nume. 7.

12. Receptorque autem ludægij, hoc est, qui domum & aleas paratas habent ad ludendum, (nam si semel & incidentes id euenisset non diceretur receptor, vt docet Paris de Puteo dict. tractatu. nume. 46. Meno. vbi supra nume. 18.) nulla certa pena tenetur cum nec ludentes ipsi teneantur, dict. l. alearum vsus, docet Meno. nume. 16. Est tamen hoc iure statutum vt si qua eis iniuria irrogetur, aut furtum fiat, denegetur actio leg. 1. ff. de aleatoribus docet Pe. Gre. dict. ca. 3. num. 4. Meno. huius numer. 23. & casu 400. nu. 16. vbi refert ita fuisse de facto iudicatum, Cepola cautela 35.

13. Quod si ipsi ludo admixtum sit aliud delictum falsitatis, puta quod falsus spartis, aut iactis ludit, tunc ex magis recepta opinione pro qualitate personæ puniuntur pena iudici arbitraria, vt notat Bald. in subrica numero. 2. C. de conditione

ob tur-

ob turpem causam Patis de Puteo tractatu de ludo. numeri:
45. Et hoc siue falsitas sit latens siue occulta, vel clara, docet
Meno. contra antiquiores dict. casu. 399. num. 11.

Eademque pena imponenda erit, si aleator per vim socii
compulsi ad ludendum, vel etiam blanditijs & suasionibus
ex dict. l. 1. §. fin. ff. de aleatoribus, & hoc casu est in carcerem
detrahendus, ut docet consulti in dict. §. fin. ibi, aut in latomias.

14 Latomia enim carcer erat apud Romanos à Tarquino
Superbo inuentus, ut ex Alex. & alijs docet Meno. vbi supra
nomer. 14. Et his casibus tenetur ad restitutionem pecunie in
animæ iudicio, ut docet Couarra. dict. reg. peccatum. 2. part.
§. 4. num. 7.

15 Pontificum autem iure clericus publicus aleator beneficiū
obtinere non potest, & si ei conferatur, collatio erit nulla, ca. 1.
34. distin. notant DD. in cap. inter dilectos de excessibus præ
latorum Meno. dict. casu 399. num. 3. Ber. Diaz in præti. ca.
70. num. 2. Per. Greg. dict. ca. 3. num. 14. Quod si iam est bene
ficiatus, & alea indulget mitiori pena pleandus est, ut notat
Abb. in dict. ca. inter dilectos: nisi admonitus non desistat, dic.
ca. inter dilectos, iuncta glos. verbo, ad aleas, in cap. clerici. de
vita & honestate clericorum. Tunc enim deponendus est, ut
constat ex canone. 42. Apostolorum ca. Episcopus. 35. distin.
tione, vbi hoc notant Domin. & Præpositus, Abbas, Bernar.
Diaz & alij vbi supra Syluester in summa, verbo ludus versū.
quarto queritur.

16 Regio vero iure ludus taxillorum adeo improbatu est, ut
qui eos fecerit vel vendiderit extra Regnum exulare debeat
per biennium, & domus publiceatur, in qua fecerit, vel vende
rit, eademque pena tenetur, & qui ad eos inserint, hoc addito
ut multa viginti millium marabetinorum imponatur, & om
nem pecuniā perdant, quam inuenti fuerint ludētes l. 7. tit. 8.
lib. 7. recopila. quæ pena nouissima pragmatica extensa est,
contra eos, qui ludunt à los bueltos. l. penultima titu. 7. li. 8. re
copila. in nouo quaderno.

17 Qui vero chartis inserint, si duo regalia non excedant, nul
la tenetur pena l. 1. tit. 7. lib. 8. Recopila. Si vero dict. sym
mam excedant, tenentur lucrum restituere parti intra. 8. dies
perenti. l. 2. titu. 7. li. 8. recopila, quibus elapsis summam de
perdi-



perditam non recuperant, nisi sint scholares, vt tradit Salzedo in additio. ad Bern. Diez dict. cap. 70. litera. F.

Vnde pro prima vice damnandi sunt pœna de seyscientos maravedis, pro secunda en mil y dozientos, pro tertia, en mil y ochocientos, & si non habent vnde soluant carcerantur, per decem dies, pro secundo, per viginti, pro tertio, per triginta, ita disponente. l. 2. titu. 10. li. 8. ordinamenti l. 2. titu. 7. li. 8. recopil. & ita practicatur: non tamen amittunt pecunias, cum quibus fuerint de prehenso ex. l. 1. titu. 7. lib. 8. recopilat. tradunt plura Salzedo vbi supra additio. ad Dida. Perez in. l. 37. titu. 19. li. 8. Ordinamenti Auenda. de exequendis mandatis, 2. parte. cap. 9. Auiles in capitu. pratorum cap. 19. verbo, juegos, verbo, tableros, Doct. Paz in praxi. 1. tomo. 8. part. capit. vni co, num. 12.

18 Receptatores autem, neque furti, neque iniuriarum agere possunt. l. 6. titu. 14. part. 7. & deinde puniuntur pœna de cinco mil maravedis, por cada vez ex l. quarta, titulo decimo, lib. 8. Ordinamenti. l. 3. & 5. titu. 7. lib. 8. Recopilationis.

De mouente limites, Caput vigesimum-tertium.

Summarium ad caput vigesimumtertium.

Limites agris apponi qua de causa introductum. num. 1.

Numa Pomp. agris lapides in finibus apponi iussit eosque Ioni terminali sacravit. num. 2.

Limites siue terminos mouens occultans, vel tollens grauiter delinquit & sentire puniri debet. num. 3.

Limitum motor qualiter Romuli & Numa legibus plexus. num. 4. & qualiter sequentium Imperatorum. num. 5.

Limites tollens vt lapides fureretur qua pœna afficiatur & quid si mouerit vt sui agri fines extendat. num. 6.

Limites mouens, vt agrorum terminos obscurat qualiter puniendus. num. 7.

Limites mouens Pontificio iure arbitrarie puniatur. num. 8.

Limites mouens iure regio qualiter puniatur. num. 9.

Limites mouens non gaudet Ecclesia immunitate. 10.

QVEME



VE M A D M O D V M limina introitus exitusque domibus præstant, similiter limites agris introitus exitusque præbent, quos aliquando terminos appellamus, ut in titul. ff. de termino moto. Cum enim magna inter vicinos iurgia & lites ex liminibus, & occupatione proximorum agrorum orirentur, ut constat ex Virgilio lib. 12. *Æneidos* ibi.

Limes agro possitur, litem ut discerneret aruis.

Cap. sorus de verborum signifi. fines concludi certa quædam nota distingui oportuit, & ne quæ alterius essent agri vsurparentur insignia quædam apponi, quorum memoria posteros doceret ut ex Iulio Frontino docet Pet. Gregor. li. 39. *syntagmarum* cap. 13. num. 4.

2 Vnde Numa Pompilius Romanorum Rex statuit vnumquemque fines suos circumscribere, & finibus apponere lapides, quibus sacrauit Ioni Terminali, & fines ipsos terminos vocauit, ut auctor est Diony. Alicarna. li. 2. idemque I. Mamiliæ seu Mamiliæ cauit, ut refert Aulo. Augu. lib. singulari de ll. cap. de Mamiliæ pagina. 103. Et hæc circumscribendi agros consuetudo hucusque durauit, licet termini varij sint, ut itinera, fossæ, riuus, aliquando quoque lapides, quod & apud Romanos obtinuisse testis est Ouidius lib. 2. *Fastorum* ibi.

Termine siue lapis, siue es defossus in agro

Seipet, ab antiquis tu quoque nomen habes.

3 Vnde qui eos limites aut terminos mouet, occultat, vel tollit grauitèr delinquit, ut habetur Deuteronomij cap. 19. &c. 27. *Proverbiorum*. 22. capit. tanta. 86. distinct. capit. in. ll. 12. quæst. 2. Ideoque grauitèr puniendos docent P'ato. lib. 8. de. ll. Bossius in practica titul. de termino moto. Petrus Gregor. dict. cap. 13. Iul. Clar. libr. 5. sententiarum. 5. fin. quæstio. 83. cum. 10. Menoch. de arbitra. casu. 393. per totum.

4 Romulus item priorum omnium statuit, ut qui vicini terminos occupasset, is cui voluisset eripere, totum agrum vsur-

K 3

pan-



pantis in pœnæ locum acciperet, vt refert Plutarc. problem². mate. 14. quam pœnam probauit Constantinus in l. 4. C. finium regundorum, in eum qui terminum mouerit pendente controuerſia finium, & ante diffinitum negotium à iudice. Numma vero Pompei. mouentem limites ſicrum Deo eſſe ſociuſ hiſ; verbis. *Qui terminum exaſſet ipſius & bones ſacri ſunto*, vt conſtat ex Diony. vbi ſupra Anto. Aug. diſt. lib. 1. de. 11. ad. 11. regias ſub Numma Pompilio. l. 7.

5 Deinde Caius Cæſar pœnam pecuniariam quinquaginta aureorum pro ſingulo termino indixit, vt conſtat ex. l. lege agraria. ff. de termino moto. Poſtea vero Nerua decimus tertius Imperator ſanciuit, in ſeruos & ſeruas terminorum motores capitale ſupplicium: in liberas vero perſonas pœnam pro qualitate perſonæ. l. ſini. §. alia quoque. ff. de termino moto. Poſtremo Adrianus decimus quintus Imperator pœnâ induxit relata in l. 2. ff. de termino moto, quam conſtat eſſe corporalem: & in hoc eam probauit Alexand. Severus vigesimus quartus Imperator, reſeruando indi. arbitrio qualitatem pœnæ, vt habetur in l. 1. C. de accusationibus. Et ad hanc Alexand. conſtitutionem referendus eſt Modestiſtus in l. 1. ff. de termino moto.

Ex his apparet terminorum motores diuerſimode pro varietate temporum & conſtitutionum puniri. Sed adhibenda diſtinctione.

6 Aut enim quis mouet terminos non vt protendat fines, ſed vt lapides ipſos ſuretur, & tunc pœna furii, non amotionis terminorum inducitur, cum deliſta ex animo, & propoſito delinquentis diſtinguantur. l. qui iniuriæ. ff. de furſis. Ita docent Salicetus in diſt. l. 1. C. de accusatio. Abbas in capitu. ex literis, in fine de probatio. Hieronymus à Monte in tractatu finium regundorum capit. 34. num. 7. Iulius Clarus, & Menoch. vbi ſupra. Niſi lapides quos ſuratur terminales eſſe ſciant: tunc enim vt furtem & vt motor punietur, verberibus ſcilicet. l. 2. in fine. ff. de termi. moto. Aut quis eo animo terminos mouet, vt ſui agri fines extendat, & tunc iudicis arbitrio pro qualitate perſonæ punietur diſt. l. 2. docent ſupra relati. Quod ſi eo animo faciat non vt ſuos, ſed vt vicini fines in dânum alterius vicini extendat, quia vicino ſuo negotium facit caſſi-



castigatur, & in opus publicum per biennium datur, dict. l. 2. versiculo, si vero sic intelligenda, ut testatur Menochi. numero. 22.

7 Aut ideo mouet terminos, non ut in vicini agrum fines suos extendat, sed ut litem de finibus inter eos pendentem in sui fauorem faciat, & definiti, atque ita agit ut obscurantur limites, hoc casu ex constitutione Neruz relata in dict. l. fina. §. alia quoque poena adhuc arbitraria pro conditione personarum, & factorum violentia imponitur, ut docet Abbas in dict. capit. ex literis num. 30. Plotus in. l. si quando nume. 726. C. unde vi. Sed ego existimo Romuli. l. hoc casu durare cum constitutione Constantini comprobata sic in dict. l. 4. C. finium regum dorum.

8 Pontificum autem iure, de hoc crimine agitur in cap. ex literis de probationibus, nulla tamen certa poena expressa est, & ideo testatur ibi, Abbas num. 13. contra clericos mouentes limites poenam iudic. arbitriariam locum habere ex. l. 1. & 2. ff. de effractione. sequuntur ibi Decius in fine, & Bald. io. l. 1. C. de accusationibus.

9 Regio vero iure, qui terminos induerit, ut alienum occupet incurrit multam quinquaginta solidorum auri fisco applicandam, & praeterea amittit ius, si quod habet in eo fundo, quod si nullum ius in eo habet tenetur reddere occupatum, & tantundem de suo. l. 30. titu. 14. part. 7. quod si alia de causa limites moueat, recurrendum est ad iudic. arbitrium, quoniam ea. l. part. solum praedicto casu procedit, ut notauit ibi Gregor. Lop. verbo *cinquenta marcurdis*. Iure fori si scienter moueat terminos, tenetur iterum eisdem reponere suo loco, & occupatum restituere, & tantundem de suo simul cum decem marabetinis applicandis domino fundi. Quod si arando, vel ignoranter moueat nullam meretur poenam, sed tantum suis expensis tenetur reponere. l. 6. titu. 4. libr. 4. fori, & vide. l. 104. del. estilo.

10 Et nouissimo iure non gaudet immunitate Ecclesiar. l. 3. titu. 2. lib. 1. Recopilationis.

K 4

De

De notario falsum committente, Capit
vigesimumquartum.

Summarium ad capit vigesimumquartum.

Tabelliones qua de causa intraducti. num. 1.

Tabelliones olim varijs nominibus appellati. num. 2.

Tabelliones olim serui publici dicebantur, & quare. num. 3.

Tabellionum nomen olim vult, hodie honorificum est. num. 4.

Instrumtis tabell. omnia magnam fidem dari, & quomodo ea fides possit tolli. num. 5.

Falsi crimen committere cum qui cum non sit Tabellio vel non legitime creatus sit, instrumenta conficere audeat. num. 6.

Falsitatem in notarijs (quorum tres sunt species) grave crimen esse, & quando eam committere dicantur. num. 7.

Falsi reus est Tabellio, qui signum in titulo regio Tabellionatus appositum mutat, & an tunc ordinaria pena falsi teneatur. nu. 8.

Tabelliones qua observare debeant, ne incidant in penam privationis. num. 9.

Falsi notarij qua sit pena de iure civili. num. 10.

Falsi damnatus licet non possit nova instrumenta conficere, ea tamen de quibus antea fuerat rogatus, recte perficit. n. 11.

Falsum immunitatis instrumentum conficiens notarius cremandus est. num. 12.

Falsarij pena de iure canonico. num. 13.

Falsi crimen iure regio qualiter puniatur. num. 14.

Fori vel styli leges quando observentur. num. 15.

Manus ubi pro pena amputanda est, de sinistra intelligitur, quod tamen in notarijs falsis secus est. num. 16.

1



T esset rerum, gestorumque probatio certa, que fidem sine dubio faceret, creati ceperunt tabelliones, quos vulgo appellamus *escribanos*, qui partium contentiones, morientium iudicia, & acta iudiciorum in scriptis redigerent, ut docuit eleganter Pet. Gregor. lib. 7. *Syntagma. cap. 42. num. 23.*

& col.

& colligitur ex autentico de tabellionibus collatione. 4. & ex principio titulo. 19. parti. 3. & ex l. 1. titulo octauo, libro primo, fori.

2 Et licet varijs nominibus antiquitus appellarentur, vt constat ex l. præcipimus, l. in offerendis. C. de appellatio. & rubrica. C. de tabularijs libro decimo. l. si librarios. ff. de regi iuris. l. scriuarios. C. de testamento militis, & vbique gloss. & DD.

3 Principio tamen huius instituti officij, seruus publici appellabatur, vt constat ex l. non aliter. 18. ff. de adoptio. l. 2. ff. rem pupilli. l. 2. C. de adoptio. non quod reipu. seruiant. & omnibus possint stipulari contra. l. stipulatio ista. §. alteri. ff. de verborum, & inde inuiti compellantur quæcunque instrumenta ad partis requisitionem conficere vt docet Gregor. Lopez io. l. 4. verbo, fagan las cartas titul. 19. parti. 3. Rojas in Epithome successionum cap. 10. num. 30. Doct. Paz in praxi. 1. tomo adnotatione vltima num. 19. & 20. sed quia quæcunque ciuitas seruos ipsiusmet ciuitatis, vel reip. huic muneris solebat adhibere, siquidem id postmodum Archadij. 1. vetitum fuit, in l. generali. 3. C. de tabularijs li. 10. Vnde qui post eam constitutionem de iure ciuili scripserunt, non seruos sed personas publicas eos appellare ceperunt. l. Orphanotrophos. 30. C. de episco. & cleri. §. cum autem. Instituta de adoptio. agnouit Duare. in Rubr. ff. de seruitutibus, in principio.

4 Hinc primo fit quod licet officij tabellionis de iure ciuili esset vile, quia seruus publicus erat, tradunt gloss. Bartol. & Platea in l. vniuersos. C. de Decurio lib. 10. Pala. Rub. in repetitione c. per vestras notabili. 3. §. 10. n. 7. Greg. Lop. vbi supra, & Montaluis in dist. l. 1. fori. non obstantibus l. 1. C. de mandatis Principum l. laudabile. C. de aduo. diuer. ludi. quia intellegendæ sunt de notarijs principum, quos appellamus *secretarios de camera*, secundum supradictos: tamen hodie apud nos prædictum tabellionis officium honorificum est. l. 1. titu. 19. parti. 3. l. 4. titu. 8. lib. 1. fori, ibi, *e honrado*, vbi Montal. & Greg. hoc limitant in tabellionibus regijs, quos appellamus *escriuanos reales*, sequitur Paz vbi supra num. 17.

5 Secunda ex prædictis fit, quod cum ad inprobata probationem inuectum fuerit tabellionis officium eius instrumen-

to omnimodo fides erit adhibenda, non secus ac si testibus probaretur. l. in exercen. l. i. C. de fide instr. Adeo ut non aliter instrumenti fides tollatur, quam si duo testes in eo contenti in contrarium testificentur cap. tam literis de testibus, vel quatuor extranei, docet gloss. in cap. cū Ioannes, verbo, quodcūque de fide instrumentorum, explicant eleganter Couar. l. 2. variarum cap. 13. num. 10. Menoch. de arbitra. casu. 105. Paz dist. a notatione victim. nu. 33. Azuec. in l. 13. tit. 25. li. 4. recopil. l. 2. nu. 36. Montal. in l. 18. tit. 8. lib. 1. fori. & comprobatur ex l. 32. titu. 11. part. 5. Quod in ciuilibus intelligendum est: in criminalibus enim ex dicto ipsius testis examinati instrumenti fides vacillat: ut ex l. fia. C. de probat. docet supra relati.

6 Tercio ex dictis fit, cum; qui tabellio non est, vel est quidē non tamen creatus precedente forma. l. 1. & 2. titu. 25. li. 4. recopilationis, si conficiat instrumentum, ut falsarium esse puniendū pœnis, de quibus infra ut constat ex dict. l. 2. vbi Azuec. numero 7. & 8. Paz vbi supra numero 40.

7 Vltimū ex prædictis omnibus deducitur grauissime delinqueret notarios, quorū tres species proponit Azuec. in rub. d. titu. 25. l. 2. nu. 17. qui falsū aliquid attestantur, vel committant falsitatem. Dicuntur autem falsitatem committere cū contra veritatem aliquid attestantur, falsum enim nihil aliud est, quam veritatis mutatio. l. quid sit falsum. ff. de falsis.

8 Et inter plures casus, in quibus à notario committitur falsum, quos recensent Ioan. de Canis in libello de tabellionibus. c. de pœnis notariorū per totū, Bossius in practica, tit. de falsis n. 15. & sequentibus, Clarus li. 5. sententiarum. §. falsum. non omit-tendus est, si signū quod in ritu. regio tabellionatus appositum, in aliquo instrumento mutauerit, ut docet Bal. in proœmio. C. nu. 4. Azuec. in l. 2. nu. 13. & 14. tit. 25. li. 4. Recop. Sed quauis in hoc. & alijs casibus habeatur notarius pro falsario, non tamē puniendus est pœna ordinaria falsi, nisi vere falsarius sit, docet glo. in l. 1. ff. de receptoribus, Bal. in can. noui. §. sunt & alij, de rescriptis Azuec. in l. 2. nu. 9. d. tit. 25.

9 Et plura quæ tabelliones obseruare debent, ne inciderint in pœnā priuationis videbis in l. 1. 2. 8. & 14. d. tit. 25. l. 12. & 13. tit. 1. li. 4. recipi. l. 2. titu. 8. li. 1. recipi. l. 3. titu. 16. & li. 2. recipi.

recopi. l. 1. 26. tit. 8. lib. 4. recopil. l. 13. tit. 9. lib. 3. recopil. l. 30. tit. 6. lib. 3. recopil. l. 34. tit. 18. lib. 6. recopil. l. 6. tit. 2. lib. 7. recopila. l. 20. tit. 3. lib. 7. recopila. l. 8. tit. 9. par. 2. l. 23. tit. 11. parti. 3.

10 Prociuntur autem notarij falsum instrumentum conficientes iure civili perperna infamia. l. Lucius. ff. de his, qui notantur infamia missione officij, sic ut ad ipsum nunquam de cetero reneratur, notat glo. per tex. ibi in l. si aliquid. C. de suspectoribus li. 10. glo. & Bar. in l. si quis. §. 1. ff. de edendo text. cum glo. in autent. de armis in fine verbo sollicitudine, collatione. 6.

11 Et licet damnatus de falso, non possit amplius instrumenta cōficere, quia officio priuatur, ut diximus, tamen poterit ea instrumenta perficere, de quibus antea fuerat rogatus, ut docent in terminis Orosius in l. Barbarius nu. 20. ff. de officio pratoris, & in l. si quis. §. cogentur num. 4. ff. de edendo. Castillo in l. 50. Tauri nu. 7. Azcue. in di. l. 23. li. 4. recopil. nu. 7. Et præterea puniuntur pœna falsi, quæ de portatio est, & bonorum publicatio l. 1. §. fin. ff. de falsis. l. vbi. C. eodem titulo notant Clarus di. §. falsum nu. 22. Menoch. de arbitrarijs ca. 306. in principio.

12 Nisi falsum immunitatis instrumentū cōficiant: tunc enim cremādos esse Imperatores decreuerunt in l. 1. C. de immunitate nemini concedenda li. 10. plura tradunt Couarru. in pract. cap. 19. cum sequētibz Dida. Per. in l. 2. tit. 5. l. 2. ordinamenti Pe. Gre. li. 36. syntagmarum ca. 3. r. 2. & sequentibus.

13 Pontificū autem iure notarij apostolici eisdem pœnis subiacerent si falsum instrumentum conficiant arg. mento ca. 1. & 2. de noui operis nuntiatione. Et episcopos posse proprios notarios suis officijs propter falsitatem priuare, clare deducitur ex Bal. consi. 350. volum. 1. Ber. Diez in pract. c. 58. num. 5. vbi Salze. li. 1. r. 1.

14 Regio autē iure, si notarius falsum committat circa quantitatem centum quadrantium bonæ, & antiquæ monetæ, sibi amputatur manus, si vero circa maiorem summam mortis pœnam incurrit ex l. 1. titu. 12. li. 4. fori.

15 Sed quia ex illi. fori, vel styli nō aliter iudicare licet, quā si probatum sit eas. illi. in eo casu obseruari, ut testatur Greg. Lop. gloss.

gloss. 6na. in d. 3. titu. 3. parti. 7. Anon. Gomez. in. l. 1. Tauri. Lara in l. si quis à liberis. §. si mater, num. 80. ff. de liberis agnoscendis. Paz in praxi. 1. tomo adnotatione vltima numer. 30. in dubio recurrendum erit ad aliam pœnam alijs. II. expressam, quibus indistinctò imponitur pœna amputationis manus, cum infamia & amissione officij. l. fina. titu. 19. part. 3. l. 6. titu. 7. par. 7.

16 Quia in re erit aduertendum, quod licet iure communi quando manus est amputanda, veniat amputanda sinistra ex gloss. in autentica, sed nouo iure. C. de seruis fugitiuis, last. in l. de quibus num. 36. ff. de ill. hoc tamen casu dextera erit amputanda, vt docet Hippolyt. singul. 218. Montalius in dict. l. 1. fori. & Gregorius in dict. l. finali.

De occidente proditorie, Caput vigesimum quintum.

Summarium ad caput vigesimum quintum.

Homicidium proditorie factum grauius esse & quando proditorie fieri dicatur. num. 1.

Occidere proditorie eum etiam videri, qui facie ad faciem alium nihil tale cauentem occidit. n. 2.

Occidens inimicum etiam si à tergo percutiat proditor non dicitur & quare. num. 3.

Occidere proditorie videntur, qui rixa ad hoc facta, medianter occidunt. num. 4.

Homicidium proditorie factum graue crimen censeri & qualiter puniatur iure civili. num. 5.

Homicida proditorij pœna iure Pontificio. num. 6.

Homicida proditorij iure regio qualiter puniantur. num. 7.

Occidens proditorie neque Ecclesiastica immunitate gaudet neque à sententia appellare potest. num. 8.

Occidere proditorie qui vult etiam si crimen non perficiat vt homicida puniendum. num. 9.

HOMI.



HOMICIDII pena, quoniam supra c. 13. tradidimus augeri solet, si fiat homicidium non in rixa, sed ex proposito, vel proditorie, hoc est, à tergo. Dicitur autem homicida proditorius, qui insidiosa industria aliquem interfecit tex. sic intelligendus in c. 1. de homicidio, hoc est, qui absque causa rixe, aut inimicitie alterum nihil tale sibi precauenter interimit, ut colligitur ex gloss. iuncta textui in ca. clericus. 46. distin. 1. propter insidias. C. qui accusare non possunt. l. fin. C. de delatoribus libro. 10. l. 4. ff. ad l. lulsā. maiestas. ca. si cupis. 2. c. 9. r. explicant Bartol. in l. respiciendum. 5. delinquent. ff. de pœnis. Lucas de Pena. io dist. l. fina. & in l. 1. C. de petitionibus bonorum sublati li. 10. Couar. lib. 2. variarum cap. 20. oum. 7. Cassanèus in consuetudines Burgundie Rubr. 1. num. 60. & 61. Anto. Gom. 3. tomo variarum capit. 3. num. 5. Dida. Per. in l. 1. titu. 3. lib. 5. Ordinamenti. & in principio titu. 7. lib. 8. Ordinamenti. & io l. 12. titu. 13. eodem libr. verificat proditor ergo. Plaça de delictis, cap. 21. Menoch. de arbitrarijs, casu. 361. num. 26. Azeued. in l. 3. oum. 10. titu. 2. li. 1. recopi. Pet. Greg. li. 3. 5. syntagmatum cap. 5. num. 2.

2 Ex quibus primo deducitur, non solum eum, qui amicum, aut saltem non inimicum à tergo percutit prodicionem committere, sed & eum, qui facie ad faciem eundem percusserit nulla præcedente rixa, aut contentione, cum ille nihil tale sibi precaueret, docent Anto. Gom. Couar. & Azeued. vbi supra Pla. d. cap. 21. oum. 5.

3 Secundo è contrario deducitur, eum, qui inimicum suum occiderit, etiam si à tergo percutiat non esse proditorem homicidam, cum inimicus sibi precauere debuisset, ut testantur in terminis Bart. in dist. 3. de delinquent. Bald. in cap. 1. quibus modis feudum amittatur columna. 4. Anca. Felin. & Marian. Socinus in dist. ca. 1. Ange. in 4. interdum num. 6. Insti. de hæreditaribus, quæ ab intest. Gerardus singulari. 14. Et ita apud milites ex l. delli obseruari testatur Azeued. in dist. li. 3. num. 21. Sed apud nos contrarium verius est attentus l. fina. titu. 7. l. 10. dist. l. fina. lib. 8. Ordinamen. quibus is censetur proditor, qui aliquem offendit extra pugnam, vel rixam, & ita contra Bartol. & alios docent Couarruias, Anto. Gomez, Plaça, & alij



alij supra, licet difficulter id praxi reciperetur propter contrariam militum consuetudinem, vt assueuerat Azuero dicto numero. 11.

4 Tertiò deducitur, quod quauis ex dispositione dict. l. regie homicidium ià rixâ perpetratum non censeatur proditorium, tamen si aliqui prauia inter eos facta fraudulentiâ passionis incipiant rixari, vt alium sic secure occidant inter eos mediantem sine dubio dicentur homicidæ proditorij, & proditorum pœnis puniantur, cum percussus non potuerit sibi cauere, & ita fuisse de facto indicatum testatur Did. Per. iò dict. l. 12. verbo. *a traycion*, versiculo. proditor ergo pagina. 278. colum. 1.

5 Hii igitur homicidæ, quia abominabiles sunt Deo, hominibus, & iuri vt testantur Hippoly. singulari. 16. Cassane. dict. Rub. 1. num. 61. grauius reliquis puniantur.

Iure autem civili, quia pro simplici homicidio mortis poena imposita est, vt resoluimus dict. c. 15. quam constat esse summam l. capitalium. ff. de pœnis, iuncto Paulo lib. 5. sententiarum titu. 17. nulla. l. granior poena contra proditores iouenitur imposui: ideo forte quod mortis poena solum gladio imponi poterat l. aut damnem. 8. ff. de pœnis.

Posterioribus tamen aduertentes homicidium proditorium grauius esse, vt diximus in principio, adiecta qualitate, eam homicidij poenam ita auerunt, vt proditores prius per terram ad caudam equi ignominiose trahantur, deinde suspendantur & in frustra sciantur, vt docet Lucas de Pena in. l. final. C. de delatoribus, li. 10. & vltus esse receptum refert Cassaneus dict. Rubric. 1. num. 6.

6 Pontificum verò iure contra clericos poena imposita videtur in capit. 1. de homicidio: ex quo affirmant Abbas ibi clericum homicidam proditorium causa cognita à iudice Ecclesiastico actualiter fore degradandum & tradendum iudici seculari, etiam nulla data incorrigibilitate, interpretando textum cap. clericus. 46. dict. qui degradationis poenam imponit de degradatione actuali: quam sententiam repetit idem Abb. in capitul. atli clerici numero. 39. & in cap. cum non ab homine de iudicijs, vbi Alcia. numero. 22. sequitur Felin. in capit. 1. numer. 49. de constitu. Guil. Bene. post repetitionem cap.

cap. Raynūtiū in quæst. de homicidio. Sed mihi verius videtur propter hoc crimen non data incorrigibilitate non esse clericum actualiter degradandum, sed tantum verbaliter, id est, deponendum ab ordine & beneficio. Et ita de verbali degradatione esse accipiendum dict. cap. clericus. 46. dict. idque ex reg. dict. ea. cum non ab homine, & cap. tunc de pœnis & ex ea. clericis de excessibus prælatorum. deinde quia dictum ca. 1. de homicidio loquitur contra laicos, quos priuat eo casu immunitate Ecclesiæ. Et ita contra Abb. docuerunt Azeue. in. d. cap. cum non ab homine, col. 9. Decius in dict. cap. si clerici eolu. fin. Ber. Dier in prac. c. 96. in fine, & ibi Salze. addit. 21. Couarr. lib. 2. variarum ca. 10. num. 7. Pladict. ca. 21. nu. 13. & ita obseruandum est, nisi aliud casus postuler, inspectis loci, temporis, & qualitatibus personarum.

7 Regio autem iure homicidæ proditorij, per terram ad caudam equi ignominiose sunt trahendi, & deinde furca suspendendi, & confiscantur eorum bona pro dimidia parte. l. 7. titu. 7. l. 12. titu. 13. l. 16. tit. fin. l. 8. Ordinam. l. 2. titu. 12. lib. 4. fori. l. 7. & 10. titu. 23. li. 8. Recopil. Hæc tamen furcarum pœna, licet nobiles amittant nobilitatem Pladict. supra n. 9. contra eos locum nō habebit, vt resoluimus supra, ea. de hæc maieft.

8 Deinde priuantur immunitate Ecclesiæ. l. 3. titu. 2. li. 1. Recopil. & facultate appellandi à sententia eodem natoria l. 16. titu. 23. part. 3.

9 Et licet regulariter non solent puniri affectus, nisi sequatur effectus. Cogitationis. ff. de pœnis, & diximus supra in ca. de assassinio, tamen in hoc prodicionis crimine puniendus erit eadem pœna ordinaria, dum tamen procedat ad aliquem actū proximum, puta quod percutiat, docent Am. Gom. dict. cap. 3. inum. 5. Pladict. nu. 4. & Couarr. num. 7.

De Occidente veneno, Caput vigesimum sextum.

Summarium ad Caput vigesimum sextum.

Veneno occidentis grauius delictum, grauioremque penam esse & quartum. l. 1.



Vene-

Venenum unde dictum & in bonam ac malam partem posse, communiter tamen in malam accipi. num. 2.

Venenum propinans etiam delicto non perfecto sentitur, & quare secus tamen esse in non propinante licet alium altum rematum fecerit. num. 3.

L. 1. in fin. D. ad l. Pompeiam de partic. intelligitur. num. 4.

Venenum dantes quando prius apud Romanos damnati, & apud Persas qualiter punirentur. nu. 5.

Venena dantes vendentes vel occidendi causa domi habentes qualiter iure civili puniti. num. 6.

Veneno occidens iure Pontificio ut puniatur & an sit assualiter clericus propter hoc crimen degradandus. num. 7.

Venenum si electricis in calice propinetur gravis delictum fit. num. 8. Robertus Sicilie Rex, veneno in Eucharistia porrecto occisus fuit. num. 9.

Veneno occidens iure regia olim bestijs tradi debebatur, hodie poena proditoris puniunt. num. 10.

Veneno quem interfectum esse qualiter probetur, remissive. num. 11.

1



VENETVR etiam homicidij poena & crimen si veneno fiat, l. 1. C. de maleficis, & mathematicis. Et merito cum proditoris delictum & hoc casu committatur, ut ex l. 1. §. occisorum. ff. ad Syllanianam de caerue Bald. in l. nemo colum. 3. C. de summa Trinitate, & in l. cum fratrem. C. de his, quibus ut indignis, Couarru. lib. 2. variarum cap. 20. num. 7. versic. tandem his. Follecius in practica versiculo item quod sororem venenauit, numer. 3. Bernar. Diez in practica cap. 95. num. 1. & ibi Salze. additio de prima Anto. Gom. 3. tomo variarum c. 3. sum. 7. Plai. de delictis cap. 20. in principio Pe. Gregor. lib. 36. syntag. cap. 18. numero. 6. in fine.

2 Dicitur autem venenum ideo, quod statim per venas it, ut tradit Rebus. in l. qui venenum. 236. ff. de verbo. signifi. & inde medicamenta dicuntur venena dist. l. qui venenum. Et inde hoc vocabulum, & bonum & malum esse potest l. 3. §. 1. ff. de sicarijs. Communi tamen loquendi vsu in malam partem semper accipitur, ut notat Rebusus ubi supra, & ex veneno medica-

menta

menta fieri probat tex.in.l.quod sæpe. §. veneri. ff. de contra-
henda emptione.

3 Ex præmissis autem deducitur, quod cum is, qui veneno-
tentat occidere prodicionem committat, vt diximus non so-
lùm pœna inferius referenda tenebitur, si homicidium sequa-
tur, sed etiam quando venenum propinavit, medicamentis ta-
mento adhibitis, vel alia ex causa mors sequuta non fuit.

Tunc enim quia fecit actum proximum consummationi cri-
minis, & ultimum agendum ab occidente eadem ordinaria
pœna tenebitur, vt gloss. verbo, ad mortem in capitulo pri-
mo, de præsumptionibus docuerunt ibi Baldus: Bossius in
praxi titulo de homicidio num. 13. & titulo de mandato ad
homicidium num. 14. Bernard. Diez, dict. cap. 95. numer. 2. &
ibi Salzedo additione. 2. Pla. & Foll. vbi supra Couarr. in Cle-
mentina si furiosus. 2. part. in initio num. 11. Menoc. de arbi-
trarijs casu. 360. num. 47. Pet. Gregor. dict. cap. 18. num. 17. Au-
to. Gomez dict. cap. 3. num. 6. in fine. Et ita observandum, &
practicandum est, licet contrarium vellet Hippoly. in l. 3. ff. de
licarijs Alexand. in apostillis ad Barol. in l. 1. ff. ad l. Pom-
peiam, de parricidijs. Gramma. decision. 2. num. 7. Foll. vbi
supra num. 32. Julius Clarus. §. homicidium numer. 14. & alij
communiter, asserentes tantum pœna extraordinaria eo casu
punendum. Quorum opinio tunc observanda est quando so-
lùm venenum emit, præparavit, aliam ve actum remotum fe-
cit, non vero propinavit, vt rectissime docuerunt Couarruias,
Plaça. Menoch. & Salzedo, vbi supra.

4 Neque obstat l. 1. in fine. ff. de parricidijs, quæ etiam hoc ca-
su mortis pœnam imponit, quia intelligenda est, prout loquitur,
quando filius emit venenum, vt patri daret. Tunc enim
propter immanitatem criminis, & maximam reuerentiam pa-
tri debitam, filius morte mulctatur, vt docuit Anto. Gom. dict.
et. 3. num. 7. in fine, licet male Pla. existimet nullam specialita-
tem in ea l. 1. contineri.

5 Hoc autem crimen primum cepit vindicari apud Roma-
nos. anno ab vrbis condita. 423. Compertum enim fuit matro-
nas Romanas insano quodam consilio venenata quædam me-
dicamenta exisse, & damnata fuerunt. 162. vt docet Lilius li.
8. Apud Persas ven. ficerum capita inter duo saxa contunde-

L. ban-

bantur, vt refert Alexand. ab Alexand. lib. 3. dictum ca. 5. Bal-
duinus in. 5. item l. Cornelia num. 58. Infti. de public. iudi.

9 Iure autem civili pœna l. Cornelia, de ficiarijs, quæ capita-
lis eft tenentur alterum venenantes, venenum vendentes, vel
hominis necandi caufa domi habentes. l. 3. §. eiusdem. ff. defi-
carijs. §. eadē l. Infti. de publi. iudicijs. Quæ autem pœna fit. l.
Cornelia explicat Confultus in dict. l. 3. §. legis & nos expli-
cauimus fupra cap. 15.

7 Pontificum autem iure ea pœna locum habet, quæ & pro
homicidio efferet imponenda, id eft, de pœnitionis ab ordine, &
beneficio, vt diximus dict. cap. 15. Cæterum, quia grauius eft
veneno occidere, dignè poft de pœnitionem grauiori detruſio-
ne & longiori opus eft, vt tradit Bernar. Diez, dict. capit. 95.
Et quia fupra refoluimus pro homicidio proditorio pœnam
degradationis actus & traditionis curiæ ſeculari, non efferet
imponendam contra Abb. & alios, idem hic repetendum eft.

8 Niſi ex circumſtantia delictum aggrauetur, puta, quod
clericus aliquem tentauit occidere, vel occidit veneno in ca-
lice propinato, id enim duobus monachis contigiſſe refert
Bernar. Diez vbi fupra.

9 Et Imperator Robertus vtriuſque Siciliae Rex interfe-
ctus fuit dict. 15. Auguſti anno. 1313. Euchariftia entoxicata, vt
refert Molinæus in conſuetudines Pariſienſes 1. par. titul. 1. in
principio num. 99.

10 Regio vero iure huius criminis reus beſtijs traditur deuo-
randus, vt in l. 7. titu. 8. partita. 7. Cæterum quia hæc pœna in
conſuetudinem abiit, vt teſtatur Ange. in dict. l. 3. §. legis Gre-
gor. Lopez in dict. l. 7. verbo, *de los leones*, hodie imponitur pœ-
na quæ pro alio homicidio proditorio efferet imponenda, iux-
ta notata in capit. fupra proximo, cum & hoc homicidium
proditorium fit, & in terminis docent Anto. Gomez, & Plaça
vbi fupra.

11 Qualiter autem probetur, quem interfectum efferet vene-
no, vide eoſdem Anto. Gomez. num. 9. Plaça. num. 10.

Dr

De parricidij pœna, Caput vigesimum-
septimum.

Summarium ad caput vigesimumseptimum.

- Parridium olim quodcumque homicidium dici, hodie ad parentum interfectores hoc nomen trahi. num. 1.*
Parricidij nomen & pœnam etiam filijs spurij conuenire. num. 2.
Parricidij olim occidens quem libes ex ascendens tenebatur, secus qui liberos occidisset, & quare nunc etiam hos teneri. num. 3.
Parricidij reum esse non solum eum qui parentes, sed & qui fratrem aut sororem vel transuersalem usque ad quartum gradum, item vxor quæ maritum vel maritus qui vxorem occiderit, & an in sponsis de futuro id quoque procedat. num. 4.
Parricidij an teneatur qui indices vel magistratus occiderit. nu. 5.
Parricida Solenis & Romuli legibus non puniebantur certa aliqua pœna & quare. num. 6.
Parricidium apud Romanos quando primum perpetrari & qualiter vindicari caperit. num. 7.
Parricida pœna more maiorum qua fuerit, & eius imponenda ratio num. 8.
Parricidij pœna more maiorum inducta, qui punirentur & declarata l. diuus, ad l. Pompe. de pœr. num. 9.
Parricidij pœna iure Pontificio, tam in penitentiali, quam in contentioso foro qua. num. 10.
Parricida hodie apud nos eulei & serpentum pœna, vt olim puniuntur prius tamen suffocari debent. num. 11.



VODCVNQVE homicidiũ vocabatur olim parricidium: dicitur enim quasi patris hominis excidium, vt ex Festo, & Flutarcho docent. Pla. de delictis cap. 22. num. 2. Pet. Grego. lib. 36. syntagma. cap. 24. in principio, postmodum tamen per abusionem in eis factio nã ris, aut patris dicitur parricidium, quasi per syncozam parenticidium.

2 Ex quibus primo constat, non solum filium, qui patrem legitimum & naturalem occidat, pœna infra referenda puniendum,

L 2 dum,



dum, sed & eum qui spurius & bastardus est, cū vere & hic filius sufficit doctrina textus & ibi Bartol. in l. hos accusare. §. fin. ff. de accusari. docent in specie Bald. in capit. naturales, numer. 12. si d. fructo fuit con. rouertia, Alexand. in l. ex factis. §. si quis rogatus num. 43. ff. de Trebellis. Fortunius Garcia de ult. mo. sine iuris illatione secunda Clarus lib. 5. sententiarum. §. parricidium. num. 2.

3 Secundo de iure, quod licet occideos ascendentem in infinitam parricidij pœna plectatur, ut docet gloss. verbo, pœna, in l. 1. ff. de parric. & verbo, sub iocibus. §. alia Insti. de public. iudicijs, tamen longe aliud erat in occidente liberos, siquidem iure eos poterat occidere. l. in suis. ff. de liberis & postibus. & constat ex dicta allatione vocabuli. Sed postmodum ea pœna in parentes extensa est, qui liberos occiderint, ex l. 1. C. de his, qui parentes vel libe.

4 Quinto ad occidentem fratrem, sororem, vel transuersalem: usque ad quartum gradum extensa est, ut constat ex dict. l. 1. ff. de parricidijs, & in maritum interficientem uxorem, vel è contra dicta. l. 1. docet gloss. verbo, iuxta modum in cap. fin. de statu monachorum, gloss. verbo, existimes in cap. admonere. 33. quest. 2. conducunt notata per Carrerium in practica tituli. de homicidio num. 149. Ant. Gomez. 3. tomo variarum ca. 3. num. 3. Pla. dict. cap. 22. num. 30. Qui dum num. 31. interpretatur idem obtinere in sponsis de futuro ex l. sciendum. ff. de parricidis, quam ita esse interpretandam asseruit, mihi lapsus videtur ex his, quæ supra cā. 1. de sponsa de futuro adulterium non committente resolvimus.

5 Existimo etiam opinionem Accursij in autentico, ut iudices sine quovis suffragio. §. illud existimantis eandem pœnam in occidentem magistrum, vel iudicem locum habere, cum loco parentum fuit, aut falsam esse, aut hodie non practi-

6 Hoc autem immane crimen committentes Solonis. Il. nulla certa pœna tenebantur, sicut nec Romuli, quia non speraverunt legislatores illum futurum parricidam.

7 Sed tandem anno. 600. ab vrbe condita Lucius Hostius primos omnium patre occiso parricidium commisit, indeque cepit hoc crimen seuerè viodicari. Tripliciter coim iure civili puni-

pnoitit, aut l. Cornelia de sicarijs, quæ caput etiam habebat de parricidis, vt constat ex l. fina. ad l. Corneliæ de falsis in. C. Theodor. cuius pœna recepsetur io l. 3. §. legis. ff. ad l. Corneliæ de sicarijs, aut l. Pompeia. de parricidijs, cuius pœna capitalis fuit l. pœna, versiculo qui alias. ff. de parrici. aut tandem more maiorum pœnitur.

8. Hæc autem pœna talis fuit, quod parricida virgis sanguineis verberatus culeo deinde insuitur, cum cane, gallo gallinaceo, vipera, & simia. deinde in mare profundum, aut flumen proximum culeus iactatur. Cuius imponendæ pœnæ rationem explicat eleganter Cicero in oratione pro Roscio Amerino, l. in l. ius civile num. 28. ff. de iusticia, & iure Petr. Gregor. dist. cap. 24. Plac. dist. c. 22. Forcatulus in neciomantia. dialogo. 24. Couarr. in Clementina si furiosus. 2. part. in iotion. 12.

9. Cæterum hoc iure solum is ea posteriori pœna tenebatur, qui ascendentem aliquem occidisset, cæteri enim alias personas occidentes tantum l. Pompeia. aut Cornelia puniebantur, dist. l. pœna versicul. fina. Vnde intelliges text. in l. Diuus. ff. de parricidijs, in quo putabant Doctores propter patriam potestatem patrem occidentem filium mitius fuisse punitum.

10. Pontificum autem iure matricide pœnitere deberet per decem annos iuxta formam ca. latorem. 33. quæstione. 2. Si filius quis occiderit in monasterium ad peragendam pœnitentiam recluditur ca. 1. de his, qui occiderunt. Quod intelligendū est in foro pœnitentiali.

In contentioso enim si contra clericum procedatur, ex his quæ resolvimus in capitulis præcedentib. verius puto solum depositionem ab ordine, & beneficio, & detractionem in monasterium, aut hodie damnationem ad trimeses locum habere, vt contra plures resolvunt Maria. Socin. in dist. ca. 1. Ber. Diez dist. ca. 96. in fine.

11. Regio autem iure approbata est pœna, legis, pœna. ff. de parricidijs in l. 1. titu. 8. par. 7. Et licet: Bald. & Salicetus in dist. l. 1. C. de his qui parentes, asserunt hanc pœnam in vsu non esse, apud nos tamen quotidie praticatur, vt referunt Iul. Clar. Couarr. Petr. Greg. vbi supra Gomez. 3. tom. variarem ca. 3. nu. 3. solum hoc imitatio, quod prius strangulatur, vt testantur Clarus & Gomez vbi proxime.

De periurij pœna Caput vigesimum-
octauum.

Summarium ad caput vigesimum octauum.

*Iuramentum vñ licitum sit quæ debeat habere. num. 1.**Iuramentum si extra iudicium temere vel indiferece fiat, an possit et quo respectu periurium dici. num. 2.**Periurium propter quid sit & qualiter diffiniatur. num. 3.**Iuramentis apud Romanos variae formulae & quæ præcipua & frequentior. num. 4.**Periurij pœnas contra eum qui mendacium iuramento attestatur committere, & quis mendax quotque mendacij species sint. num. 5.**Periurum an sit quis falsum iurat, putans esse verum & quid in eo qui verum putans esse falsum iurauerit. num. 6.**Periurum esse qui contra promissionem iuratam venit & quare. num. 7.**Periurij crimen gravissimum & an & quo respectu homicidius gravior appelletur. num. 8.**C. i. 13. distincti intelliguntur. num. 9.**Periurium apud omnes nationes severe vindicatum, apud Romanos acriter semper per censors coercitum. n. 10.**Lex. 2. C. de reb. cred. & iur. iur. explicatur. num. 11.**Satis, diffusio quo sensu apud bonos auctores accipiantur. num. 12.**Periurium quod nulli damnum affert, temporalibus pœnis non coercetur. n. 13.**Periurium qui fecerit delato sibi à parte in iudicio iuramento litis decisorio an aliqua pœna afficiatur. num. 14.**L. si duo patroni. §. fin. de iur. iuran. declaratur. num. 15.**Periurij pœnis non subditur qui iuramento de calumnia præstito falsum iurauit. Secus in eo calumnia iuramento quod de veritate dicenda appellatur. num. 16.**Periurij pœna non procedunt contra eum qui in criminali causa positioni, aut inquisitioni respondens deierauit & quare. num. 17.**Periurij neque culpam neque pœnam incurrunt is, qui necdum sibi manifestatis iudicijs veritatem celaret. num. 18.**Lex. final. D. de crimine siellionat. declaratur. num. 19.**Periuri iure civili quando infames fierent. num. 20.**Lex si quis maior. C. de transact. & l. Lucius. D. de his qui not. infam. quomodo accipienda. num. 21.*

Periur-

Periuri omni honore, & dignitate priuantur. num. 22

Periurus qui quod promissit non implet, in quibus puniatur. num. 23.

Periurii olim insignitio pro pana erat, hodie mitra impositio: & vnde hoc originem traxerit. n. 24

Lex. si duo patroni. §. fin. declaratur. num. 25

Romani supplicij in loco titulum apponabant, qui supplicij causam cōtineret. num. 26

Periurium qui fecit in iuramento assertorio qualiter puniatur. num. 27

Periuri iure pontificio tam in penitentiali quam in iudiciali foris seu ris panis afficiuntur, & qua illa sint. num. 28

Periuri pana, quod amplius adinrandum non admittatur, quando procedat. num. 29

Periuri, iure tamen infames sunt & quomodo hoc accipiendū sit. num. 30

Beneficij collatio periuro facta nulla est ipso iure, quod tamen in damno per sententiam solum procedit. 31

Clerici periuri officijs & beneficijs priuantur, & an ipso iure: & qui sint huius rei effectus. 32

Periurij pana iure regio. num. 33

Periurus an sit qui homagium vulgo pleyto omenage, contracheuit. num. 34

Homagij præstandi forma, & an in eo aliquid Deo vel per Deū intertur. num. 35

L. 26. titu. 11. par. 3. declaratur. num. 36

Periurus non est qui contra fidem prælitam venit nisi fides Christi interposita sit. num. 36

Periurij pana quando principaliter de eo agitur sunt imponenda, secus si incidenter. num. 37

Periuri & ab Ecclesiastico & à seculari iudice puniri possunt. num. 38.



Vndeunq; iuramentū, vt licitū sit, tres comites habere debet, veritatem, iudiciū, & iustitiam e. et si Christus. §. iacob. de iure iurando cap. animaduertendū 22. quæst. 2. docet D. Thom. 2. 2. quæst. 89. art. 3. Abb. & Canonistæ in dict. c. et si

Christus Corraf. in Præludijs. l. 2. admonēdi n. 7. ff. de iure iurando. 2. Sed si deficiat iudicium, quia temere & indiscrete iuratur, vel iniuria quia iuratur illicitum, licet semper & indistinctè peccetur aliquando mortaliter, aliquando tantum venialiter ē.

L 4 qui



qui sacramento 22. quæst. 4. c. verû de iure iurando glos. in summa. 2. 1. quæst. 2. Syluest. verbo, per iurium. nu. 1. non tamen propriè dicitur per iurium, sed tunc demum cum deficit veritas, docet D. Thomas. 2. 2. quæst. 98. artic. 1. ad primum.

Secundario tamen & illud dicitur per iurium, videtur enim etiam tunc veritas deficere: nam qui iurat illicitû ex hoc ipso falsitatē incurrit, quia obligatus est contrariû facere, & qui iurat indiffer. te maximo subiacet periculo falsitatē committendi, vt declarat eleganter D. Thom. vbi proxime, & in quinto sententiarû distinctione. 39. art. 4. Iuxta quam distinctionem intelligendus est text. in dict. ca. animaduercendum, gloss. verbo, iustitia in dict. c. et si Christus, & Syluest. vbi supra qui quolibet comite. deficiente per iurium committi affirmarunt.

3 Vnde propriè per iurû est mēdiaciû iuramento firmatû D. Tho. & omnes Theologi in tertio sententiarû distinctione. 79. Bald. in l. fin. C. de rebus creditis, Boetius de cōsione. 305. Tiber. Decia. conf. 48. n. 30. volu. 3. Clar. li. 5. sententiarum. 9. per iurium, in principio Menoch. de arbitra. casu. 319. in initio.

4 Inde q; inter varias iurandi formulas, quibus utebantur Romani, quas referunt Alex. ab Alex. li. 5. Dicrû geniz. c. 10. Briso. li. 8. de formulis pag. 807. Duar. in titulû de iure iurando, c. 11. Pet. Greg. li. 50. syntagma. 2. ca. 8. nu. 4. (cui libet enim licebat proprium aliquod & peculiare iuris iurandi genus vsurpare, ex quo intelliges l. nō erit. 5. 4. Diuus de iure iurando) ea frequentior erat, vt iuraturus per Iouē, (lapidē scilicet tenens,) his vteretur verbis: *si sciens fallo, qui me despicit, salua vrbe, arceque bonis eiciat*, vt ego hunc lapidē, vt ex Festo docet Corrasius vbi supra. n. 2. Briso. pag. 811. Calepinus in dictionar. verbo, silex, ad quam Alluisse videtur Consilius in leg. qui iurasse. 26. ibi, *quia sciens fallere non videtur*, de iure iurando vt aduertunt Coia. li. 1. observationû ca. 21. Rebar. li. 5. variorû ca. 5 in finē, & text. iō ca. ecce dico. 22. quæst. 5. ibi *qui super lapidē falsum iurat per iurum est*, id est, qui per Iouē iurabat lapidē in manu tenebat, vt teneat contra glossam ibi; agnoui Tiraquellus in additionibus ad Alexandrum ab Alexandro dict. ca. 10. litera. V.

5 Ex his primo deducitur pœnas per iurij infra referendas contra eum dumtaxat locû habere, qui mendacium iuramento attestatur, mendacij autem octo species refertur, in c. pri-

mum

num est. 22. q. 2. a Magistro sententiarum in. 3. di. 38. ubi S. Thom. & Theologi. Et quia ut quis videatur mentiri, requiritur animus fallendi: c. beatus, c. ne quis. 22. q. 2. hic etiam animus in periurio requiritur c. 1. eadem causa & quest. unde absque dolo periurium committi non potest. teste Bal. in l. obseruare. §. prohi. ff. de officio proconsulis, recepto communiter ex l. so. in l. videmus numer. 7. ff. de in litem iurando. Clara dict. §. periurium num. 9.

6 Indequi qui iurat falsum quod tamen putat esse verum, licet mendacium iuramento attestetur, immunis erit à culpa c. 1. de scrutinio, nisi ignorantia esset crassa, aut supina iuris, vel facti, tunc enim peccaret argumento. l. neque supina, l. regula. §. sed facti. ff. de iuris & facti igno. l. ea quæ. ff. de contrahenda emptio. Et utroque casu excusaretur à pœna ex prædictis, & quia tunc solum temerarie iurare dicitur cap. homines. 22. q. 2. Quo fit, ut è contra qui verum iurat putans esse falsum, quia animu fal èdi habet, dicatur peccare ut dic. c. homines. pœneque infra relatæ locum habeant docuit Pet. Gregor. dict. libr. 50. cap. 10. num. 2.

7 Postremo ex dictis efficitur, ut qui contra promissionem iuratam venerit periurus dicatur, c. querelam de iure iuran. l. si quis maior. C. de transactio. iuramento enim falsum fuit attestatus & contraveniendo in dolo fuit, ut notant Bald. & communis in d. l. si quis maior.

8 Secundò ex prædictis deducitur, quod cum in periurio Deus adducatur in testem, in iudicem falsitatis l. final. §. si actor in fine. C. de iure iurando, ac proinde Deus ipse principaliter lædatur, gravissimum est periurij crimen gloss. verbo, deieravit in cap. 2. d. de iudica. lib. 6. Comparatur enim homicidio & sodomiz in autentico, ut non luxurientur homines, imò & his omnibus esse gravius probat text. in capit. ille qui. 22. questione. 5. Divus Thomas quodlibeto primo articulo. 18. Cardinalis in Clementina. 1. §. final. questione. 14. de sponsalibus Ripa. in cap. 2. numero. 2. de referj. Abbas in capit. sicut de testib. Tiberius Decianus dict. consilio. 48. num. 30. neque dissentit Covar. in ca. quavis pactum 1. par. §. 7. no. 1. Menoch. de arbitratu. 319. nu. 2. licet contra dicat gloss. in dict. cap. ille qui. & in ca. 1. 13. distinctio.

L 5

9 Nam

9 Nam text. in eo capit. 1. quo fundatur nihil probat, cum loquatur de eo qui iurauit homicidium committere, & sic non tenetur iuramentum observare cap. cum iuramento de homicidio cap. Quincauallis de iure iurando. Vel dici potest grauius peccatum esse periurium homicidio: homicidium tamen esse grauius malum: malum enim dicitur à nocendo, plus autem nocet homicida, quam periurus, v. in dict. ca. 1. vt cum text. elegerit acceperunt Archi. & Torre. ibi, & plura in huius criminis detestationem videbis apud A. flicum in tractatu de iure pr. thomisticos. 4. 4. numero. 2. Petrus Gregorius dict. lib. 10. capitu. 10. à numer. 5. Salzedo in additio. ad Bern. Diez in practica cap. 92. littera. A. Auen. la. de exequendis mandatis. 2. part. cap. 27. num. 1.

10 Vnde apud omnes nationes quibuscumque tamen exceptis, quibus nulla iuramenti religio fuit, grauissimum semper fuit contra proprium ius iurari venire, vt constat ex Alexand. ab Alexan. dict. lib. 5. ca. 10. in fine, & apud Romanos de re nulla Censores grauius iudicabant, quam de iure iurando violato teste Tullio libro tertio, de officiis, summa enim eius iuramenti religio, & inuiolata fuit, vt refert Aulus Gellius libro septimo, noctium Atticarum cap. 28.

11 Neque obstat text. in l. secunda. C. de rebus creditis, vbi nulla periurij poena videtur in foro iudiciali: quia relictis varijs interpretationibus ad eum text. quas referunt Accurs. & Doctores ibi Padilla in l. si quis maior à num. 1. C. de transactio. Couar. Aucenda, & Meno. vbi supra Clarus lib. 5. sententiarum. 4. fin. q. 45. lib. 2. disputationum ca. 37. Quia, libr. 2. observationum c. 39. & li. 8. c. 7. Rebar. li. 2. variorum c. 3. Robertus lib. 2. sententiarum ca. 20. Ioan. Gutier. de iuramento confirmat. prima par. ca. 47. num. 26. vere resolucum est in ea. l. non probati aliam vltionem prater diuinam pro periurio non esse, neque id significat verbum satis, sed potius significat pro vt alibi sepe, idem quod multum aut valde, vt in l. si debitor. 45. §. in fidei commissoria ibi, satis iniuriam facit. ff. de fidei commissi. liberta. l. fin. ff. ad Turpilianum. l. si alius. 7. 4. bellosissime ibi, nisi ex magna & satis necessaria causa. ff. quod vi aut clam. l. scio. 4. ff. de in integrum restitutione.

12 Quo sensu passim dicimus satis inuile, satis iniquum, & Cice.

Cice. varijs in locis hac significatione vsurpari testatur The-
saurus Ciceronis versiculo satis, & ita sensus Cic. l. 2. est, Deus
satis, id est, multum & valde vltor est inrisurandi con-
temptu religionis, grauissimilque pœnis solet hoc crimen
vindicare.

13. Sunt tamen aliqui casus, in quibus perinrij pœnam tem-
poralem non meretur. Primus est in perinurio, nemini damno-
so. vt quodot quis iurat non comedere carnes, vel ieiunare, vel
abstinere à ludo, docet gloss. & communis in dict. l. 2. Couarr.
Auen. & Menochius & alij vbi supra Iason in lege. si duo pa-
troni. §. final. ff. de iur. iurando.

14. Secundus erit in iuramento iudiciali litis decisorio, quod
desertur à parte patris, de quo in l. quod si deferre 21. ff. de do-
lo & in l. actori. C. de rebus creditis, cuius violatio solum
Deum habet vltorem, vt in dict. l. 2. secunda, quia sufficit ei pe-
riurij pœna, vt in l. nam sufficit. ff. de dolo. & probatur in l. 26.
tit. 11. part. 3. glo. final. in cuiusque 6. questione. 1. recep-
ta communiter ex Boerio decisione. 305. num. 4. Gl. dict. §.
perinrium. in fine. Neque obstat huiusmodi perinrium valde
esse nocuum parti quia respondet Vlpianus in d. l. quod si de-
ferente partis conuentione remissum essentia cit. enim transige-
re censeatur, qui parti iuramentum desert.

15. Item non obstat huic sententiæ text. in l. duo patroni. §.
fin. ff. de iure iuran. Quia vel superior sententia intelligenda est
quando per Deum pars, cui delatum fuit iuramentum iurauit:
tunc enim Deum habet vltorem dict. l. 2. secus si per Prioci-
pem, quia tunc Princeps ipse punit, vt in dict. §. final. ita tradi-
derunt Robert. & Rebar. vbi supra. Vel accipiendus est ille
text. non de iuramento iudiciali voluntario, sed de iuramento
promissorio de futuro, vt constat ex litera.

16. Tertius casus erit in iuramento calumpniæ ad excludendâ
malitiam præstato, quauis enim contra veritatē iuratur acrio-
nem, vel persecutionem, exceptionem, vel recusationem non
esse maliciosam perinrij pœnæ locum non habebunt gloss. ver-
bo, religione in principio Insti. de pœna teme. e litigantium,
recepta communiter ex Bald. consil. 299. lib. 5. Rebas. in tra-
ctatu de pacificis possessoribus num. 219. Couarr. dicto. §. 7.
num. 7. Menoch. vbi supra num. 28. Auend. num. 16. in fine.

Quod

Quod si peritium committatur in iuramento calūniæ, quod appellatur de veritate dicenda, per quod scilicet, positioibus respondetur propter magnum ipsius partis præiudicium severe puniendum erit, vt resoluunt Aueoda, vbi supra num. 17. Couarrut. Menoch. & alij.

17 Exceptis tamen criminalibus causis, in quibus etsi reus respondendo inquisitioni, aut positionibus deiecerit impunitus erit, nemo enim rebeur seipsum prodere cap. quis aliquando versic. item illud de pœnite. d. 1. l. t. ff. de bonis eorum qui ante ientritiam & in proposito doceat Clar. dict. §. fina. quest. 45. Aueod. vbi supra Rodericus Xuares in declaratione l. 4. titu. de las juras, li. 2. Ordinamenti d. 16.

18 Quinimo, & hic reus excusaretur à culpa, si antequam sibi manifestentur indicia, quæ sunt contra eum etiam exadio iuramento veritatem celaret, vt docet D. Thomas. 2. 2. questione. 69. articulo. 1. vbi Caiet. Soro de tatione regendi, & detegendi secretum, secundo membro: questio. 7. Doctor Paz in praxi, primo tomo, §. parte. cap. ius. §. 4. n. 1.

19 Neque obstat hinc resolutio n. tex. in l. fina. ff. de crimine stellionatus, vbi propter peritium veritatis pœna exilij imponitur, quia licet gloss. ibi Cui. & Rebar. vbi supra sentauerint criminis non peritij pœnam esse eos, tamen recte reprehēdit Meno. dict. casu. 319. n. 11. & est verius periurij de quo ibi, neque esse de calumnia neque iudiciale, sed extraiudiciale in cōtractu pignoris adhibito ad decipiendū creditorem, quo casu nō negamus periuros debitis pœnis afficiendos vt ibi.

20 Puniantur autem periuri iure ciuili varijs pœnis. Primo enim efficiuntur infames. Scribit enim Cice. lib. 2. de legibus in hæc verba: *Periurij pœna diuina exitium, ciuilia dedecus*, & probatur in l. si quis maior C. de transactio. vbi gloss. & communis.

21 Est tamen practicanda solum in eos, qui super iuramento promissorio de futuro deiecerint, quo casu loquitur tex. in dict. l. si quis maior. Secus autem si periuriū esset assertorium, id est, de præterito, vel presenti vt ex le. Lucius ff. de his qui notantur infamia. docet ibi gloss. in cap. quicunque. 6. n. 1. D. Tho. 2. 2. q. 98. art. 3. ad tertium, Bar. Bal. & alij in dict. l. si quis maior Guido Papæ decis. 178. nu. 1. Clarus dict. §. peritium num. 1. Abbas. in c. testimonium & ibi Felix nu. 20.

de testi

de testibus Covarr. dict. 4. 7. num. 4. Cassaneus in consuetudines Burgun. rubri. 10. §. 12. cum. 26. Iason in dict. l. si duo. §. si ra. ff. de iure iurando. & ita erit observandum licet contradicatur Padilla in dict. leg. si quis maior. num. 19.

22 Ex qua pœna oritur secunda. Nam cum infamibus potius dignitatem patere non debeant regula. infamibus in. 6. leg. 2. C. de dignitat. lib. 12. periuri omni privantur honore & dignitate leg. quoties. C. de dignitati.

23 Item in hoc periurio promissorio periurus pœnam contractus solvit, & actionem omneque coventionis commodum amittit dict. leg. si quis maior. ubi Doctores. Iason in. 4. item si quis num. 63. Insti. de actio. Seluz in tractatu de iure iuran. q. vi. tina. iuxta quam pœnam accipienda est glos. verbo causa in ca. paruuli. 22. quæst. 5. existimans periurum non admitti ad agendum recepta ex Iaso. in dict. leg. si duo. §. final. num. 2. Cassaneo dict. §. 12. num. 30. intelligenda est enim si agat ex eo contractu super quo commisit periurium: alias enim non reperitur, quod periurus repellatur ab agendo, ut docuit Alexander in dict. leg. si quis maior columna final. sententia. Abbas in cap. in telleximus in fine de iudicijs Ripa in cap. 2. num. 4. de rescrip.

24 Denique hic periurus corporali pœna fustigationis puniatur, dict. l. si duo patroni. §. fina. Quam tamen pœnam hodie in usu non esse, sed periuros mitrari docuit Angelus in dict. §. si. & ibi Iason numero fina. Tibe. Decia. consilio. 48. n. 30. li. 3. Ripa in dict. cap. 2. num. 8. Petrus Gregorius lib. 50. syntagmatum c. 11. num. 2. & hanc mixtæ pœnam cum infamie sit, orum habuisse existimavit Angel. à dict. §. fina. ibi & ei superindici sed ut Iason in fine aduertit text. ille venit à remotis.

25 Illa enim verba veterem Romanorum morem in sumentis de criminosis supplicij detignant.

6 Cum enim damantis pœnas imponebant in loco supplicij titulum affigebant, qui causam supplicij contineret, ut & populus breuiter admonitus pœnæ causam intelligeret, & ex hoc more imposita fuit inscriptio cruci Christi, ut doctè adnotuit Alciatus lib. 4. disputationum capitulo secundo. Vnde in illis verbis solum significauit Consulius periuro fustibus assignare, inscriptionem esse ponendam in loco supplicij, quæ uideatur reum ob tamentum iniurandum plecti.

27 Qui verò periurium commiserit super iuramento assertorio, id est de presenti, vel præterito, quia stellionatus crimen committit. l. fin. ff. de crimine stellionatos. extraordinaria, id est, arbitrio iudicis punietur, l. 2. ff. illo titulo iudex tamen visque ad exilium arbitrabitur, vt in dict. l. fin. docet Couar. dict. §. 7. sub n. 4.

28 Postiſſimum autem iure in foro penitentiali puniuntur per iuri iſonio quadraginta dierum in pane & aqua, capitulo quicunque. 6. quæst. 1. eademque penitentia, quæ adulteris & homicidis imponitur capitulo prædicandum. 22. quæst. 1. In foro autem iudiciali grauius puniuntur, amplius enim non admittitur ad iurandum dic. c. quicunque c. paruuli. 22. q. 5. c. testimonium c. sicut, de testibus glo. in l. 3. §. l. Julia ff. de testibus, quod obtinet non solum in sibi fauorabilibus, puta, quod ei non deferatur iuramentum in defectum probationis iuxta l. admonendi ff. de iure iuran. docuit in specie Socinus consilio 136. post numerum nonum. li. 1. Meno. de arbitrarijs. casu 190. numero. 12. vel quod eius iuratoriæ cautioni non ſetur, vt tradit Iason. in l. 1. ff. qui satisfacere cogantur. Cassaneus dict. §. 12. numero. 29. Mascar. de probatio. conclusionem. 1158. nu. 2. sed & in odiosis, non enim admittitur ad testificandum gloss. verbo adulteri. in cap. peruersus, de simonia, dicit communem Albericus in l. Lucius num. 3. ff. de his qui notantur infamia. Clarus dict. §. periurium num. 7.

29 Habebitque locum hæc pænna etiã si nondum per sententiã condemnatus sit de periurio, vt docuit Bal. in l. si veteris. C. de fide instrumentorum, recepto ex Cassaneo dict. nu. 29. Pe. Gre. d. ca. 11. nu. 4. licet contradicat Auiles in capitula prætorũ c. 48. verbo. punitio. n. 7.

30 Item sunt & hoc iure infames cap. infames. ca. quicunque 6. quæst. 1. ca. si quis conuictus. 22. quæ. 5. gloss. verbo, periurij in cap. querelam de iure iurando, vbi Abbas, & communis in qua infamia admittenda erit cõmunis distinctio, quam supra de iure ciuili fecimus ex Abba. ibi & sentit decisio rotæ primæ de iure iurando in antiquis.

31 Ex qua pænna oritur aliis, quod scilicet, collatio beneficij Ecclesiastici facta periuro est ipso iure nulla, vt text. in ca. accedens, de accusationibus. docuerunt Innocentius in ca.

conſi

constitutus, ei secundo, de appellationibus Abb. in dict. ca. querelam. capella Tolosana decisione. 17. Decius in cap. dilecti colu. 2. de exceptionibus. Verum ego hanc pœnam adhibita distinctione admitterem. Cum enim periurus solum notetur infamia canonica, quæ facti est cū pœnitentia tollatur, & regulatilla, collationem factam infami esse nullam ipso iure solum obtineat in infamia iuris, non vero facti, ut docuit Abbas in cap. inter dilectos, num. 6. de excessibus prælatorum, idem Abbas in cap. super eo, ad finem de electione. Feli. in ca. 2. num. 4. de rescrip. Nauarrus in ca. si quando colum. 52. eodem titu. Selua de beneficio 3. part. q. 3. col. 5. existimarem tunc esse collationem nullam ipso iure, cum fieret periuro iam per sententiam condemnato: tunc enim incipit teneri infamia civili ac proinde inficitur ipso iure ei facta collatio, ut in specie docuerunt Rebusius de pacificis possessoribus numero. 221. Covarru. in dict. cap. quando pactum 1. par. §. 7. num. 3. Bern. Dicz in practica ca. 92. num. 4. & ibi Salzedo litera. C.

32 Postremo clerici periuri deponuntur ab ordine & privantur beneficijs ca. presbyter. 81. d. ca. querelā, ca. cum quidā. de iure iuran. c. cū nō ab homine, de iudicijs. & in hoc cōveniūt omnes: disputāt autē latissime an hæc privatio beneficij inducatur ipso iure contra periuros, an per sententiam, hoc est, an sententia condēnatoria requiratur. In quo verior & receptior sententia est, periurum non privari ipso iure, sed per sententiam, ut probatur in dict. ca. querelam, in cap. 2. de rescrip. cap. peruenit. de si de iussoribus, docuit gloss. 1. in cap. illud, de excessibus prælatorum, & in ca. fin. ne prælati vices suas, docet Abb. & communis in dict. ca. querelam. Abbas & alij in dict. ca. 2. ybi latissimè Ripa. ad num. 13 Bernar. Dicz dict. cap. 92. num. 3. & ibi Salzedo Covarr. dict. §. 7. num. 3. Menoch. dict. casu 319. num. 4. & ita observandum est, licet contrarium velit Barbacian dict. ca. 2. de rescript. & in dict. cap. cum non ab homine. Rebusius ybi supra num. 218. cuius fundamentis respon. dei Ripa. ybi supra. Effectus autem maximus est propter acquisitionem fructuum, & liberant renuntiationem vsque ad senj. niam, ut late diximus supra cap. 15. Quannis enim Dominicus consil. 105. et lum. 2. & Probus in additionibus ad monachum

nachum in ca. ad Apostolicę num. 12. de re iudica. libr. 6. pñt
 iauerint posse superiorem non admittere renuntiationem be-
 neficij factam à periuro quousque causa terminetur, contra-
 rium tamen superiori ratiooe probandum erit, vt docte consi-
 derauit Salzedo vbi supra & plures alias pœnas contra peri-
 uros cumulant Cassaneus dict. §. 12. à num. 26. Ripa. in dic. ca. 2.
 de rescript. à num. 2. Dida. Perez in l. 1. titu. 4. li. 3. Ordina-
 ti. verbo. positiõesn colum. 918.

33 Regio vero iure periuri notantur infamia. l. 26. titu. 112
 part. 3. l. 2. titu. 5. part. 7. Et præterea si periurium fiat su-
 per iuramento iudiciali delato à parte parti, licet de iure partita
 rum esset impunitum ex di. l. 26. tamen hodie punitur pœna
de seyscientos maravedis. l. 2. titu. 6. l. 10. titu. 19. libr. 8. Ordina-
 menti. l. 2. titu. 17. libr. 8. recopilationis, quas hoc casu accipien-
 das testantur Villalobos in antinomijs iuris litera. P. num. 11.
 & Olanus in concordia antinomiarum litera. P. numer. 26. Et
 præterea hoc casu actor factum iurans causam amittit, reus ve-
 ro habetur pro confesso, vt in l. 42. capitul. 12. lib. pragmatica-
 rum Regum Catholicorum, quam refert Didacus Perez in
 dict. l. 1. verbo. positiõesn, col. 919. in fine. Quod si periurium
 committatur super iuramento promissorio, in pœnam priva-
 tur periurus omnibus bonis Cameræ Regis applicandis. l. 1.
 titu. 6. lib. 8. Ordinamenti. l. 1. titu. 17. libr. 8. recopila. quam
 eleganter explicant Auenda. dict. 2. part. ca. 27. à nu. 8. & Aui-
 les in cap. praxo. cap. 48. si vero periurium sit assertorium ar-
 bitrio iudicis iuxta damnum & offensam proximo illaram &
 personæ qualitatē punietur.

34 Admittas autem primo quod licet apud Hispanos in vsu ad
 hoc viget quædam forma præstandi fidem, maximè inter no-
 biles, quæ latine homagium vt in cap. fina. de reg. iur. vulga-
 ri autem lingua, *pleyto homenage* appellatur, & ideo species
 iuramenti vid. atar dict. cap. fina. cap. grauem de excessi. præ-
 lato. tamen etsi quis homagio controuenerit, non dicitur per-
 iurus, neque supra relatis pœnis afficietur, vt docuit elegan-
 ter Gregor. in l. 26. verbo. d. le fiziere titu. 11. part. 3. Auenda.
 dict. cap. 27. num. 7. Dida. Perez in dict. l. 1. titu. 6. lib. 8. Ord-
 namenti colum. 922. 925. Padilla in l. si quis maior numer. 36. C.
 de transactio.

31 Et ratio certa est, quia ad committendum perjurium requiritur necessitas quod præcedat iuramentum: ad iuramentum autem substantiam, quod Deus adducatur in testem capiti. et si Christus, de iure iurando. In homagio autem nihil per Deum neque Deo iuratur, ut constat ex eius forma, quam tradit text. in l. 4. tit. 26. parti. 4. l. 25. tit. 16. parti. 3. Auenda. & Dida. Perez ubi supra Couarrua. in dict. cap. quāuis pactum. 1.7. part. 5. 1. nūm. 1. Neque obstat text. in dict. l. 26. parti. 3. ubi si quis homagio contravenit appellatur periurus, quia l. illa intelligenda est referendo singula singulis: quod ubi interuenit iuramentum sit pena perijurij, ubi vero homagium, sola infamia, ut in l. 1. tit. 5. parti. 7. ad quam se refert, ut eam l. 1. acceperunt supra relati.

36 Ex quibus apparet falsam esse gloss. sententiam in capite clericus capiti. de iure iurand. & in capiti. querela. ne prelati vices suas, existimantis eadem perijurij pena puniendum, qui contra fidem præstam venerit ex capiti. iuramenti, 12. quest. 7. capit. ad aures de his, quæ vi, quam sequi videtur Archi. in summa. 12. questio. 1. relatus à Feli. in dict. ca. que relam, nisi eo casu accipiatur, quo quis fide Christi interposita contractum seruaturum promissit, ut docuit Couarrua. dict. l. 2. nu. 2. Padilla in dict. l. si quis maior. num. 33. & Dida. Per. ubi supra Aveoda. dict. c. 17. nu. 6.

37 Secundo aduertat supra relatas penas solum eo casu imponendas, non agitur principaliter de perijurij crimine, id est, per accusationem, sedus si incidenter, ut probat text. in capiti. 12. in fine. de ordine cognitionum. capitulo primo, de excoꝛcio. declarat lae Auiles dict. capiti. 48. verbo. otros: ut res. num. 1. ubi dicitur.

38 Utinam adheras laicos perijuros non solum posse à iudic. seculari superioribus pœnis puniri, ut in capiti. lex debet. 24. questione 1. sed & à iudic. Ecclesiasticis, capiti. nouit. de iudicijs. Bt enim crimen mixti fori, ut docent Ioannes Andreas in ca. licet mulieres, de iure iurand. lib. 6. Auenda. ubi supra nūm. 1. Conar. in 4. 2. part. ca. 6. num. 29. Salzedo ad Bernart. Diez dict. cap. 91. additio. 3. & est communis secundum Xarez in communibus opinionibus, verbo. perijurium. nu. 95.

M

De

De Raptu virginum, Caput vigesimumnonum.

Summariam ad caput vigesimumnonum.

Rapere verbum, ad res & ad personas refertur. num. 1.

Raptus, quid proprie significet, & unde dicatur. num. 2.

Raptus, ut commissus dicatur motio de loco ad locum requiritur. num. 3.

Raptoris penas non incurrit qui in propria domo mulierem etiam vi adhibita corrumpit. num. 4. & qua pena afficiatur. num. 6.

C. fin. in fin. 36. quest. 1. interpretatur. num. 5.

Raptus mulieris sub spe matrimonij raptori consentiens iure canon. impunitus, civilis damnatus & quare. num. 7. & quid si famina nulli parentes aut propinquos habet. num. 9.

Raptus penis etiam si tenetur, qui donis, & suasionibus, mulierem pellexerit ut sibi consensit. & Solonis hac de re lex. nu. 8.

Raptus etiam tenetur famina virum rapiens & huius rei exemplum. num. 10.

Raptus ut quis tentatur honestas in rapta persona requiritur, unde meretricis raptus non ita punitur. num. 11.

Meretrix an compelli possit ad sui copiam faciendam. nu. 12.

Raptus meretricis an aliqua pena plectatur, & quoniam ea sit. nu. 13.

Meretricis fœderam vel iuram infringens qua pena tentatur. num. 14.

Meretrix qua dicatur & an ea qua semel aut bis in corpus peccavit, rapta, ordinarij penis sit locat. num. 15.

Raptus non committitur si commodioris coitus gratia mulier de loco ad locum moueatur. nu. 16.

Raptus ut committatur, oportet mulierem libidinis causa fuisse seductam. num. 17.

Raptus penas an intuerat is qui mulierem causam cognoscendi rapuerit licet postea id fecerit. num. 18.

L. 1. tit. 10. lib. 4. for. & l. si quis non dicam rapere. C. de episc. & cler. explicatur. num. 19.

Raptor & ei opem ferentes impur in ipso rapiendi actu à cognatis vel propinquis mulieris occiduntur. num. 20.

Raptus